

NACIONALNI NAČRT ZA OBNOVO NARAVE

Osnutek za javno obravnavo

julij 2026

Kazalo vsebine

Kratice	6
1 Osnovne informacije	9
1.1 Institucionalna organizacija priprave	9
2 Povzetek Nacionalnega načrta za obnovo narave	10
3 Priprava Nacionalnega načrta za obnovo narave	13
3.1 Organizacijski okvir priprave načrta	13
3.2 Zbiranje pobud in predlogov javnosti	14
3.3 Strokovni posveti in tematske razprave	14
3.4 Dogodki za ciljne in širše javnosti	14
3.5 Sodelovanje z nevladnimi organizacijami	14
3.6 Javna razgrnitev in medresorsko usklajevanje	14
4 Prispevki h krovnim ciljem Uredbe o obnovi narave (DEL A)	15
4.1 Površina kopnega in morja pod ukrepi obnove do 2030	15
5 Splošni doprinosi, sinergije in finančne informacije	16
5.1 Sinergije med ukrepi NNON in blaženjem podnebnih sprememb	16
5.1.1 Ukrepi obnove habitatnih topov in vrst	16
5.1.2 Urbani ukrepi	16
5.1.3 Prostotekoče reke in poplavne ravnice	16
5.1.4 Kmetijski ukrepi	16
5.1.5 Gozdarski ukrepi	17
5.1.6 Finančne sinergije	17
5.2 Sinergije z nevtralnostjo degradacije tal	17
5.2.1 Ukrepi obnove habitatov	17
5.2.2 Ukrepi obnove morskih ekosistemov	17
5.2.3 Urbani ukrepi	17
5.2.4 Prostotekoče reke	18
5.2.5 Kmetijski ukrepi	18
5.2.6 Gozdarski ukrepi	18
5.3 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjene dobrobiti ukrepov obnove	19
5.3.1 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 4. členom (Kopenski, obalni in sladkovodni ekosistemi)	23
5.3.2 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 5. členom (Morski ekosistemi)	23
5.3.3 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 8. členom (Urbani ekosistemi)	24
5.3.4 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 10. členom (Obnova populacij opraševalcev)	25

5.3.5	Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 11. členom (Kmetijski ekosistemi).....	26
5.3.6	Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 12. členom (Gozdni ekosistemi).....	27
5.4	Sinergije z drugimi sektorskimi politikami.....	28
5.4.1	Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove	28
5.4.2	Vključevanje sinergij med ukrepi obnove in zmanjševanjem vplivov podnebnih sprememb na naravo, naravne nesreče in v podporo prilagajanju	29
5.4.3	Vključevanje sinergij z nacionalnimi strategijami za prilagajanje in odpornost 30	
5.4.4	Pregled sinergij med Nacionalnim načrtom za obnovo narave in Celovitim Nacionalnim energetske in podnebnim načrtom (NEPN).....	31
5.4.5	Pregled sinergij s Strateškim načrtom Skupne kmetijske politike (SN SKP) 32	
5.4.6	Opredelitev obstoječih kmetijskih in gozdarskih praks, ki doprinašajo k ciljem obnove narave	32
5.4.7	Sinergije z Nacionalnimi načrti za obnovo narave drugih držav članic EU 33	
5.5	Povzetek finančnih informacij	34
5.5.1	Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalnega načrta za obnovo narave 34	
5.5.2	Ocenjena finančna podpora deležnikom, ki jih bodo zadevale nove zahteve Uredbe o obnovi narave.....	34
5.5.3	Pričakovani načini financiranja iz javnih virov	34
5.5.4	Pričakovani načini financiranja iz zasebnih virov.....	34
5.5.5	Pričakovani načini sofinanciranja z finančnimi instrumenti Evropske Unije 34	
5.5.6	Škodljive subvencije	35
6	Spremljanje stanja, merjenje učinkovitosti in prenova ukrepov.....	36
6.1	Opis spremljanja stanja in trendov habitatnih tipov ter kvalitete in trendov habitatov vrst (relevantnih za obnovo – člena 4 in 5).....	36
6.2	Opis procesa za ocenjevanje učinkovitosti ukrepov obnove	37
6.3	Pristop k prenovi ukrepov	37
6.4	Zagotavljanje stalnih, dolgotrajnih in vzdržnih učinkov ukrepov obnove.....	38
7	Nacionalni pristop k doseganju ciljev Uredbe (DEL B)	39
7.1	Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4. člen).....	39
7.1.1	Informacije o habitatnih tipih (površina vseh HT, površina v slabem stanju/neznanem stanju, površina za doseganje FRA).....	39
7.1.2	Najmanjše površine za obnovo (min površina za vse HT, površina za ponovno vzpostavitev, min površina za poznavanje)	40
7.1.3	Ciljni načrt obnove	40

7.1.4	Cilji po juniju 2032 in strateški pregled.....	52
7.1.5	Ukrepi za preprečevanje večjega poslabšanja	53
7.2	Obnova morskih ekosistemov (5. člen).....	56
7.2.1	Informacije o habitatnih tipih	56
7.2.2	Ugodno referenčno območje in ponovno vzpostavljanje	56
7.2.3	Minimalne površine za obnovo in premostitev vrzeli v znanju	57
7.2.4	Skupine habitatov za ukrepe obnove	57
7.2.5	Derogacije v skladu s členom 5(3).....	59
7.2.6	Obnova habitatov vrst.....	61
7.2.7	Izboljšanje stanja do 2040 in 2050.....	62
7.2.8	Sodelovanje z ribiškim sektorjem.....	62
7.2.9	Pristop za zagotovitev neposlabšanja stanja	63
7.3	Obnova urbanih ekosistemov (8. člen)	64
7.3.1	Določitev površine urbanih ekosistemov	65
7.3.2	Izločitev površin urbanih ekosistemov (Člen 8(1)).....	69
7.4	Obnova rečne poveztljivosti in naravnih funkcij poplavnih ravnin	72
7.4.1	Nacionalni pristop	72
7.5	Raznoverstnost in populacije opraševalcev	75
7.5.1	Okvirna površina pod ukrepi obnove.....	76
7.5.2	Okvirna površina pod ukrepi obnove.....	76
7.5.3	Okvirne celotna površina pod ukrepi obnove po 2030	77
7.6	Kmetijski ekosistemi	78
7.6.1	Izbrani kazalniki	78
7.6.2	Informacije o organskih tleh v kmetijski rabi, vključujoč šotišča.....	80
7.6.3	Okvirne površine in karte za ukrepe obnove	80
7.6.4	Cilji in zahteve po 2032 in strateški pregled (okvirne karte in površine) ...	81
7.7	Gozdni ekosistemi	83
7.7.1	Izbor kazalnikov	83
7.7.2	Okvirna površina in strateški pregled	87
7.7.3	Cilji in zahteve po 2032 in strateški pregled (okvirne karte in površine) ...	88
7.8	Sadnja dodatnih treh milijard dreves.....	89

Kazalo slik

Slika 1: Razdelitev delovnih podskupin medresorske delovne skupine z institucijami, ki v teh skupinah sodelujejo.....	13
Slika 2: Povzetek skupne ocene socio-ekonomskih učinkov NNON.....	20
Slika 3: Ključne socio-ekonomske koristi NNON po ciljnih skupinah	21
Slika 4: Negativni učinki NNON po ciljnih skupinah	22
Slika 5: Širša prioriteta območja, znotraj katerih se bo iskalo površine za obnovo	43
Slika 6: Širša prioriteta območja znotraj katerih se bo iskalo površine za ponovno vzpostavitev habitatnih tipov	47
Slika 7: Širše prioritete površine znotraj katerih se bo iskalo površine za obnovo habitatov vrst	51
Slika 8: Prikaz prioriteten območij za obnovo narave (črna) in območij pospeševanja OVE (zelena, rumena, oranžna, siva).	55
Slika 9: Pregled kartiranih morskih habitatnih tipov ter območji z obstoječimi in predvidenimi varstvenimi statusi	59
Slika 10: Prikaz potencialno trajno degradiranih območij po Pomorskem prostorskem planu.....	61
Slika 11: Prikaz urbanih lokalnih upravnih enot, ter urbanih centrov in grozdov.	65
Slika 12: Prikaz obsega zelenih urbanih površin na območjih urbanih ekosistemov	67
Slika 13: Prikaz obsega pokrova urbanih zelenih krošenj na območjih urbanih ekosistemov.....	69
Slika 14: Prikaz povzetka EU metodologije za določitev prostotekočih rečnih odsekov	72
Slika 15: Dosedanji doprinosi k izboljševanju prehodnosti rek v Sloveniji	73
Slika 16: Prikaz vodnih teles za obnovo, glede na prioritete v Programu upravljanja z območji Nature 2000.....	74
Slika 17: Hidromorfološka spremenjenost vodotokov in pomembne obremenitve	74
Slika 18: Okvirni zemljevid območij za obnovo kmetijskih ekosistemov, ki imajo lahko vpliv tudi na opravevalcev	76
Slika 19: Okvirni zemljevid širših prioriteten območij za iskanje površin za ukrepe obnove narave	81
Slika 20: Okvirni zemljevid širših prioriteten območij za iskanje površin za ukrepe obnove narave	82
Slika 21: Okvirna karta možnih površin za ukrepe obnove, kamor se bo usmerjalo sredstva Gozdnega sklada.....	87

Kazalo tabel

Tabela 1: Široko razširjeni habitatni tipi za odstopanja po členu 4(2) in površine, ki jih bo potrebno izboljšati	41
Tabela 2: Habitatni tipi za katere se uveljavlja odstopanje po členu 4(5).....	43
Tabela 3: Habitatni tipi z odstopanji in površinami za ponovno vzpostavitev	44
Tabela 4: Habitatni tipi s površino, ki je več kot 2% nižja od ugodnega ohranitvenega območja.....	47
Tabela 5: Seznam vrst, katerih habitate je potrebno obnoviti	49
Tabela 6: Obseg kartiranih širših habitatnih tipov s površinami in deleži zajetimi v predlagana in obstoječa zavarovanja na morju	58
Tabela 7: EUNIS habitatni tipi, za katere se predvideva, da se pojavljajo v morju v pristojnosti RS.....	59
Tabela 8: Izračun urbanih zelenih površin na območjih urbanih ekosistemov	65
Tabela 9: Izračunane površine urbanega pokrova drevesnih krošenj za območja urbanih ekosistemov.....	67
Tabela 10: Urbani ekosistemi, ki ne izpolnjujejo obeh pogojev za izločitve	69
Tabela 11: Najboljše ocene površin za ukrepe v urbanih ekosistemi, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev.....	70
Tabela 12: Najboljše ocene površine ukrepov za povečanje deleža urbanih zelenih površin v urbanih ekosistemi, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev	70
Tabela 13: Najboljše ocene površin ukrepov za dviganje deleža površin urbanega pokrova drevesnih krošenj za urbane ekosisteme, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev	70

Kratice

CIS 41 – Smernice EU o prostotekočih rekah (CIS Guidance Document No. 41)
CRP – Celoviti raziskovalni projekt
CTN – Celostne teritorialne naložbe
DKOP – Dobro kmetijsko in okoljsko stanje zemljišč
DPS – Dolgoročna podnebna strategija Slovenije
DRSV – Direkcija Republike Slovenije za vode
EARDF – Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja (angl. European Agricultural Fund for Rural Development)
ES – Evropski svet
ESPRA – Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo
EU – Evropska unija
EUNIS – Evropski naravovarstveni informacijski system (angl. European Nature Information System)
FFS – fitofarmacevtsko sredstvo
FRA – ugodna referenčna površina (angl. Favourable Reference Area)
GERK – grafična enota rabe kmetijskega gospodarstva
GGN GGO – gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja
HD – Direktiva o habitatih
HT – habitatni tip
KGZS – Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije
KOPOP – kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila
KOPOP_BK – kmetijsko-okoljsko-podnebna pčaliča biotska raznovrstnost in krajina
LAU – lokalna administrativna enota (angl. Local Administrative Unit)
LULUCF – Raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo (angl. Land Use, Land-Use Change and Forestry)
LUN – Lovsko upravljavski načrt
MBP – NIB – Morska biološka postaja Nacionalnega inštituta za biologijo
MJU – Ministrstvo za javno upravo
MKM – Ministrstvo za kmetijstvo
MOP – Ministrstvo za okolje in proctor
MZI – Ministrstvo za infrastrukturo
NbS – Na naravi temelječe rešitve (angl. Nature-based Solutions)
NEPN – Nacionalni energetske in podnebni načrt
NIR – ang. National Inventory Report
NNON – Nacionalni načrt za obnovo narave
NOO – Načrt za okrevanje in odpornost
NRPP – Nacionalni in regionalni partnerski plan
NUMO – Načrt upravljanja z morskim okoljem
NUR – Načrt upravljanja morskega gospodarskega ribištva
NUV – Načrt upravljanja z vodami
NZPO – Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti
ODMS – Okvirna direktiva o morski strategiji
OMD – območja z omejenimi dejavniki
OVE – obnovljivi viri energije
PAF – Prioritetni akcijski okvir (angl. Priority Action Framework)
PCB – poliklorirani bifenili
PUN – Program upravljanja z območji Nature 2000
PZR – Predpisane zahteve ravnanja
RES – obnovljivi viri energije (angl. Renewable Energy Sources)
RS – Republika Slovenija

SIPKK – Slovenski indeks ptic kmetijske krajine
SKP – Skupna kmetijska politika
SN – Strateški načrt
SOP – Stičišče za oblikovanje politik
SOPO – Sheme za podnebje in okolje
ZRSVN – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZZRS – Zavod za ribištvo Slovenije

1 Osnovne informacije

Nacionalni načrt za obnovo narave (v nadaljevanju: NNON) predstavlja osrednji strateški dokument Republike Slovenije za celovito obnovo narave in odziv na degradacijo ekosistemov ter izgubo biotske raznovrstnosti. Priprava načrta izhaja iz Uredbe (EU) 2024/1991 o obnovi narave, ki jo je Evropska unija (EU) sprejela junija 2024. Uredba določa obveznosti držav članic za pripravo nacionalnih načrtov obnove narave ter jasne cilje in roke za izvedbo ukrepov obnove narave.

Ta dokument predstavlja prvi osnutek NNON, ki bo oddan Evropski komisiji do 1. septembra 2026.

1.1 Institucionalna organizacija priprave

Pristojna institucija za pripravo NNON je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), ki koordinira pripravo celotnega načrta in zagotavlja usklajevanje z drugimi resorji in deležniki. Proces je vodil Direktorat za naravo najprej na Ministrstvu za naravne vire in prostor in nato Direktorat za okolje, naravo in podnebje na Ministrstvu za okolje in prostor.

Zaradi medsektorskega značaja obnove narave pri njenem snovanju sodelujejo naslednji ključni sektorji in institucije:

- Sektor za upravljanje voda (Direktorat za vode, MOP) – vodni ekosistemi in ukrepi v skladu z Uredbo (4., 5. in 9. člen Uredbe);
- Sektor za strateški prostorski razvoj (Direktorat za prostor in graditev, MOP) – urbani ekosistemi (8. in 13. člen Uredbe);
- Sektor za trajnostno kmetijstvo (Direktorat za kmetijstvo, Ministrstvo za kmetijstvo - MKM) – ukrepi na kmetijskih ekosistemih (4., 10. in 11. člen Uredbe);
- Sektor za ribištvo (Direktorat za hrano in ribištvo, MKM) – ukrepi za sladkovodne in morske vode (4. in 5. člen Uredbe);
- Sektor za gozdarstvo (Direktorat za gozdarstvo in lovstvo, MKM) – ukrepi v gozdnih habitatih (12. in 13. člen Uredbe);
- Sektor za podnebne politike (Direktorat za okolje, naravo in podnebje, MOP) – usklajenost z nacionalnimi podnebnimi politikami
- Direktorat za energijo (Ministrstvo za infrastrukturo - MZI) – usklajenost z energetske politiki;
- Strokovna podpora pri izvajanju posameznih členov Uredbe
  - Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
  - Zavod za gozdove Slovenije
  - Direkcija Republike Slovenije za vode
  - Zavod za ribištvo Slovenije
  - Morska biološka postaja – Nacionalni inštitut za biologijo
  - Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije.

Poleg državnih organov je aktivno vključena tudi širša strokovna in civilna javnost, vključno z nevladnimi organizacijami, raziskovalci, strokovnjaki in lokalnimi skupnostmi. Njihova vloga je ključna za oblikovanje kakovostnega in učinkovitega načrta, ki temelji na realnih potrebah ter delovanju v naravnem in družbenem okolju.

2 Povzetek Nacionalnega načrta za obnovo narave

Nacionalni načrt za obnovo narave (NNON) predstavlja osrednji strateški dokument Republike Slovenije za izvajanje Uredbe (EU) 2024/1991 o obnovi narave. Dokument vzpostavlja okvir za obnovo degradiranih ekosistemov ter določa ambiciozne cilje za zaustavitev in obrnitev trenda izgube biotske raznovrstnosti do let 2030, 2040 in 2050. NNON je odziv Slovenije na te obveznosti in hkrati razvojna priložnost za dolgoročno trajnostno upravljanje prostora in naravnih virov.

Temeljni namen in cilji načrta

Osnovni namen NNON je zagotoviti celovit, medsektorsko usklajen in znanstveno podprt pristop k obnovi narave. Dokument določa konkretne in časovno zamejene ukrepe za obnovo kopenskih, sladkovodnih, obalnih, morskih, kmetijskih, gozdnih in urbanih ekosistemov.

Ključni cilji Uredbe (EU) 2024/1991 o obnovi narave vključujejo:

- vključitev najmanj 20 % kopenskih in morskih območij v ukrepe obnove do leta 2030;
- vključiti pod ukrepe obnove vsaj 30 % habitatnih tipov v slabem stanju do 2030, 60 % do 2040 in 90 % do 2050;
- izboljšanje povezanosti rek in obnovo poplavnih ravnic;
- obrnitev trenda upada populacij opraševalcev;
- izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti v kmetijskih, gozdnih in urbanih ekosistemih.

NNON je zasnovan kot dinamičen dokument, ki bo veljal do leta 2032, nato pa bo nadgrajen z novo generacijo načrta.

Institucionalni okvir in proces priprave

Pripravo vodi Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) v sodelovanju z drugimi resorji, zlasti z Ministrstvom za kmetijstvo (MKM). V proces so vključeni strokovni zavodi, raziskovalne ustanove, nevladne organizacije, občine in številni deležniki.

Priprava je potekala kot odprt in participativen proces. Organizirane so bile:

- medresorske delovne skupine,
- strokovni posveti za posamezne ekosisteme,
- javne razgrnitve,
- spletne ankete (418 odzivov),
- zbiranje pobud (97 konkretnih predlogov),
- javni dogodki (Obnova narave za odporno prihodnost, Dneva narave 2025 in 2026, Skupno upravljanje evropske narave in priložnostih Nature 2000),
- delavnice (sodelovanje z Stičiščem za oblikovanje politik na Ministrstvu za javno upravo).

Tak pristop zagotavlja legitimnost, izvedljivost in strokovno utemeljenost ukrepov.

Vsebinska področja obnove

NNON sistematično obravnava različne ekosisteme:

- **Kopenski in sladkovodni ekosistemi:**
  - Poseben poudarek je na obnovi habitatnih tipov v slabem stanju, izboljšanju rečne poveztljivosti ter ponovni vzpostavitvi poplavnih ravnic.

Cilj je povečati odpornost na poplave in suše ter okrepiti naravne ponore ogljika.

- **Morski in obalni ekosistemi:**
  - Obnova morskih habitatnih tipov, trajnostno upravljanje ribolova ter zmanjšanje pritiska na morske sedimente prispevajo k stabilnosti obalnega prostora in ohranjanju biodiverzitete.
- **Kmetijski ekosistemi:**
  - Ukrepi vključujejo spodbujanje kmetijskih praks, ki povečujejo organske snovi v tleh (npr. kolobarjenje, zmanjšanje rabe pesticidov, mineralnih gnojil). Tovrstni ukrepi hkrati povečujejo rodovitnost tal in zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov.
- **Gozdni ekosistemi:**
  - Poudarek je na sonaravnem gospodarjenju, večji strukturni, vrstni in genetski raznolikosti, ohranjanju odmrle lesne biomase ter ohranjanju avtohtonih drevesnih vrst. Cilj je povečanje stabilnosti in odpornosti gozdov ter njihove ponorne sposobnosti.
- **Urbani ekosistemi:**
  - Načrt predvideva preprečevanje neto izgube zelenih površin ter povečanje prekritosti urbanih ekosistemov z drevesnimi krošnjami. Zelena infrastruktura zmanjšuje učinek toplotnih otokov in izboljšuje kakovost bivanja.
- **Stanje divjih opraševalcev:**
  - Prek ukrepov v vseh ekosistemih (največ v kmetijskih, deloma pa tudi v ostalih) bo obrnjen trend upada populacij opraševalcev. Zagotovljeno bo izboljšanje raznovrstnosti opraševalcev ter rast populacij do določene zadovoljive ravni.

Sinergije s podnebnimi politikami in nevtralnostjo degradacije tal

NNON ni zgolj naravovarstveni dokument, temveč pomemben element podnebne politike. Ukrepi obnove prispevajo k ciljem Nacionalnega energetskega in podnebne načrta (NEPN), zlasti v sektorju rabe zemljišč (LULUCF), saj povečujejo ponore ogljika, ter podpirajo izvajanje Dolgoročne podnebne strategije Slovenije (DPS), zlasti na področju krepitve odpornosti ekosistemov na podnebne spremembe ter izvajanja na naravi temelječih rešitev. Na naravi temelječe rešitve (NbS) zmanjšujejo potrebo po dragih tehničnih posegih (npr. betonskih protipoplavnih zidovih) ter zagotavljajo večkratne koristi: podnebne, okoljske, družbene in gospodarske. Na primer, slovenska gozdarska šola, ki temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti ter na ekosistemskem pristopu pri upravljanju gozda in gozdnih obnovljivih virov je NbS in jo Slovenija izvaja na celotni površini gozdov v Sloveniji že več kot 70 let. V tem procesu je izjemnega pomena aktiven pristop s celostnim vključevanjem različnih strok za zagotavljanje prilagojenih ravnanj in usklajevanje ter obnašanja javnosti.

Pomemben vidik NNON je tudi prispevek k nevtralnosti degradacije tal. Ukrepi preprečujejo erozijo, izboljšujejo strukturo tal, povečujejo vsebnost organske snovi in zmanjšujejo zbitost tal v kmetijskih, gozdnih in urbanih območjih.

Socio-ekonomski učinki

Dokument poudarja, da obnova narave ni strošek, temveč dolgoročna investicija. Predvidene koristi vključujejo:

- večjo stabilnost kmetijske proizvodnje,
- zmanjšanje škod zaradi poplav in suš,
- večjo odpornost gozdov,
- zmanjšanje stroškov infrastrukture,

- izboljšanje zdravja prebivalstva,
- večjo privlačnost prostora za bivanje in investicije,
- nove zaposlitvene priložnosti v zelenem gospodarstvu.

Rešitve temelječe na naravi so pogosto stroškovno učinkovitejše od klasičnih tehničnih ukrepov, hkrati pa zagotavljajo trajnejše učinke.

Financiranje in spremljanje

NNON predvideva kombinacijo financiranja iz:

- nacionalnih javnih virov,
- Podnebnega sklada,
- Gozdnega sklada,
- Sklada za vode,
- Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (P ESPRA),
- evropskih finančnih instrumentov (med drugim preko Skupne kmetijske politike ter nacionalne ovojnice Nacionalnega in regijskega partnerskega plana),
- zasebnih virov.

Vzpostavljen bo sistem spremljanja stanja habitatnih tipov, kazalnikov biotske raznovrstnosti ter učinkovitosti ukrepov, kar omogoča sprotno prilagajanje in izboljševanje izvajanja.

Sklep

NNON predstavlja celovit, medresorsko usklajen in dolgoročno usmerjen strateški okvir za obnovo slovenskih ekosistemov. Dokument povezuje varstvo narave s podnebno politiko, gospodarskim razvojem in družbeno blaginjo. Obnova narave je v njem opredeljena kot ena ključnih naložb v prihodnost države – kot temelj odpornosti, varnosti in trajnostnega razvoja Slovenije do sredine stoletja.

3 Priprava Nacionalnega načrta za obnovo narave

3.1 Organizacijski okvir priprave načrta

Vzpostavljena je medresorska posvetovalna skupina, ki združuje ključne institucije s pristojnostmi. Delovna skupina se deli na šest vsebinskih podskupin, ki pokrivajo posamezna področja uredbe (Slika 1).

Slika 1: Razdelitev delovnih podskupin medresorske delovne skupine z institucijami, ki v teh skupinah sodelujejo

V medresorski skupini so sodelovali predstavniki naslednjih institucij:

- Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)
  - Direktorat za okolje, naravo in podnebje
  - Direktorat za vode
  - Direktorat za prostor, graditev in stanovanja
- Ministrstvo za kmetijstvo (MKM)
  - Direktorat za kmetijstvo
  - Direktorat za gozdarstvo in lovstvo
  - Direktorat za hrano in ribištvo
- Ministrstvo za infrastrukturo (MZI)
  - Direktorat za energijo (DzE)
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN)
- Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)
- Zavod za ribištvo Slovenije (ZZRS)
- Direkcija Republike Slovenije za vode (DRSV)
- Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije (KGZS)
- Nacionalni inštitut za biologijo – Morska biološka postaja (NIB-MBP)

3.2 Zbiranje pobud in predlogov javnosti

Podrobnosti vključevanja javnosti in poročila dogodkov so zajeta v Prilogi 1 NNON. Za omogočanje neposrednega sodelovanja javnosti je vzpostavljen namenski e-poštni naslov (nnon.mop@gov.si). Na ta način je bilo prejetih 17 pobud, ki so jih podali predstavniki nevladnih organizacij, malih in srednje velikih podjetij, večjih gospodarskih subjektov ter upravljavci zavarovanih območij.

Pomemben del vključevanja širše javnosti je predstavljala tudi izvedba treh spletnih anket, ki so potekale v oktobru in novembru 2025. Skupno je bilo zbranih 418 odzivov javnosti ter 97 predlogov ukrepov. Anketni sklop je obsegal:

- splošno, delno strukturirano anketo o odnosu do narave in prioritetah obnove,
- anketo za zbiranje predlogov po posameznih členih Uredbe,
- odprt forum za prosto podajanje idej in predlogov.

3.3 Strokovni posveti in tematske razprave

V procesu priprave NNON so bili organizirani štirje osrednji strokovni posveti, namenjeni poglobljeni razpravi o ključnih vsebinskih sklopih Uredbe:

1. Strokovna posveta za obnovo urbanih ekosistemov (30. 9. 2025 in 27. 11. 2025),
2. Strokovni posvet o obnovi kmetijskih ekosistemov (5. 11. 2025),
3. Strokovni posvet o obnovi gozdnih ekosistemov (28. 11. 2025).

3.4 Dogodki za ciljne in širše javnosti

Poleg strokovnih posvetov so bili organizirani tudi številni dogodki za ciljne skupine in širšo javnost, med drugim:

- Dan narave (Brdo pri Kranju, 13. 6. 2025 in 12. 6. 2026),
- štiri delavnice za kmetijske deležnike (Ljubljana, 12. in 17. 12. 2025, Brdo pri Kranju, 14. 1. 2026, Ptuj, 12. 5. 2026);
- mednarodni dogodek v Bruslju o Skupnem upravljanju evropske narave in priložnostih Nature 2000 (27. 11. 2025);
- dogodek Obnova narave za odpornejšo prihodnost (Brdo pri Kranju, 14. 1. 2026).

3.5 Sodelovanje z nevladnimi organizacijami

Sodelovanje z nevladnim sektorjem je potekalo preko vključevanja v serijo webinarjev »V prijateljstvu z naravo«, ki jih je organiziral Pravno-informacijski center nevladnih organizacij (21. 10. 2025, 18. 11. 2025, 20. 1. 2026, 17. 2. 2026, 17. 3. 2026) ter na dogodku Podnebje-Narava (Ljubljana, 2. 6. 2026).

3.6 Javna razgrnitev in medresorsko usklajevanje

V skladu z relevantno zakonodajo je bila izvedena tudi javna razgrnitev osnutka NNON ter medresorsko usklajevanje.

4 Prispevki h krovnim ciljem Uredbe o obnovi narave (DEL A)

4.1 Površina kopnega in morja pod ukrepi obnove do 2030

Skupna površina kopnega pod ukrepi obnove: **3.801,67 km² (18,75 % Slovenije)**:

- PUN ukrepi: 3.576,58 km² (površine zajete v veljavne PUN ukrepe za habitatne tipe v slabem stanju)
- Urbani ekosistemi: 142,09 km²
- Kmetijski ukrepi izven Nature 2000: 83 km²

Skupna površina morja pod ukrepi obnove: **52,11 km² (24,46 % morja v pristojnosti Republike Slovenije)**, pri čemer upoštevamo tako površino pod zavarovanji za pasivno obnovo (18,76 km² – 8,81 % morja v pristojnosti Republike Slovenije), kot površino območij, kjer se bo izvajalo ukrepe za izboljšanje poznavanja stanja in pripravilo strokovne podlage za varstvene ukrepe in režime, ki jih trenutno še ne moremo predvideti zaradi pomanjkanja znanja o obsegu in stanju morskih habitatnih tipov in habitatov vrst. Upoštevati je potrebno da se bo površine za pasivno obnovo, v postopku razglasitve zavarovanih območij še usklajevalo z deležniki (vklj. z ribiči) in pristojnimi institucijami in se lahko še spreminja. Se pa hkrati na tem območju načrtujejo raziskovalni ukrepi za izboljšanje poznavanja stanja (kartiranje morskih habitatnih tipov po Uredbi, raziskave hrustančnic in evropskih jegulj, raziskave pritiskov ribolova na morsko dno in monitoring velikih leščurjev s potencialnimi ukrepi obnove, če se odrasle in žive osebkje najde).

5 Splošni doprinosi, sinergije in finančne informacije

5.1 Sinergije med ukrepi NNON in blaženjem podnebnih sprememb

Obnova narave pomembno prispeva k blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe ter doseganju podnebne nevtralnosti do leta 2045. Ukrepi NNON prispevajo k doseganju ciljev Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN) ter podpirajo izvajanje Dolgoročne podnebne strategije Slovenije (DPS) ter sledijo Strateškemu okviru prilagajanja podnebnim spremembam, zlasti na področju povečevanja ponorov ogljika, krepitve odpornosti ekosistemov na podnebne spremembe ter izvajanja na naravi temelječih rešitev.

NNON temelji na naravi temelječih rešitvah (NbS), ki hkrati zmanjšujejo emisije in povečujejo ponore ogljika, krepijo odpornost družbe in zmanjšujejo potrebo po dragih tehničnih posegih. Tak pristop omogoča učinkovitejšo rabo javnih sredstev.

5.1.1 Ukrepi obnove habitatnih topov in vrst

Ti ukrepi predstavljajo jedro NNON, saj obnova naravnih in polnaravnih habitatov ponovno vzpostavlja ključne ekosistemske procese in povečuje ponore ogljika (LULUCF). Hkrati izboljšuje kakovost voda, tal in življenjskega prostora ter krepí odpornost na suše, poplave in vročinske valove.

5.1.2 Urbani ukrepi

V območjih urbanih ekosistemov urbane zelene površine delujejo kot ponor CO₂, blažijo toplotne otoke in znižujejo porabo energije, izboljšujejo kakovost zraka ter povezujejo habitate. Prepustne površine blažijo suše, zmanjšujejo obremenitve kanalizacije in nevarnost poplav.

5.1.3 Prostotekoče reke in poplavne ravnice

Obnova rek in poplavnih ravníc krepí naravno zadrževanje vode, zmanjšuje poplavno ogroženost ter podpira skladiščenje ogljika. Ponovna vzpostavitev naravnih procesov (sedimentacija, infiltracija) izboljšuje vodonosnike, ekosistemske storitve in odpornost krajine. Ukrepi zmanjšujejo potrebo po energetsko zahtevnih posegih in prispevajo k dobremu stanju voda ter načelu »vodi več prostora«.

5.1.4 Kmetijski ukrepi

Kmetijski ukrepi povečujejo ponore ogljika in odpornost pridelave. Ključni pristopi so:

- povečanje organske snovi v tleh,
- ekstenzivna raba in kolobarjenje,
- učinkovita, strokovno utemeljena in trajnostna raba gnojil in pesticidov.

Ti ukrepi izboljšujejo zadrževanje vode, zmanjšujejo emisije (tudi N₂O) ter krepíjo biotsko raznovrstnost in stabilnost pridelave.

5.1.5 Gozdarski ukrepi

Slovensko sonaravno, trajnostno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi je temelj blaženja podnebnih sprememb. Gozdovi so v Sloveniji največji ponor ogljika, zato ima aktivno gospodarjenje pomembno vlogo pri krepitvi njihove stabilnosti, odpornosti in naravne strukture. Ohranjanje avtohtonih vrst, raznolikosti in odmrlega lesa povečuje sekvestracijo ogljika in biotsko raznovrstnost ter zmanjšuje vpliv suš, požarov in škodljivcev.

5.1.6 Finančne sinergije

Prav tako so ukrepi NNON v skladu z ukrepi Programa porabe sredstev Podnebnega sklada za leta 2025–2028 (področje 5.2: Ukrepi za ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov) ter drugimi finančnimi viri (Sklad za vode, P ESPRA, in Gozdni sklad, SKP), kar omogoča združevanje sredstev in njihov multiplikativni učinek, večjo stroškovno učinkovitost in dolgoročne prihranke zaradi manjših posledic podnebnih ekstremov na podnebju prilagojenih ekosistemi.

5.2 Sinergije z nevtralnostjo degradacije tal

Nevtralnost degradacije tal pomeni, da se izgube funkcij in kakovosti tal zaradi človekovih dejavnosti ali podnebnih sprememb izravnavajo z ukrepi preprečevanja in obnove. Cilj je dolgoročno ohranjanje ali izboljšanje rodovitnosti, zadrževanja vode, biotske raznovrstnosti ter kroženja hranil in ogljika. NNON nevtralnost degradacije tal uresničuje z usklajenimi ukrepi na kopnem, v vodnih, morskih in urbanih ekosistemi. Hkrati se zagovarja trajnostno kmetijstvo, ki ohranja tudi svojo proizvodno vlogo.

5.2.1 Ukrepi obnove habitatov

Obnova kopenskih in obalnih habitatov ponovno vzpostavlja naravne talne procese, okrnjene zaradi rabe prostora ali onesnaženja. Posebej pomembna je obnova mokrišč, solin in lagun, ki zadržujejo sedimente, zmanjšujejo erozijo in filtrirajo onesnaževala. S tem se izboljšujeta struktura in rodovitnost tal. Sistem monitoringa tal omogoča zgodnje zaznavanje degradacije (npr. izguba organske snovi, zbitost), izobraževanje uporabnikov prostora pa podpira trajnostno upravljanje tal.

5.2.2 Ukrepi obnove morskih ekosistemov

Obnova morskih habitatov ohranja stabilnost sedimentov, zmanjšuje erozijo in povečuje zadrževanje organske snovi. Trajnostno upravljanje ribolova in zmanjševanje motenj bentosa ohranjata strukturo tal, zmanjševanje onesnaževal pa preprečuje evtrofikacijo in kemično degradacijo. S tem se dolgoročno ohranjajo funkcije morskih talnih ekosistemov.

5.2.3 Urbani ukrepi

Mestna tla so pogosto degradirana zaradi zbitosti in pozidave. Urbane zelene površine povečujejo infiltracijo vode, zmanjšujejo odtok in erozijo ter izboljšujejo organsko snov v tleh. Trajnostno upravljanje zelenih površin omogoča stabilnejše talne strukture in večjo biotsko raznovrstnost, spremljanje stanja tal pa podpira pravočasno ukrepanje.

5.2.4 Prostotekoče reke

Obnova rečnih odsekov in povezava s poplavnimi ravnici izboljšujeta rodovitnost tal z nanosom sedimentov in hranil. Naravna dinamika rek stabilizira vodni režim, zmanjšuje sušenje tal ter izboljšuje nivo podzemne vode. Vegetacija na brežinah zmanjšuje erozijo in krepi stabilnost tal, hkrati pa se zmanjšuje potreba po trdih tehničnih posegih.

5.2.5 Kmetijski ukrepi

Kmetijski ukrepi so usmerjeni v aktivno obnovo tal: uporaba pokrovnih rastlin in zelenega gnojenja zmanjšuje erozijo, povečuje organsko snov in izboljšuje strukturo. Konzervirajoča obdelava ohranja humus in spodbuja mikrobiološko aktivnost. Kolobarjenje, zaščitni pasovi in ustrezno gnojenje preprečujejo izčrpavanje tal ter izboljšujejo njihovo dolgoročno rodovitnost. Zmanjšana poraba fitofarmacevtskih sredstev ohranja biotsko raznovrstnost tal.

5.2.6 Gozdarski ukrepi

Trajnostno gospodarjenje z gozdovi varuje tla pred erozijo, zbitostjo in izgubo organske snovi. Ohranjanje gozdnih površin, obnova poškodovanih gozdov in uporaba avtohtonih vrst povečujejo stabilnost tal in infiltracijo vode. Odmrla lesna biomasa izboljšuje rodovitnost, varovalni gozdovi pa varujejo zemljišča usadov, območja izpiranja in krušenja, ter zadržujejo preneglo odtekanje padavinske vode s čimer dodatno zmanjšujejo erozijo in prenos tal.

5.3 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjene dobrobiti ukrepov obnove

Analizo predvidenih socio-ekonomskih vplivov in ocenjenih dobrobiti ukrepov je za potrebe priprave NNON pripravilo podjetje OIKOS, d.o.o. Celotno poročilo z metodološkim pristopom in rezultati je dosegljivo v Prilogi 2 NNON.

Predvideni ukrepi NNON bodo imeli kot celota pretežno pozitivne socio-ekonomske učinke, saj prispevajo k obnovi naravnega kapitala, izboljšanju stanja habitatov in vrst, večji odpornosti prostora ter dolgoročnemu zagotavljanju ekosistemskih storitev (Slika 2).

Najpomembnejše koristi so povezane z biotsko raznovrstnostjo, kakovostjo voda, varstvom tal, zmanjševanjem poplavnih, sušnih, erozijskih in obalnih tveganj, podnebnimi koristmi, odpornostjo kmetijskih, gozdnih, sladkovodnih, morskih in obalnih ekosistemov ter ohranjanjem krajine.

Analiza kaže, da med učinki prevladujejo dolgoročni javni in sistemski učinki. Najpogostejši so učinki na naravni kapital, biotsko raznovrstnost in ekosistemske storitve, skupaj z učinki na odpornost prostora, vode, tla, podnebje, kakovost voda in zmanjševanje prihodnjih tveganj. Temeljna socio-ekonomska vrednost NNON je zato v dolgoročnem zmanjševanju degradacije okolja in krepitvi funkcij, od katerih so odvisni številni sektorji in skupnosti.

Koristi ukrepov niso omejene samo na varstvo narave, temveč so medsektorske. Ukrepi lahko podprejo kmetijstvo z bolj stabilnimi agroekosistemi, opraševalci, rodovitnostjo tal in krajinskimi značilnostmi; gozdarstvo z bolj odpornimi in naravno pestrimi gozdovi; vodni sektor z bolj naravnimi vodnimi režimi, kakovostjo voda in manjšimi sanacijskimi stroški; morski sektor z boljšim stanjem morskih habitatov in bolj trajnostno rabo prostora; lokalne skupnosti pa z večjo kakovostjo bivanja, rekreacijskimi možnostmi, naravno dediščino in odpornostjo na podnebna tveganja (Slika 3).

Pričakovane koristi so večinoma dolgoročne in širše družbene. Največ koristi imajo širša javnost, lokalno prebivalstvo in prihodnje generacije. Del koristi je lahko tudi neposrednejši, zlasti za kmetijska gospodarstva, lastnike zemljišč in gozdov ter upravljavce območij, kjer so predvidena plačila, podpore, pogodbeno varstvo, odkupi zemljišč, svetovanje ali projektno financiranje. Hkrati ukrepi ustvarjajo tudi konkretne vplive na lastnike, uporabnike prostora in dejavnosti, odvisne od ekosistemskih storitev. Kratkoročni stroški in prilagoditve se lahko pojavijo pri kmetijskih gospodarstvih, lastnikih zemljišč in gozdov, ribičih, akvakulturi, investitorjih, občinah, upravljavcih zavarovanih območij in javnih institucijah. Gre predvsem za stroške izvedbe in vzdrževanja, administrativne obremenitve, omejitve rabe, prilagoditve praks, dodatne strokovne podlage, spremljanje, nadzor in potrebo po financiranju. Pri delu ukrepov so možni konflikti med sektorji, zlasti pri rabi prostora, morja, kmetijskih zemljišč in gozdov (Slika 4).

Skupna ocena je, da pričakovane dolgoročne koristi NNON presegajo možne kratkoročne stroške, če bodo ukrepi prostorsko jasno opredeljeni, finančno podprti, izvedbeno realni in pripravljeni z deležniki. Za uspešno izvedbo bodo ključni plačila in nadomestila, svetovanje, tehnična pomoč, postopno uvajanje, jasna pravila, spremljanje ter usklajevanje med sektorskimi in lokalno razvojnimi politikami.

SKUPNA OCENA SOCIO-EKONOMSKIH UČINKOV NNON

NNON bo ob dobrem izvajanju prinesel več dolgoročnih koristi kot negativnih učinkov.

KLJUČNE KORISTI NNON

BOLJŠE STANJE NARAVE IN EKOSISTEMOV

Obnova habitatov, večja biotska raznovrstnost, ohranjen naravni kapital.

Ekosistemske storitve

Boljša kakovost voda, zadrževanje vode, rodovitna tla, opraševanje, čistejši zrak in manj erozije.

Odpornost na podnebne spremembe

Večja odpornost ekosistemov in skupnosti ter manjše škode zaradi suš, poplav in vročinskih valov.

Koristi za gospodarstvo in sektorje

Podpora za kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, turizem in druge dejavnosti, odvisne od naravnih virov.

Kakovost življenja, lokalni razvoj in urbana odpornost

Boljša krajina, rekreacija, turizem, kakovost bivanja, urbana zelena infrastruktura in odpornost naselij.

Zmanjšanje prihodnjih stroškov

Manj stroškov zaradi degradacije, sanacij, škode ob poplavah, sušah in izgube biotske raznovrstnosti.

Boljše upravljanje in podatki

Jasnejši okvir, boljše usklajevanje politik, kakovostnejši podatki, monitoring in odločanje.

SKUPNA BILANCA

PRETEŽNO POZITIVNA

Dolgoročne koristi za naravo, gospodarstvo in družbo presegajo negativne učinke.

KJE SO NAJVEČJE KORISTI?

NEGATIVNI UČINKI (PRETEŽNO KRATKOROČNI ALI IZVEDBENI)

Finančni stroški in izgube

Stroški prilagoditev, izvedbe ali prihodkovne izgube zaradi omejitev rabe, nižje vrednosti zemljišč ali dodatnih investicij.

Administrativne obremenitve

Dodatno poročanje, evidence, usklajevanje z novimi pravili, več zahtev pri dostopu do podpor.

Omejitve rabe in gospodarske prilagoditve

Omejitve pri kmetovanju, sečnji, ribolovu, akvakulturi, plovbi, gradnji in drugih posegih.

Stroški izvedbe in vzdrževanja

Stroški obnove, odstranjevanja invazivnih vrst, vzdrževanja habitatov, monitoringa, urbanih zelenih površin in upravljanja.

Začasne motnje med izvedbo

Motnje pri gradbiščih, dostopu, hrupu, prahu, zaporah poti in začasnih omejitvah dejavnosti.

Neenakomerna porazdelitev stroškov

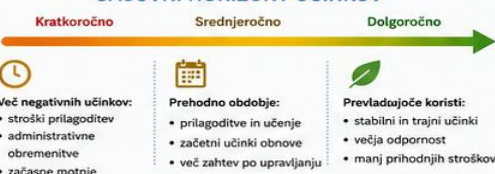
Stroški se lahko pojavijo pri posameznih skupinah ali območjih, koristi pa so širše družbene.

Negotovitosti

Negotov odziv narave, podnebne spremembe, spremembe trga, cene materialov in razpoložljivost sredstev.

ČASOVNI HORIZONT UČINKOV

NAJBOLJ KORISTI IMA:

širša javnost, lokalno prebivalstvo, prihodnje generacije, ekosistemi in družba kot celota.

NAJBOLJ NEPOSREDNO STROŠKE IN PRILAGODITVE OBČUTIJO: kmetijska gospodarstva, lastniki zemljišč in gozdov, ribiči, akvakultura, investitorji, občine, izvajalci javnih služb, upravljalci območij in javne institucije.

PORAZDELITEV UČINKOV

Stroški so bolj koncentrirani

Neposredno pri manjšem številu skupin, ki spreminjajo ravnanje ali imajo več omejitev.

Koristi so bolj razpršene

Širše med prebivalstvom, gospodarstvom, javnim sektorjem in prihodnjimi generacijami.

Zato je ključnega pomena pravična delitev bremen in ustrežna podpora.

KAJ JE KLJUČNO ZA POZITIVNO NETO BILANCO?

Sodelovanje z deležniki

Zadostno financiranje

Pravična delitev stroškov

Jasna pravila in predvidljivost

Svetovanje in tehnična pomoč

Postopno in realno izvajanje

Dobra komunikacija in ozaveščanje

Spremljanje, učenje, prilagajanje

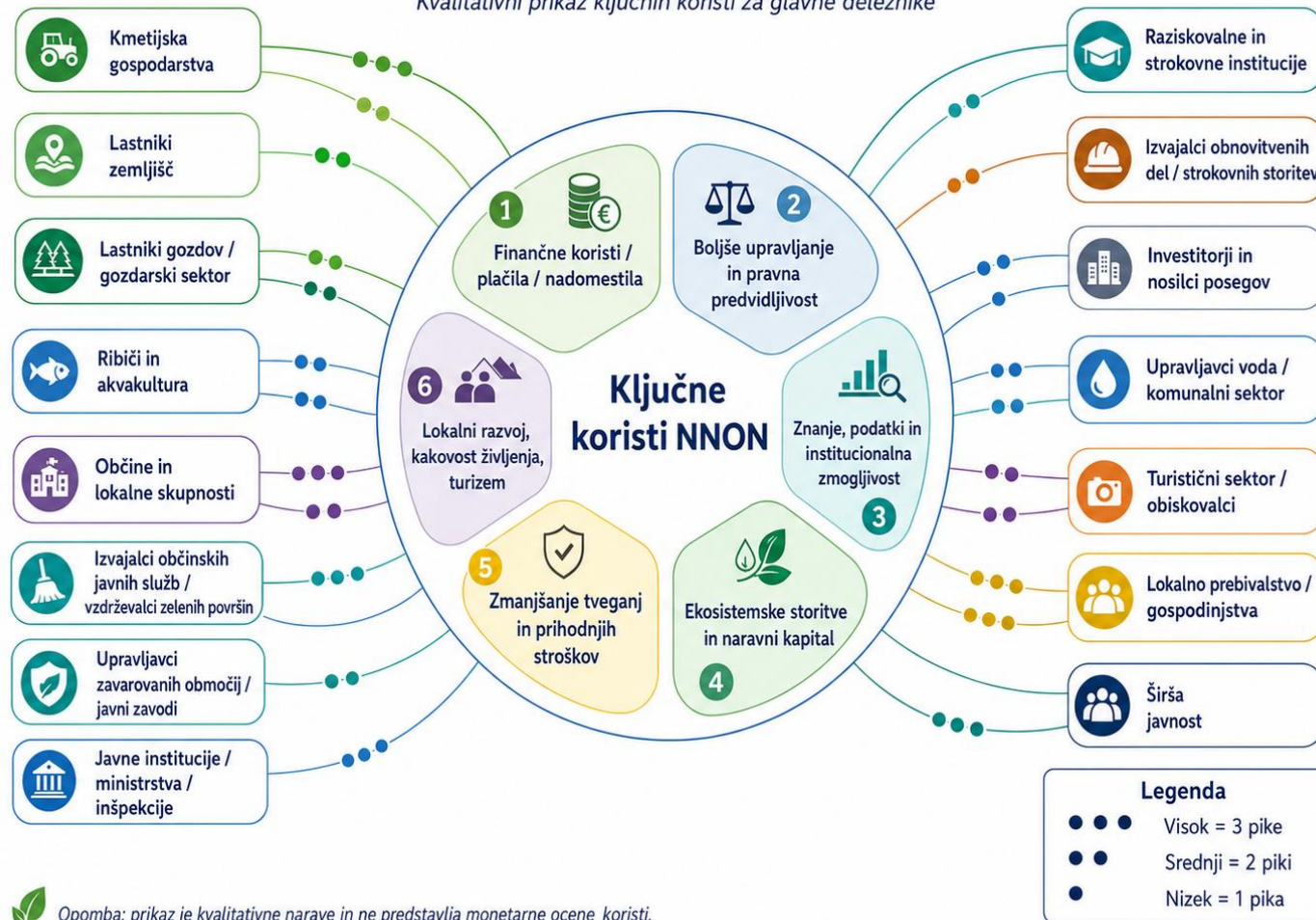
SKLEPNA OCENA

NNON prinaša pretežno pozitivne socio-ekonomske učinke. Negativni učinki so večinoma kratkoročni, izvedbeni in porazdelitveni ter obvladljivi z dobrim načrtovanjem, financiranjem, podporo in sodelovanjem. Ključno je zagotoviti, da se dolgoročne koristi uresničujejo za naravo, ljudi in gospodarstvo, vključno v urbanih območjih.

Slika 2: Povzetek skupne ocene socio-ekonomskih učinkov NNON

Pregled socio-ekonomskih koristi NNON po ciljnih skupinah

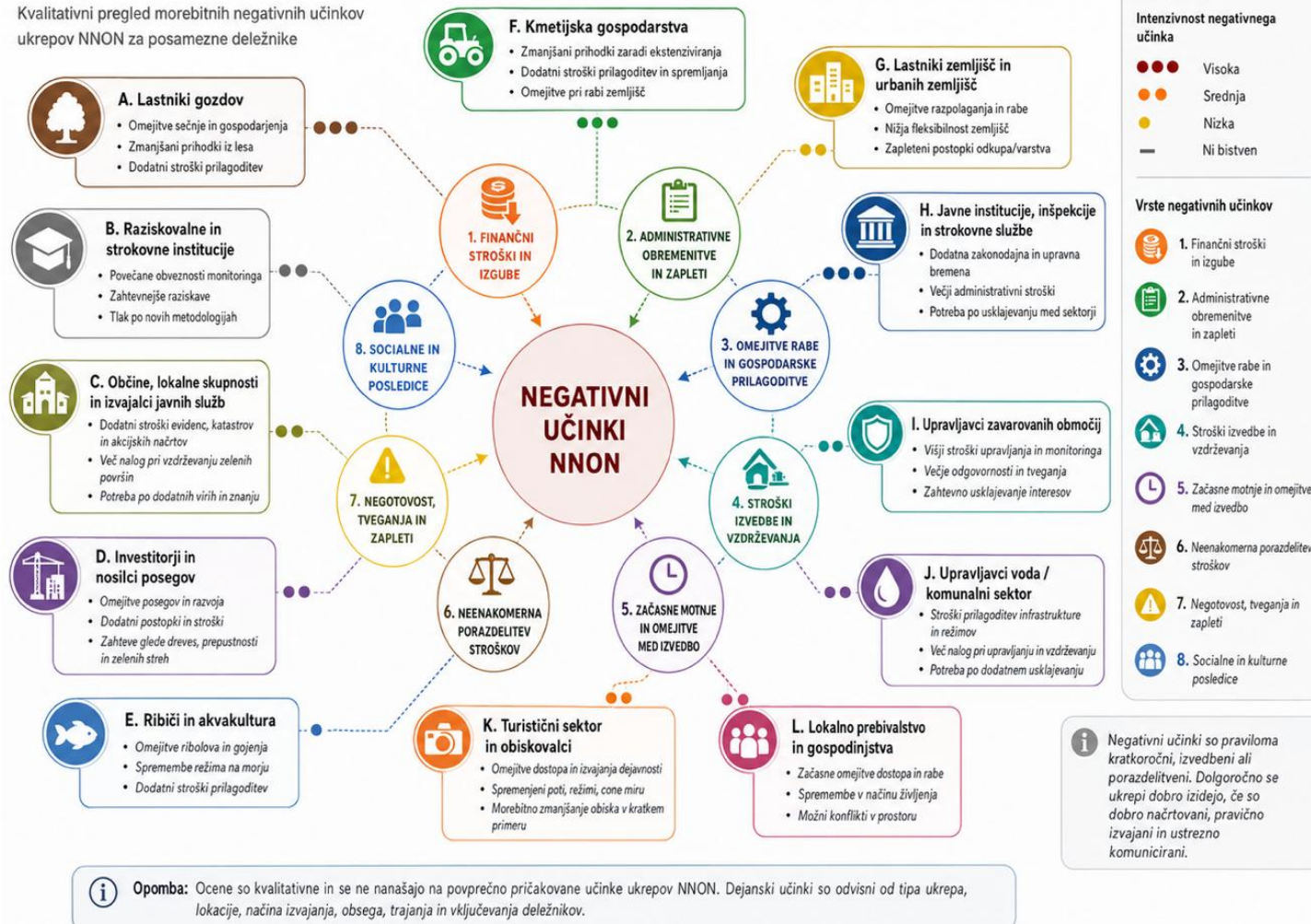
Kvalitativni prikaz ključnih koristi za glavne deležnike

Slika 3: Ključne socio-ekonomske koristi NNON po ciljnih skupinah

NEGATIVNI UČINKI NNON PO CILJNIH SKUPINAH

Kvalitativni pregled morebitnih negativnih učinkov ukrepov NNON za posamezne deležnike

Slika 4: Negativni učinki NNON po ciljnih skupinah

5.3.1 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 4. členom (Kopenski, obalni in sladkovodni ekosistemi)

Ukrepi v okviru člena 4 se nanašajo predvsem na obnovo kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov ter habitatnih tipov, ki niso v dobrem stanju. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj prispevajo k izboljšanju stanja habitatov, večji ekološki povezanosti prostora, boljši kakovosti voda, zmanjševanju erozijskih, poplavnih in sušnih tveganj ter dolgoročni odpornosti krajine in naravnega kapitala.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 4 so povezane z obnovo ekosistemskih storitev. Obnova travnišč, barij, vodotokov, obrežnih habitatov in drugih degradiranih habitatov lahko izboljša zadrževanje vode v prostoru, zmanjša tveganje poplav in suš, izboljša kakovost voda, prispeva k vezavi ogljika ter okrepi življenjske pogoje za vrste in habitate. Te koristi so pomembne za širšo javnost, lokalno prebivalstvo, upravljavce prostora, kmetijstvo, vodni sektor, turizem in prihodnje generacije.

Ukrepi imajo lahko tudi pomembne lokalne razvojne koristi. Bolj ohranjeni in obnovljeni ekosistemi prispevajo k večji kakovosti bivanja, privlačnosti krajine, rekreacijskim možnostim, naravni dediščini in potencialu za trajnostni turizem. Za javne institucije in upravljavce zavarovanih območij ukrepi pomenijo boljšo podlago za upravljanje, načrtovanje, spremljanje stanja in usmerjanje javnih sredstev v območja, kjer so potrebe po obnovi največje.

Hkrati lahko ukrepi člena 4 povzročijo tudi kratkoročne stroške in prilagoditve. Ti se lahko pojavijo pri kmetijskih gospodarstvih, lastnikih zemljišč, investitorjih, občinah, upravljavcih voda, upravljavcih zavarovanih območij in javnih institucijah. Možni občutljivi učinki vključujejo omejitve rabe zemljišč, prilagoditve kmetijskih ali drugih praks, stroške obnove in vzdrževanja, potrebo po strokovnih podlagah, dodatne postopke, usklajevanje z lastniki in uporabniki prostora ter administrativne obremenitve.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 4 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, zlasti zaradi dolgoročnih koristi za vodo, tla, odpornost prostora, biotsko raznovrstnost, kakovost okolja in zmanjševanje prihodnjih stroškov degradacije. Ta pozitivna bilanca pa je pogojena z ustrezno izvedbo. Ukrepi bodo morali biti prostorsko dovolj jasno opredeljeni, finančno podprti, izvedbeno realni in pripravljeni v sodelovanju s prizadetimi deležniki. Posebej pomembni bodo plačila, nadomestila, pogodbeno varstvo, odkupi zemljišč, svetovanje, tehnična pomoč in postopno uvajanje ukrepov tam, kjer se pričakuje večje prilagoditve rabe prostora.

5.3.2 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 5. členom (Morski ekosistemi)

Ukrepi v okviru člena 5 se nanašajo predvsem na obnovo morskih ekosistemov ter izboljšanje stanja morskih habitatov in vrst. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj prispevajo k dolgoročnemu ohranjanju morskega naravnega kapitala, boljši kakovosti morskega okolja, zmanjšanju pritiskov na bentoške habitatne tipe, bolj trajnostni rabi morskega prostora ter večji odpornosti obalno-morskih ekosistemov.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 5 so povezane z boljšim stanjem morskih habitatov, ribjih populacij, obalnih ekosistemov in ekosistemskih storitev morja. Ukrepi,

kot so spremljanje vplivov ribolova in akvakulture, varstvo občutljivih habitatov, urejanje sidranja, omejevanje škodljivih pritiskov, vzpostavljanje priveznih mest, izboljšanje podatkovne podlage ter boljše usklajevanje rabe morskega prostora, lahko prispevajo k bolj trajnostnemu ribištvu, boljšemu upravljanju akvakulture, zmanjšanju poškodb morskega dna in večji kakovosti obalnega prostora.

Koristi se kažejo tudi pri lokalnih skupnostih, turizmu, navtiki, obiskovalcih in širši javnosti. Bolj ohranjeno morsko okolje, urejena plovba, manj poškodb habitatov, jasnejša pravila rabe in večja kakovost naravnega okolja lahko prispevajo k večji privlačnosti obale, boljšim rekreacijskim možnostim, kakovostnejšemu turističnemu produktu in dolgoročnemu ohranjanju naravne dediščine. Za javne institucije, strokovne institucije in upravljavce zavarovanih območij ukrepi pomenijo boljšo podlago za upravljanje, spremljanje, nadzor in usklajevanje med sektorji.

Hkrati lahko ukrepi člena 5 povzročijo tudi občutljive kratkoročne in sektorske učinke. Ti se lahko pojavijo predvsem pri ribičih, akvakulturi, navtiki, turističnem sektorju, investitorjih, obalnih občinah, upravljavcih zavarovanih območij in javnih institucijah. Možni negativni učinki vključujejo omejitve ribolova, spremembe ribolovnih območij ali praks, dodatni monitoring, prilagoditve akvakulture, omejitve sidranja in plovbe, dodatne zahteve pri posegih v morski in obalni prostor ter večje administrativne in nadzorne naloge.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 5 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, predvsem zaradi dolgoročnih koristi za morsko okolje, ribištvo, obalni prostor, turizem, kakovost naravnega okolja in trajnostno rabo morja. Ta bilanca pa je odvisna od tega, ali bodo ukrepi pripravljeni v sodelovanju z uporabniki morskega prostora, dovolj jasno prostorsko opredeljeni in podprti z ustreznimi podatki, nadzorom, financiranjem in komunikacijo. Posebej pomembno bo pravočasno vključevanje ribičev, akvakulture, navtike, turizma, obalnih občin in upravljavcev zavarovanih območij, da se zmanjšajo konflikti rabe in zagotovi sprejemljiva izvedba ukrepov.

5.3.3 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 8. členom (Urbani ekosistemi)

Ukrepi v okviru člena 8 se nanašajo predvsem na obnovo urbanih ekosistemov ter izboljšanje kakovosti, dostopnosti in upravljanja zelenih površin v mestih in drugih urbanih naseljih. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj prispevajo k večji kakovosti bivanja, boljši odpornosti naselij na podnebne spremembe, zmanjševanju učinkov vročinskih otokov, boljšemu zadrževanju padavinske vode, varstvu tal, večji biotski raznovrstnosti in boljši vlogi zelenih površin kot javne infrastrukture.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 8 so povezane z vzpostavitvijo boljšega sistema upravljanja urbanih zelenih površin, mestnih dreves, prepustnih površin in zelenih streh. Ukrepi, kot so sprejem zakonodajnih in programskih podlag, ureditev standardov za izvajanje javne službe, vzpostavitev evidenc javnih površin in mestnih dreves, občinski katastri dreves, priprava smernic, analiza kakovosti in dostopnosti zelenih površin ter akcijski načrti, lahko pomembno izboljšajo podatkovno podlago, pravno predvidljivost in občinsko načrtovanje. Čeprav so številni ukrepi institucionalne in podatkovne narave, ustvarjajo pogoje za bolj sistematično, primerljivo in dolgoročno upravljanje urbanih ekosistemov.

Pomemben del koristi je neposredno povezan tudi s fizičnimi ukrepi v prostoru, kot so preskrba z novimi javnimi zelenimi površinami, prenova degradiranih zelenih površin, ozelenjevanje parkirišč, povečanje prepustnosti tal in gradnja zelenih streh. Ti ukrepi lahko izboljšajo dostop prebivalcev do zelenih površin, rekreacijske možnosti, mikroklimo, javno zdravje, socialno povezanost, privlačnost urbanega prostora in lokalno kakovost življenja. Koristi se kažejo predvsem pri občinah, lokalnem prebivalstvu, gospodinjstvih, obiskovalcih, širši javnosti, pa tudi pri strokovnih institucijah, izvajalcih javnih služb in lokalnem razvoju.

Hkrati lahko ukrepi člena 8 povzročijo tudi kratkoročne izvedbene, finančne in administrativne učinke. Najbolj neposredno se lahko pojavijo pri občinah, javnih institucijah in izvajalcih občinskih javnih služb, saj ukrepi zahtevajo pripravo evidenc, katastrov, standardov, smernic, akcijskih načrtov, nadzor, vzdrževanje in financiranje. Pri lastnikih urbanih zemljišč, investitorjih in nosilcih posegov se lahko pojavijo dodatni pogoji glede ohranjanja dreves, ozelenjevanja parkirišč, zagotavljanja prepustnosti tal, zelenih streh ali vključevanja zelenih površin v prostorske in investicijske projekte. Pri fizični izvedbi so možne tudi začasne motnje v uporabi prostora, dostopu ali parkiranju.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 8 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, predvsem zaradi dolgoročnih koristi za kakovost bivanja, javno zdravje, urbano odpornost, zadrževanje vode, biotsko raznovrstnost, kakovost javnega prostora in prilagajanje podnebnim spremembam. Ta bilanca pa je odvisna od tega, ali bodo ukrepi dovolj jasno vključeni v občinsko načrtovanje, finančno podprti, metodološko usklajeni in dolgoročno vzdrževani. Posebej pomembni bodo sofinanciranje občin, tehnična pomoč, primerljive evidence, jasni standardi, vključevanje lastnikov, investitorjev in prebivalcev ter postopno uvajanje zahtev tam, kjer so stroški ali prilagoditve večji.

5.3.4 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 10. členom (Obnova populacij opravevalcev)

Ukrepi v okviru člena 10 se nanašajo predvsem na obnovo populacij opravevalcev in izboljšanje habitatnih pogojev, ki omogočajo njihovo dolgoročno ohranjanje. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj opravevalci prispevajo k stabilnosti kmetijske pridelave, biotski raznovrstnosti, krajinski pestrosti, odpornosti agroekosistemov in dolgoročnemu zagotavljanju ekosistemskih storitev.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 10 so povezane z izboljšanjem kakovosti travišč, mejic, nepokošenih pasov, cvetočih habitatov in drugih krajinskih značilnosti, ki so pomembne za opravevalce. Takšni ukrepi lahko prispevajo k večji stabilnosti opravevanja, boljši ekološki funkcionalnosti kmetijske krajine, ohranjanju vrst, zmanjševanju degradacije habitatov in dolgoročni odpornosti kmetijskih ekosistemov. Koristi so pomembne za kmetijska gospodarstva, lastnike zemljišč, lokalne skupnosti, upravljavce zavarovanih območij in širšo javnost.

Ukrepi imajo lahko tudi pozitivne učinke za podeželje in lokalni razvoj. Ohranjena in pestra kmetijska krajina izboljšuje kakovost prostora, zmanjšuje zaraščanje, krepi krajinsko identiteto ter lahko podpira dopolnilne dejavnosti, lokalno hrano, izobraževalne aktivnosti in naravi prijazen turizem. Za javne, strokovne in raziskovalne institucije ukrepi pomenijo tudi boljšo podatkovno podlago, monitoring stanja opravevalcev, strokovne usmeritve za upravljanje ter boljše povezovanje naravovarstvenih in kmetijskih ciljev.

Hkrati lahko ukrepi člena 10 povzročijo tudi kratkoročne prilagoditve in občutljive učinke, predvsem pri kmetijskih gospodarstvih in lastnikih zemljišč. Možni učinki vključujejo omejitve intenzivnejše rabe travnišč, prilagoditve košnje ali paše, omejitve gnojenja, ohranjanje nepokošenih pasov, več administracije, dodatno dokumentiranje in zmanjšano proizvodno fleksibilnost. Ti učinki so lahko posebej občutljivi, če ukrepi niso ustrezno finančno podprti ali če pogoji izvajanja niso dovolj jasni in praktično izvedljivi.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 10 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, saj prispevajo k ohranjanju opravevalcev, stabilnosti kmetijskih ekosistemov, biotski raznovrstnosti in krajinski pestrosti. Pozitivna bilanca pa je odvisna od tega, ali bodo ukrepi pripravljeni v sodelovanju s kmetijskimi gospodarstvi in lastniki zemljišč ter podprti s plačili, svetovanjem, pogodbenim varstvom, tehnično pomočjo in jasnimi pravili izvajanja. Posebej pomembno bo, da se ukrepi oblikujejo tako, da bodo ekološko učinkoviti, hkrati pa sprejemljivi in izvedljivi za kmetijsko prakso.

5.3.5 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 11. členom (Kmetijski ekosistemi)

Ukrepi v okviru člena 11 se nanašajo predvsem na obnovo in izboljšanje stanja kmetijskih ekosistemov. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj prispevajo k večji stabilnosti agroekosistemov, izboljšanju kakovosti tal, ohranjanju krajinskih značilnosti, večji biotski raznovrstnosti, dolgoročni prehranski varnosti in večji odpornosti kmetijske krajine na podnebna in okoljska tveganja.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 11 so povezane z ekstenzivnejšo in bolj trajnostno rabo kmetijskih zemljišč, ohranjanjem travnišč, mejic, krajinskih struktur, opravevalcev, talnih funkcij in vodnega režima. Takšni ukrepi lahko zmanjšujejo erozijo, izboljšujejo zadrževanje vode v prostoru, prispevajo k rodovitnosti tal, zmanjšujejo degradacijo kmetijske krajine ter dolgoročno krepijo stabilnost kmetijske pridelave. Koristi so pomembne za kmetijska gospodarstva, lastnike zemljišč, podeželske skupnosti, javne institucije in širšo javnost.

Ukrepi imajo lahko tudi pomembne lokalno razvojne koristi. Ohranjena kulturna krajina, manj zaraščanja, večja krajinska pestrost, boljša kakovost okolja in naravi prijaznejše kmetijske prakse lahko podprejo lokalno identiteto, dopolnilne dejavnosti, lokalno hrano, izobraževalne aktivnosti, turizem in kakovost bivanja na podeželju. Za javne institucije, plačilno agencijo, kmetijsko-svetovalno službo in strokovne organizacije ukrepi pomenijo boljše usmerjanje podpor, povezovanje ciljev SKP z obnovo narave ter večjo strokovno podporo kmetom pri izvajanju ukrepov.

Hkrati lahko ukrepi člena 11 povzročijo tudi kratkoročne prilagoditve, predvsem pri kmetijskih gospodarstvih in lastnikih zemljišč. Možni občutljivi učinki vključujejo zmanjšanje intenzivnosti rabe, prilagoditve košnje ali paše, omejitve pri gnojenju, ohranjanje krajinskih značilnosti, dodatno dokumentiranje, več administrativnega dela ter manjšo proizvodno fleksibilnost. Ti učinki so lahko posebej pomembni tam, kjer ukrepi neposredno vplivajo na obstoječe proizvodne prakse ali razvojne možnosti kmetij.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 11 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, saj podpirajo dolgoročno odpornost kmetijskih ekosistemov, kakovost tal in voda, biotsko raznovrstnost, opravevalce, krajinsko pestrost in prehransko varnost. Pozitivna bilanca

pa je pogojena z ustrezno izvedbo. Ukrepi morajo biti oblikovani tako, da so ekološko učinkoviti, hkrati pa razumljivi, izvedljivi in sprejemljivi za kmetijsko prakso. Posebej pomembni bodo plačila, nadomestila, svetovanje, tehnična pomoč, jasni pogoji izvajanja, postopno uvajanje in vključevanje kmetijskih gospodarstev ter lastnikov zemljišč v pripravo in izvajanje ukrepov.

5.3.6 Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 12. členom (Gozdni ekosistemi)

Ukrepi v okviru člena 12 se nanašajo predvsem na obnovo in izboljšanje stanja gozdnih ekosistemov. Njihovi pričakovani socio-ekonomski učinki so pretežno pozitivni, saj prispevajo k večji odpornosti gozdov, ohranjanju biotske raznovrstnosti, izboljšanju ekosistemskih storitev, varstvu tal in voda, vezavi ogljika ter dolgoročni stabilnosti gozdnih funkcij.

Najpomembnejše koristi ukrepov člena 12 so povezane z bolj naravno strukturo gozdov, ohranjanjem dreves, ki so pomembni habitati, gozdnih rezervatov, varovalnih gozdov, mirnih con in območij z večjo naravovarstveno vrednostjo. Takšni ukrepi lahko izboljšajo življenjske pogoje za gozdne vrste, povečajo odpornost gozdov na podnebne spremembe, zmanjšajo tveganje degradacije, erozije in sušenja ter dolgoročno okrepijo zaščitne, proizvodne, rekreacijske in podnebne funkcije gozdov.

Koristi se kažejo tudi širše. Za javne institucije in javno gozdarsko službo ukrepi pomenijo boljše povezovanje ciljev varstva narave, gozdarstva, podnebne politike in razvoja podeželja. Za lokalne skupnosti in širšo javnost so pomembne koristi povezane z varstvom tal, zadrževanjem vode, kakovostjo prostora, rekreacijo, krajinsko vrednostjo, zmanjševanjem podnebnih tveganj in dolgoročnim ohranjanjem naravnega kapitala.

Hkrati lahko ukrepi člena 12 povzročijo tudi občutljive porazdelitvene učinke, predvsem pri lastnikih gozdov in delu gozdarskega sektorja. Možni negativni učinki vključujejo omejitve sečnje, prilagoditve gospodarjenja, več zahtev glede dreves, ki so pomembni habitati, ali odmrlega lesa, dodatno spremljanje, spremembe gozdnogospodarskih načrtov ter morebitno zmanjšanje kratkoročnih prihodkov iz lesa na posameznih območjih. Lokalno se lahko posredno pojavijo tudi vplivi na razpoložljivost lesa za lesnopredelovalni sektor.

Skupna ocena je, da imajo ukrepi člena 12 pozitivno socio-ekonomsko bilanco, ker dolgoročno krepijo odpornost, stabilnost in večnamenskost gozdov ter ohranjajo naravni kapital, od katerega so odvisni številni sektorji in skupnosti. Pozitivna bilanca pa je pogojena z ustreznim upravljanjem porazdelitvenih učinkov. Posebej pomembni bodo jasna pravila, vključevanje lastnikov gozdov, ustrezne podpore ali nadomestila, strokovno svetovanje, usklajevanje z gozdnogospodarskim načrtovanjem ter stabilno financiranje ukrepov, ki omejujejo ali prilagajajo običajno gospodarjenje z gozdom.

5.4 Sinergije z drugimi sektorskimi politikami

5.4.1 Vključevanje scenarijev podnebnih sprememb v načrtovanje tipov in lokacij ukrepov obnove

Načrtovanje ukrepov za obnovo narave je tesno povezano s predvidevanjem in razumevanjem podnebnih sprememb. Horizontalni vidiki, ki vplivajo na načrtovanje ukrepov:

- **Ekološka odpornost:** Obnovitveni ukrepi upoštevajo prihodnje podnebne razmere, da bodo ekosistemi sposobni dolgoročno vzdržati stresne vplive. To vključuje izbiro vrst, ki so odporne na sušo, poplave ali temperaturne ekstreme. Takšen pristop se že izvaja v okviru kmetijskega svetovanja in posameznih investicijskih ukrepov. Ti že poudarjajo pomen izbire rastlinskih vrst in sort, ki so bolj prilagojene pričakovanim vplivom podnebnih sprememb, zlasti odpornosti na sušo, poplave in temperaturne ekstreme. Za zagotavljanje ekološke odpornosti je pomembno tudi zatiranje invazivnih vrst.
- **Podnebne spremembe:** Scenariji podnebnih sprememb vplivajo na lokacijo ukrepov – npr. obnova mokrišč na poplavno ogroženih območjih, renaturacija degradiranih tal, obnovo gozdov ali vzpostavitev zelenih pasov v urbanih okoljih. Dober primer načrtnega in prostorsko opredeljenega načrtovanja je sistem gozdnogospodarskega in lovsko upravljalškega načrtovanja, ki zagotavljata ekosistemski pristop pri upravljanju z gozdom in upravljanjem z divjadjo. Pri načrtovanju ukrepov je pomembno tudi usklajevanje z Načrtom upravljanja voda (NUV), Načrtom zmanjševanja poplavne ogroženosti (NZPO) in Načrtom upravljanja z morskim okoljem (NUMO), saj ti dokumenti opredeljujejo območja povečanih hidroloških tveganj ter občutljive vodne in morske ekosisteme.
- **Povezljivost habitatov:** Zaradi migracije vrst in sprememb v njihovem razširjanju ukrepi obnove tudi izboljšujejo oziroma ohranjajo povezljivost med ekosistemi, kar omogoča prilagajanje vrst na podnebne pogoje. Poseben pomen ima povezovanje vodnih in obvodnih habitatov, ki ga poudarjajo tudi vodarski strateški dokumenti in ohranjanje nefragmentiranih gozdov in zagotavljanje ekološke povezljivosti pristoživečih živalskih vrst v kmetijski in primestni krajini z ohranjanjem eko-koridorjev določenih z območnimi gozdnogospodarskimi in lovsko upravljalškimi načrti za obdobje 2021-2030, ki jih je sprejela Vlada RS leta 2023 (Program razvoja gozdov, Kompendij GGN GGO).
- **Družbeni in gospodarski vidiki:** Ukrepi upoštevajo lokalne skupnosti, rabo zemljišč in potencialne konflikte interesov. Horizontalni pristop vključuje sodelovanje in grajenje zaupanja med lastniki zemljišč, kmeti, lastniki gozdov, načrtovalci, vodarji, deležniki v turizmu (vključno z obiskovalci) in prebivalci.
- **Sinergije z drugimi politikami:** Načrtovanje obnovitvenih ukrepov je usklajeno s podnebnimi, kmetijskimi, vodnimi in energetske politikami, ter cilji prehranske oskrbe – npr. blaženje emisij, zaščita tal, povečanje biotske raznovrstnosti. Pri tem imajo pomembno vlogo NUV, NZPO in NUMO, saj podpirajo izvajanje na

naravi temelječih rešitev, izboljšanje stanja voda ter zmanjševanje poplavnih in sušnih tveganj.

- **Znanstvena podlaga in podatkovna podpora:** Uporaba na terenu zbranih informacij, satelitskih podatkov, modelov podnebnih sprememb in ekoloških indikatorjev je ključna za določanje prioritetenih območij. Pomemben vir podatkov in strokovnih podlag predstavljajo tudi popisi gozdov, monitoring voda, poplavnih tveganj in morskega okolja, ki se izvajajo v okviru vodarskih politik.

5.4.2 Vključevanje sinergij med ukrepi obnove in zmanjševanjem vplivov podnebnih sprememb na naravo, naravne nesreče in v podporo prilagajanju

Ukrepi za obnovo narave imajo velik potencial za blaženje podnebnih sprememb, preprečevanje naravnih nesreč ter krepitev prilagoditvene sposobnosti družbe in ekosistemov.

Ključni potenciali ukrepov za obnovo:

- **Zmanjšanje tveganja naravnih nesreč:** Obnovljeni mokriščni, gozdni in obalni ekosistemi delujejo kot naravni blažilci poplav, suš, plazov in vročinskih valov. Zadrževanje vode, stabilizacija tal in uravnavanje mikroklima so med glavnimi ekosistemskimi funkcijami, ki zmanjšujejo škodo ob ekstremnih vremenskih dogodkih. Za njihovo krepitev pa je potrebno vzpostaviti sodelovanje med različnimi deležniki, ki imajo skupen cilj (npr. vodarji, gozdarji, kmetijci, naravovarstveniki, prostorski načrtovalci). Ukrepi so neposredno povezani tudi z izvajanjem NZPO in NUV, ki poudarjata povečanje retenzijskih površin, revitalizacijo vodotokov ter uporabo sonaravnih pristopov za zmanjševanje poplavne ogroženosti.
- **Na naravi temelječe rešitve:** Ukrepi, kot so obnova gozdov, ponovna vzpostavitev mokrišč ali zelena infrastruktura v mestih, so stroškovno učinkoviti in hkrati zagotavljajo okoljske, družbene in gospodarske koristi. Prispevajo k blaženju emisij, izboljšanju kakovosti zraka in vode, uravnavanju temperature in zračne vlage, ter povečanju kakovosti bivanja.
- **Prilagajanje podnebnim spremembam:** Obnova ekosistemov povečuje njihovo odpornost na podnebne spremembe, pri čemer sledi tudi raznolikosti potenciala ekosistemov glede na prehransko funkcijo. S tem se zmanjšuje ranljivost vrst in habitatov ter omogoča dolgoročno ohranjanje biotske raznovrstnosti. Horizontalni vidiki vključujejo tudi krepitev lokalnih skupnosti in trajnostno rabo prostora. Na vodnem področju to vključuje tudi obnovo poplavnih ravnin in gozdov, mokrišč, obrežnih pasov in obalnih habitatov, ki povečujejo odpornost na suše, poplave in dvig morske gladine.
- **Naravni odvzem in shranjevanje ogljika:** Sonaravni gozdovi, z rastišču prilagojeno zgradbo in drevesno sestavo in trajnostnim upravljanjem, travišča in šotišča delujejo kot pomembni ponori ogljika. S tem neposredno prispevajo k doseganju ciljev podnebne nevtralnosti in zmanjšanju neto emisij toplogrednih plinov. Kmetijska tla, zlasti njivske površine, lahko z ustreznimi praksami (npr.

povečevanje vsebnosti organske snovi v tleh) pomembno prispevajo k vezavi ogljika v tleh.

- **Sinergije z drugimi politikami:** Ukrepi za obnovo podpirajo cilje na področju kmetijstva, gozdarstva, vodnega gospodarstva, zdravja, prostorskega razvoja, energetike in podnebnih politik. Horizontalni pristop omogoča usklajeno delovanje različnih sektorjev in večjo učinkovitost ukrepov. Pomembne sinergije se vzpostavljajo tudi z NUV, NZPO in NUMO, saj ukrepi obnove narave prispevajo k izboljšanju hidromorfološkega stanja voda, zmanjševanju onesnaženosti ter povečanju odpornosti vodnih in morskih ekosistemov. Prav tako se upoštevajo tudi sinergije z NEPN in območji za uvajanje obnovljivih virov energije (OVE).
- **Družbena odpornost in vključevanje:** Obnova narave krepi lokalno odpornost, spodbuja sodelovanje prebivalcev in vključuje ranljive skupine v trajnostne rešitve. S tem se zmanjšujejo socialna tveganja in povečuje zaupanje v javne politike.

5.4.3 Vključevanje sinergij z nacionalnimi strategijami za prilagajanje in odpornost

Slovenski Načrt za okrepanje in odpornost (NOO) ter NNON si delita skupne cilje: krepitev odpornosti na podnebne spremembe, zmanjšanje tveganj naravnih nesreč ter trajnostno upravljanje naravnih virov. Oba dokumenta poudarjata pomen ekosistemskih pristopov in naravi prijaznih rešitev, ki zagotavljajo večfunkcionalne koristi – od blaženja podnebnih sprememb do izboljšanja kakovosti življenja. Prav tako te cilje poudarja tudi Podnebni zakon v 13. in 14. členu, ki opredeljujeta Nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam. Le-ta je trenutno še v pripravi, vključevala pa bo usmeritve za zmanjševanje ranljivosti in krepitev odpornosti naravnih in družbenih sistemov proti vplivom podnebnih sprememb. Strategija bo prednostno vključevala na naravi temelječe rešitve.

NOO že vključuje ukrepe za trajnostno rabo vode, obnovljive vire energije in zmanjšanje emisij, kar se dopolnjuje z načrtovanimi ukrepi za obnovo degradiranih ekosistemov, povečanje biodiverzitete ter izboljšanje zadrževanja vode v krajini. Ti ukrepi so ključni za obvladovanje suš in poplav, kar prispeva k ciljem nacionalnih strategij prilagajanja na podnebne spremembe in zmanjševanja tveganj nesreč.

Obnova mokrišč, poplavnih ravnic in gozdov bo hkrati izboljšala zadrževanje ogljika, zmanjšala nevarnost za erozijo ter povečala odpornost kmetijskih zemljišč. Ukrepi obnove v urbanih območjih, z zagotavljanjem obstoječih zelenih površin in njihovim prihodnjim povečanjem, bodo prispevali k boljši zeleni infrastrukturi, zmanjšanju toplotnih otokov ter večjemu zadrževanju padavinske vode.

Načrtovana obnova narave bo prispevala k doseganju ciljev EU na področju podnebja, biotske raznovrstnosti in trajnostnega razvoja ter krepila skladnost med sektorskimi politikami (kmetijstvo, voda, prostor). Sinergija med NOO in obnovo narave bo temeljila na integriranem pristopu, ki združuje ekonomske, okoljske in socialne koristi.

5.4.4 *Pregled sinergij med Nacionalnim načrtom za obnovo narave in Celovitim Nacionalnim energetske in podnebni načrtom (NEPN)*

NNON in posodobljeni NEPN se medsebojno dopolnjujeta na sledečih ravneh:

- **Naravni ponori ogljika:** Obnova gozdov, kmetijskih zemljišč (njiv in travnišč) ter šotišč povečuje sposobnost ekosistemov za zajemanje in shranjevanje ogljika, kar neposredno podpira cilje podnebne nevtralnosti iz NEPN ter dolgoročne cilje razogljičenja in povečanja ponorov ogljika iz DPS.
- **Na naravi temelječe rešitve:** Ukrepi, kot so zelena infrastruktura, obnova mokrišč in trajnostno upravljanje zemljišč, prispevajo k blaženju podnebnih sprememb ter hkrati izboljšujejo energetske učinkovitost urbanih območij.
- **Prostorska sinergija:** Načrtovanje obnovitvenih ukrepov mora upoštevati območja, določena v kartiranju območij OVE, potencialna prednostna območja OVE ter predpisana prednostna območja umeščanja fotonapetostnih naprav. Zagotavljajo se sinergije med obnovo narave in krepitvijo infrastrukture za OVE, da se preprečijo konflikti in dosežejo skupni cilji.
- **Spodbujanje projektov OVE:** Obnovitveni ukrepi so usklajeni z delovanjem OVE naprav na območjih umeščanja naprav, vključno s postopki izdaje dovoljenj ter delovanjem omrežnih projektov. Postopki izdaje dovoljenj za OVE projekte na teh območjih ostanejo nespremenjeni.
- **Odpornost na podnebne vplive:** Obnovljeni ekosistemi zmanjšujejo ranljivost energetskih sistemov na naravne nesreče (npr. poplave, suše), kar krepi stabilnost oskrbe z energijo.
- **Horizontalna integracija politik:** Potrebno je usklajevanje ukrepov med sektorji (okolje, energetika, kmetijstvo, prostor, vode, narava, gozdarstvo), da se dosežejo sinergije in prepreči podvajanje ali kontradiktornost ukrepov.
- **Finančna in strateška povezanost:** Načrtovana je uporaba skupnih virov financiranja (npr. program LIFE, SKP, kohezijski skladi), kar omogoča učinkovitejšo porabo sredstev in večjo politično podporo.
- **Družbena vključenost:** Ukrepi za obnovo narave in energetske prehod zahtevajo vključevanje lokalnih skupnosti. Procesi vključevanja morajo biti dostopni in interaktivni, omogočati morajo smiselno izmenjavo med državljani, razvijalci projektov in nosilci odločanja ter trajati preko vseh faz razvoja projekta, od načrtovanja do obratovanja.

Ukrepi obnove se prednostno usmerjajo na območja, kjer hkrati izboljšujejo stanje habitatov in vrst, povečujejo zaloge ogljika v biomasi in tleh, izboljšujejo vodni režim, zmanjšujejo poplavno in sušno ogroženost, blažijo urbane toplotne otoke ter povečujejo odpornost kmetijskih in gozdnih ekosistemov. Kadar lahko pride do konflikta med obnovo narave in umeščanjem energetskih objektov, se prednostno uporabijo prostorske rešitve z najmanjšim vplivom na biotsko raznovrstnost, vode, tla in ekosistemske storitve.

Sinergije med NNON in NEPN se spremljajo tudi prek obstoječih kazalnikov Podnebnega ogledala s področja blaženja podnebnih sprememb in sektorja LULUCF ([LULUCF | Okoljski kazalci](#)).

5.4.5 Pregled sinergij s Strateškim načrtom Skupne kmetijske politike (SN SKP)

SN SKP 2023–2027 naravovarstvene ukrepe usmerja v izvajanje prednostnih ukrepov PAF in zahtev PUN, s čimer neposredno podpira upravljanje habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000. Vključuje širok nabor ukrepov za ohranjanje in izboljševanje biotske raznovrstnosti na območjih Natura 2000 v okviru podpor I. in II. stebra Skupne kmetijske politike (SKP). Ti ukrepi naslavlajo potrebe habitatov in kvalifikacijskih vrst iz Direktive o pticah in Direktive o habitatih.

V primerjavi s programskim obdobjem 2014–2022, so v obdobju 2023–2027 naravovarstveni ukrepi KOPOP II. stebra nadgrajeni tako, da zahteve za izvajanje še bolj ustrezajo ekološkim potrebam habitatnih tipov in vrst, ki jih varujejo. Neposredna plačila I. stebra so okrepljena s podporami za biotsko raznovrstnost v okviru shem za podnebje in okolje (SOPO), ki krepijo ekosistemske funkcije in trajnostne prakse kmetijstva (shemi varstvo gnezd ptice in zaplate neposejanih tal za poljskega škrlanca).

Na novo je uvedena intervencija Neizvedljive naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023–2027, ki podpira izvedbo ukrepov varstva narave z naložbami, ki nimajo neposrednega proizvodnega ali dohodkovnega učinka, ampak omogočajo ohranjanje in izboljšanje stanja habitatnih tipov in vrst. Podpore vključujejo neizvedljive naložbe v ureditev: (1) ekstenzivnih pašnikov, (2) suhozidov in drugih krajinskih značilnosti, (3) zaščite travojedih živali na paši oziroma čebel v čebeljih panjih pred napadi velikih zveri in (4) travniških sadovnjakov.

Novost je tudi podintervencija Testiranje naravovarstvenih ukrepov na zavarovanih območjih, ki je namenjena testiranju novih prostovoljnih naravovarstvenih ukrepov, vključno z zahtevami, ki jih v druge operacije intervencije KOPOP_BK ni mogoče vključiti ali pa se v okviru ukrepov SKP še niso izvajali.

V okviru SN SKP 2023 –2027 biotsko raznovrstnost podpirajo tudi obvezni standardi pravil pogojenosti, za katere plačila ni mogoče pridobiti, so pa osnova za uveljavljanje plačil za ukrepe skupne kmetijske politike (PZR 3: Ohranjanje prosto živečih ptic, PZR 4: Ohranjanje naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, DKOP 2: Varovanje mokrišč in šotišč, DKOP 8: Minimalni delež neizvedljivih površin, ohranjanje krajinskih značilnosti, omejitev rezanja mejic, omejevanje tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst, DKOP 9: Prepoved preusmeritve (spremembe) ali oranja trajnega travinja, opredeljenega kot okoljsko občutljivo trajno travinje, na območjih Natura 2000). SN SKP 2023–2027 ohranjanju biotske raznovrstnosti namenja 12,1 mio € na leto, kar pomeni 6-kratno povečanje sredstev SKP za biotsko raznovrstnost glede na preteklo programsko obdobje 2014–2022.

5.4.6 Opredelitev obstoječih kmetijskih in gozdarskih praks, ki doprinašajo k ciljem obnove narave

NNON je v celoti usklajen z obstoječim gospodarjenjem z gozdovi v Sloveniji. V Sloveniji zakonsko predpisan sonaravni in trajnostni način gospodarjenja z gozdovi obravnava varstvo narave in ohranjanje biotske pestrosti ne le kot enega od ciljev gospodarjenja z

gozdovi temveč je varstvo narave in ohranjanje biotske pestrosti v Sloveniji vgrajeno v način ravnanja z gozdom in že sedaj sledi vsem kazalnikom, ki jih določa Uredba. Prav tako pa se za območja, kjer se gozdovi prekrivajo z območji Natura 2000 in drugimi območji varovanja narave, že sedaj zahteva usklajevanje gozdnogospodarskih načrtov in naravovarstvenih smernic (in preko njih usklajevanje s Programom upravljanja z območji Nature 2000). Tudi ukrepi v NNON so povzeti iz obstoječih gozdnogospodarskih načrtov in Programa upravljanja z območji Nature 2000. Tako je NNON tudi v sinergiji z Nacionalnim gozdnim programom, saj oba dokumenta temeljita na načelih trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Nacionalni gozdni program spodbuja ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravne drevesne sestave, ekosistemskih storitev in odpornosti gozdov na podnebne spremembe, kar neposredno podpira cilje NNON za obnovo gozdnih ekosistemov. Obstoječe prakse, kot so naravno pomlajevanje, ohranjanje habitatnih dreves in odmrle lesne biomase, vzdrževanje mešanih sestojev ter usklajevanje gozdnogospodarskih načrtov z varstvenimi cilji Natura 2000, že pomembno prispevajo k doseganju ciljev obnove narave.

Poteka tudi usklajevanje s SN SKP. Obstoječi ukrepi v trenutnem načrtu, ki podpirajo izboljšanje trendov za izbrane kazalnike so identificirani za vključitev v NNON in posledično tudi za vključitev v prihodnji Strateški načrt. Organizirane so bile tudi delavnice za vključevanje kmetijskih deležnikov in oblikovanje novih ukrepov, ki bi lahko bili vključeni v novi SN SKP ter v NNON. Potekajo pa tudi usklajevanje metodologij, pristopov in ukrepov od operativne ravni do politične med pristojnimi resornimi ministrstvi.

Slovenski pristop k upravljanju območij Natura 2000 temelji na vključevanju naravovarstvenih ciljev in ukrepov v sektorske politike, zlasti v kmetijstvo in gozdarstvo. Nacionalni cilji na podlagi pravnega okvira Evropske unije se v Sloveniji izvajajo predvsem prek Programov upravljanja območij Natura 2000 (PUN), Okvirnega prednostnega akcijskega okvira (PAF) ter Strateškega načrta Skupne kmetijske politike (SKP). Tak integriran pristop omogoča usklajevanje varstva narave z rabo prostora in gospodarskimi dejavnostmi ter predstavlja temelj za doseganje ciljev obnove narave.

5.4.7 Sinergije z Nacionalnimi načrti za obnovo narave drugih držav članic EU

Slovenija ne pripravlja ukrepov z drugimi državami članicami neposredno, se pa udeležuje podpornih dogodkov, ki jih organizira Evropska komisija ter strokovnih skupin in tam izmenjuje izkušnje z drugimi državami. Neformalno usklajevanje pristopov je bilo opravljeno z Hrvaško in Italijo, ne pa tudi ukrepov (predvsem za 5. člen). Dodatna neformalna usklajevanja so bila izvedena na področju obnove populacij opraševalcev s Hrvaško, Češko, Madžarsko, Poljsko, Ciprom in Litvo. Nekaj izmenjav glede potencialnih novih ukrepov za kmetijske ekosisteme je bilo izvedenih tudi s Hrvaško.

5.5 Povzetek finančnih informacij

5.5.1 Ocenjene finančne potrebe za izvedbo Nacionalnega načrta za obnovo narave

Glede na ocene stroškov obstoječih ukrepov v Prioritetnem akcijskem okvirju (PAF) ter sredstvi, ki se uporabljajo za izvajanje drugih strateških dokumentov za obnovo narave, so bile pripravljene okvirne finančne potrebe za izvedbo NNON.

Ocenjuje se da bo treba zagotoviti približno **77 milijonov EUR/letno** za izvedbo NNON v celoti (ter s tem tudi polno izvedbo obstoječih strateških dokumentov, kot so PUN, NUMO, PPP, NUR, SN SKP, GGN, NEPN in novih ukrepov).

5.5.2 Ocenjena finančna podpora deležnikom, ki jih bodo zadevale nove zahteve Uredbe o obnovi narave

Glede na trenutno porabo sredstev SKP, Gozdnega skla in drugih virov za finančne podpore lastnikom kmetijskih in gozdnih površin, se letno potrebno po finančnih podporah deležnikov ocenjuje na približno **25 milijonov EUR**.

5.5.3 Pričakovani načini financiranja iz javnih virov

Vse financiranje obnove bo moralo izhajati iz različnih javnih virov, ker zasebno financiranje za naravovarstvene teme še ni vzpostavljeno.

Na nacionalnem nivoju se predvideva rabo sredstev znotraj več nacionalnih skladov, kot so Gozdni sklad, Sklad za vode, Podnebni sklad, P ESPRA, sredstev Skupne kmetijske politike, kohezijskih sredstev, proračunskih postavk, ter evropskih projektov.

5.5.4 Pričakovani načini financiranja iz zasebnih virov

Zaenkrat še niso vzpostavljeni sistemi za financiranje obnove in ohranjanja narave iz zasebnih virov. Pripravlja se Ciljni raziskovalni projekt (CRP) za podroben pregled obstoječih shem in pristopov in njihovo uporabo in integracijo v slovenski pravni in davčni red. Poleg tega pristojno ministrstvo sledi razvoju kreditov za naravo (Nature Credits) na nivoju EU. Prav tako se bo v okviru NNON raziskalo tudi možnosti za vzpostavitev državnega sklada za zasebne donacije sredstev namenjene nakupom in sajenju dreves, zlasti v urbanih območjih, pa tudi za izboljševanje visoko raznolikih elementov krajine in za požarno obnovo.

5.5.5 Pričakovani načini sofinanciranja z finančnimi instrumenti Evropske Unije

Pričakuje se specifično in izdatno sofinanciranje iz finančnih instrumentov Evropske Unije. Pričakuje se financiranje v okviru **32,84 milijona EUR/letno** iz sofinanciranja finančnih instrumentov EU (upoštevajoč različne LIFE projekte, Horizon, SN SKP, P ESPRA, kohezijske projekta in tehnične pomoči EARDF).

V prihodnjem večletnem finančnem okviru bo nujno zagotoviti minimalno enak obseg financiranja biodiverzitetnih tem, kot v trenutni perspektivi (se pravi najmanj 10 % celotnega VFO), hkrati pa tudi zagotoviti namensko in zamejeno financiranje preko specifičnega Sklada za obnovo narave.

5.5.6 Škodljive subvencije

5.5.6.1 Ocena škodljivih subvencij, ki vplivajo na doseganje ciljev NNON

Slovenija izplačuje subvencije za fosilna goriva in druge podpore, ki bi jih bilo treba reformirati ob hkratnem zagotavljanju varnosti oskrbe s hrano in energijo ter omilitvi negativnih socialnih učinkov. Okoljsko škodljive subvencije so bile prepoznane v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu, v dejavnosti oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom, paro in klimatskimi napravami, v cestnem prometu in skladiščenju ter v storitvenih dejavnostih. Primeri takih subvencij vključujejo znižano stopnjo DDV za gnojila (tudi za nekatere intenzivne oblike kmetijstva na območjih, ki zahtevajo ekstenzivno rabo (npr. Kras)), olajšavo pri trošarinskem davku za energijo za podjetja v kmetijstvu in gozdarstvu za dizelsko gorivo, povračilo trošarine za dizel, uporabljen v tovorni in drugih kategorijah potniškega prometa, ter shemo vračil za energetske intenzivne industrije pod določenimi pogoji. Pri tem je potrebno poudariti, da povračila trošarin niso več sistemsko urejena in gre za mehanizem delnih subvencij.

Podatki iz Podnebnega poročila kažejo, da se je poraba dizelskega goriva v kmetijstvu v zadnjem obdobju zmanjševala, kar je mogoče povezati predvsem z večjo energetsko učinkovitostjo sodobnih traktorjev in samovoznih kmetijskih strojev ter na račun komasacij kmetijskih zemljišč, ki občutno prispevajo k zmanjšani porabi goriva na enoto površine. Ob tem je treba poudariti, da na številnih področjih kmetijske pridelave, zlasti v poljedelstvu, sadjarstvu in vinogradništvu, dizelsko gorivo še vedno predstavlja prevladujoč vir energije za pogon kmetijske mehanizacije, za katerega trenutno ni široko dostopnih in tehnološko primerljivih alternativ.

Tudi na področju uporabe sredstev za varstvo rastlin (FFS) dolgoročni podatki kažejo izrazit trend zmanjševanja. V zadnjih tridesetih letih se je skupna poraba FFS v Sloveniji, ki vključuje tudi nekmetijsko rabo, zmanjšala za več kot polovico – z 2.031 ton v letu 1992 na 914 ton v letu 2021. Hkrati se je zmanjšala tudi poraba na hektar obdelovalnih zemljišč, na katerih se uporabljajo FFS: povprečna poraba se je med obdobjema 2000–2009 in 2010–2020 zmanjšala z 6,7 kg na 5,4 kg aktivne snovi na hektar, leta 2021 pa je znašala 4,5 kg na hektar, kar predstavlja najnižjo vrednost v obdobju spremljanja. Ob tem je treba upoštevati tudi, da je nabor registriranih sredstev v Sloveniji relativno omejen. Januarja 2024 je bilo na ravni EU odobrenih 441 aktivnih snovi, medtem ko jih je bilo v Sloveniji registriranih le 165, kar je med drugim posledica majhnosti slovenskega trga in zahtevnosti postopkov registracije.

Podoben trend je opazen tudi pri rabi mineralnih gnojil. V obdobju 1992–2022 se je skupna poraba mineralnih gnojil v Sloveniji zmanjšala za približno 38 %, poraba glavnih rastlinskih hranil (dušik, fosfor in kalij) na hektar kmetijskih zemljišč v uporabi pa za približno 30 %. Najizraziteje se je zmanjšala poraba kalija (za 65 %) in fosforja (za 62 %). Ti trendi so povezani z uvajanjem novih kmetijskih praks, izboljšanjem znanja in tehnologij, ki povečujejo učinkovitost rabe hranil, ter z ekonomskimi dejavniki, kot so gibanje cen mineralnih gnojil in kmetijskih pridelkov. Poleg tega je k zmanjšanju uporabe mineralnih gnojil pomembno prispevalo tudi izboljšano skladiščenje, ravnanje in uporaba organskih gnojil.

6 Spremljanje stanja, merjenje učinkovitosti in prenova ukrepov

6.1 Opis spremljanja stanja in trendov habitatnih tipov ter kvalitete in trendov habitatov vrst (relevantnih za obnovo – člena 4 in 5)

Spremljanje stanja in trendov stanja habitatov vrst in habitatnih tipov v Sloveniji poteka z monitoringi stanja posameznih vrst in kartiranji habitatnih tipov ter posredno s spremljanjem okoljskih kazalcev. V letu 2026 bo v okviru projekta IP LIFE NATURA.SI (LIFE17 IPE SI 011) potrjena državna shema monitoringa kopnih vrst in habitatnih tipov. V okviru te sheme bo vzpostavljena metodologija naravovarstvene analize več kot 50 okoljskih kazalnikov, ki bo temeljila na uporabi že obstoječih podatkov različnih okoljskih monitoringov.

Slovenija izvaja monitoringe stanja in trendov sledečih taksonomskih skupin: ptice, netopirji, velike zveri, bober in vidra, ribe in piškurji, raki, hrošči, metulji. S sprejetjem državne monitoring sheme se bo monitoring razširil še na rastline, mahove, plazilce in kačje pastirje. V državi se od leta 2008 izvaja indeks ptic kmetijske krajine, z marcem 2026 pa se je začelo izvajanje indeksa gozdnih ptic. V letu 2027 se bo vzpostavil tudi monitoring opraševalcev.

Uprave zavarovanih območij narave izvajajo dodatno podrobnejše spremljanje stanja narave na svojih teritorijih. Stanje terena spremlja tudi Zavod RS za varstvo narave, predvsem skupaj v postopkih priprave naravovarstvenih smernic in strokovnih mnenj.

V državi v omejenem obsegu poteka terensko kartiranje negozdnih habitatnih tipov. Preko projektov in Podnebnega sklada se izvaja in načrtuje intenzivni nadaljnji razvoj daljinskega zaznavanja habitatnih tipov in lesnih elementov krajine, ki je prilagojen biotski in pokrajinski raznolikosti Slovenije.

V okviru upravljanja z naravnimi viri poteka zbiranje podatkov o stanju gozdov in stanju voda. Vsaka tri leta se obnovijo podatki o dejanski rabi zemljišč.

Potekajoče spremljanje izvajanja Programa upravljanja območij Natura 2000, Strateškega načrta Skupne kmetijske politike, Načrta upravljanja voda, Operativnega programa za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa, gozdnogospodarskih načrtov, Načrta upravljanja z morskim okoljem ter Programa upravljanja rib in Lovsko upravljaljskih načrtov bo uporabljano kot vir podatkov o izvedbi ukrepov obnove narave. V okviru projekta LIFE Tršca (LIFE 2022 SAP NAT) bo dodatno podprto tudi zbiranje podatkov o upravljanju zemljišč, kjer bodo naravovarstvene organizacije vodile tudi podatke o na terenu izvedenih ukrepih obnove narave.

Poleg že omenjenih kazalnikov je vredno omeniti tudi, da se bo znotraj izvajanja NNON spremljalo tudi številne kazalnike, pomembne iz vidika prilagajanja na podnebne spremembe, med drugim:

- površina obnovljenih poplavnih ravnic,
- delež urbanih zelenih površin in drevesne pokrovnosti,
- vsebnost organskega ogljika v kmetijskih tleh,
- vsebnost organskega ogljika v gozdnih ekosistemih.

Če se bodo pokazali dvomi glede učinkovitosti posameznega ukrepa obnove, bo država z usmerjanjem projektnih sredstev spodbudila dodatne raziskave in specifična

spremljanja stanja na poskusnih ploskvah ali obnovljenih površinah z namenom izboljšanja ali preoblikovanja ukrepov.

6.2 Opis procesa za ocenjevanje učinkovitosti ukrepov obnove

Učinkovitost ukrepov obnove narave se bo spremljala z naslednjimi postopki navedenimi od grobih k bolj določenim kazalnikom:

- Spremljala se bo površina sprememb posameznih kategorij dejanske rabe ter pokrovnosti zemljišč;
- Spremljala se bo površina, na kateri bodo izvedeni ukrepi obnove v okviru skupne kmetijske politike, upravljanja z gozdovi in vodami ter prilagojene rabe rib in divjadi, upravljanja morskega okolja, naravovarstvenih projektov in drugih virov;
- Popis stanja habitatnih tipov bo periodično zajel obnovljena območja, tako da se bo spremljalo napredek pri vzpostavljanju/obnavljanju habitatnih tipov in habitatov vrst;
- Spremljale se bodo lastnosti obnovljenih habitatov vrst in habitatnih tipov (primeroma hidromorfološko stanje voda, stanje indikatorskih vrst travšč in mokrišč, vodostaj v mokriščih, ohranjenost gozdov), še posebej na površinah vzpostavljenih v okviru projektov, kjer potekajo tudi poprojektne aktivnosti;
- Učinkovitost ukrepov se bo kazala v spremembah indeksov ptic kmetijske krajine, indeksa gozdnih ptic in monitoringa opravevalcev (vendar v različnih časovnih okvirih za različne tipe ukrepov),
- Učinkovitost ukrepov se bo kazala v stabilizaciji trendov vrst vključenih v Državno shemo monitoringa,
- Učinkovitost ukrepov se bo spremljala preko kazalnikov izvajanja sektorskih politik,
- Potekala bo redna komunikacija in zbiranje izkušenj terenskih izvajalcev in ekspertov z namenom zgodnjega zaznavanja manj uspešnih ukrepov,
- V projektu SNAP SUPERNATURA načrtujemo kompleksno sintezo podatkov in pripravo različnih poročil o stanju območij Natura 2000.

6.3 Pristop k prenovi ukrepov

Ukrepi NNON se pripravljajo v sodelovanju z drugimi sektorji in strateškimi dokumenti. Ukrepi bodo premišljeni in prilagojeni (po potrebi) ob vključitvi v ostale strateške dokumente ob njihovi prenovi (Strateški načrt Skupne kmetijske politike – 2028, Načrt upravljanja z morskim okoljem – 2028, Program upravljanja z območji Nature 2000 – 2029, Operativni program izvajanja nacionalnega gozdnega programa, Območni načrti 2031-2040). Vsaka vključitev ukrepov v prenovljene strateške načrte bo tudi vključila javnost in deležnike, ki bodo tako imeli priložnost podati svoja mnenja in pripombe v teh procesih.

Z NNON se nadgrajujejo tudi programi spremljanja stanja narave, kot dodatne raziskovalne aktivnosti, ki proces podpirajo (Horizon in LIFE projekti, nacionalni raziskovalni projekti – CRP). Rezultati teh projektov bodo postali dosegljivi med leti 2027 in 2032 in bodo ena od podlag za pripravo prenovljenega NNON leta 2032. Prenova NNON je predvidena že po Uredbi in bo vključevala podoben proces, kot se ga izvaja trenutno za pripravo prvega NNON, z vključevanjem javnosti, stroke in znanosti ter širokim medsektorskim usklajevanjem.

6.4 Zagotavljanje stalnih, dolgotrajnih in vzdržnih učinkov ukrepov obnove

Spremljanje stanja in učinkovitosti ukrepov je že vzpostavljeno pod različnimi sektorskimi politikami (Program upravljanja z območji Nature 2000, Skupna kmetijska politika, gozdnogospodarski načrti, Načrt upravljanja z vodami). Ukrepi v NNON so izpeljani iz teh obstoječih strateških dokumentov in dopolnjeni z dodatnimi ukrepi. S tem zagotavljamo izvedbo že sprejetih ukrepov, medtem ko so novi ukrepi dogovorjeni skupaj z ostalimi sektorji in bodo tako prenešeni tudi v nove strateške dokumente znotraj specifičnih ciklov teh politik.

Proces priprave NNON gradi na obstoječih sodelovanjih med pristojnimi institucijami, deležniki in javnostjo in ta sodelovanja nadgrajuje ter pogloblja, ter s tem tudi zagotavlja večjo trajnost in družbeno sprejemljivost sprejetih ukrepov, kot tudi obnove narave na splošno.

7 Nacionalni pristop k doseganju ciljev Uredbe (DEL B)

7.1 Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov (4. člen)

Obnova kopenskih, obalnih in sladkovodnih habitatnih tipov (HT) se bo v Sloveniji s tem prvim načrtom obnove narave usmerila predvsem na območja Nature 2000 in v polno implementacijo že sprejetih ukrepov obnove, ohranjanja in izboljšanja stanja, ki jih vključuje Program upravljanja z območji Nature 2000 (PUN 2023-2028). Podatki o stanju HT sledijo primarno iz poročanja po 17. členu Direktive o habitatih, ter dodatnih analizah (za gozdne habitatne tipe na osnovi podatkov gozdnih inventur in monitoringov, ki potekajo v okviru javne gozdarske službe na Zavodu za gozdove in Gozdarskem inštitutu Slovenije, za travišča dodatne analize in bolj podrobna metodologija, ki jo je oblikoval Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN). Omenjena metodologija je bila usklajena z Ministrstvom za kmetijstvo.

7.1.1 Informacije o habitatnih tipih (površina vseh HT, površina v slabem stanju/neznanem stanju, površina za doseganje FRA)

Glede na trenutne podatke poročanja po 17. členu Direktive o habitatih in dodatnih analizah, ki jih je pripravil Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, je najboljša ocena obsega celotne površine, ki jo pokrivajo kopenski, obalni in sladkovodni ekosistemi **5.799,90 km²** (za habitatne tipe za katere je stanje znano, izključuje torej vodne habitatne tipe HT 3150, 3220, 3230, 3240, 3260 in 3270). Medtem je skupna površina habitatnih tipov prepoznanih kot v **slabem stanju med 859,90 in 1048,80 km²** (za habitatne tipe za katere je stanje znano, izključuje torej vodne habitatne tipe HT 3150, 3220, 3230, 3240, 3260 in 3270). Za **201 km² je obseg habitatnih tipov z neznanim stanjem**, pri čemer gre predvsem za več sladkovodnih habitatnih tipov navedenih spodaj, za katere nimamo podatkov o površini, zanje pa je značilno tudi prehajanje iz enega v drugi habitatni tip, ter za en gozdni habitatni tip:

- Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez Magnopotamion ali Hydrocharition - 3150
- Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov - 3220
- Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojevcem (*Myricaria germanica*) vzdolž njihovih bregov - 3230
- Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (*Salix eleagnos*) vzdolž njihovih bregov - 3240
- Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez Ranunculion fluitantis in Callitricho-Batrachion - 3260
- Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez Chenopodion rubri p.p. in Bidention p.p. – 3270
- Javorovi gozdovi – 9180

Skupna površina, vseh habitatnih tipov, ki jo je potrebno **ponovno vzpostaviti za doseganje ugodnih referenčnih območij je v rangi med 247,50 in 250,40 km²**, kar vključuje površine mokrišč, travnikov in voda. Ne bo se obnavljalo habitatnega tipa 8340 – Stalni ledeniki. V zgornjo oceno niso vključene površine travniških habitatnih tipov 6230 (Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh v montanskem pasu) in 6410 (Travniki s prevladujočo stožko (*Molinia* spp) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (*Molinion caeruleae*)), za katere še manjkajo podatki. Prav tako manjkajo podatki za vodne habitatne tipe, omenjene zgoraj

ter obrečna habitatna tipa 91E0 (Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja) in 91F0 (Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi vzdolž velikih rek).

7.1.2 Najmanjše površine za obnovo (min površina za vse HT, površina za ponovno vzpostavitev, min površina za poznavanje)

Glede na znano stanje habitatnih tipov, so najboljše vrednosti (razponi) celotnih površin, ki jih je potrebno **izboljšati** za vse habitatne tipe (člen 4(1)) naslednje:

- Do leta 2030: 244,90 - 298,80 km²
- Do leta 2040: 489,90 - 597,60 km²
- Do leta 2050: 734,80 - 896,40 km²

Pri tem je potrebno upoštevati, da pri teh ciljnih vrednostih manjkajo podatki za vodne habitatne tipe (3150, 3220, 3230, 3240, 3260, 3270), za katere trenutno ne poznamo površine njihovega obsega, ter gozdni habitatni tip 9180, kjer ni poznan delež slabega stanja. Za gozdna habitatna tipa 9110 (Bukovi gozdovi) in 91K0 (Ilirski bukovi gozdovi) so upoštevane vrednosti na podlagi derogacij po členu 4(2).

Poleg izboljšanja stanja habitatnih tipov v slabem stanju, je potrebno tudi **ponovno vzpostaviti** habitatne tipe, ki so izginili in ne dosegajo referenčnega ohranitvenega območja. Cilji na tem področju so naslednji:

- Do leta 2030: 74,20 – 75,10 km²
- Do leta 2040: 148,50 – 150,20 km²
- Do leta 250: 222,70 – 225,40 km²

Kot v prejšnjem poglavju, je potrebno poudariti, da se bo ponovno vzpostavljalo mokrišča, travnike in vodne habitatne tipe. Ne bo pa se ponovno vzpostavljali ledenikov (HT 8340). Pri podanih številkah manjkajo površine za habitatne tipe 6230, 6410, 3150, 3220, 3230, 3240, 3260, 3270, 91E0 in 91F0, kot podano že v zgornjem poglavju.

Uredba zahteva tudi zapolnitev vrzeli v znanju in določitev površin za katere bo potrebno poznati stanje habitatnih tipov.

- Do leta 2030: minimalno 5.219,90 km² (od 5.799,90 km², kar predstavlja celotno površino habitatnih tipov v Sloveniji, trenutno stanje ni poznano na 201 km²)
- Do leta 2040: 5.799,90 km²

7.1.3 Ciljni načrt obnove

7.1.3.1 Uporaba derogacij (člen 4(2))

Pri določanju ciljev obnove, Uredba o obnovi državam omogoča uporabo nekaj odstopov od ciljev iz 1. člena Uredbe (obnova vseh ekosistemov potrebnih obnove do leta 2050) v primerih, ko površina določenih habitatnih tipov presega 3 % površine države članice. V Sloveniji so trije taki habitatni tipi: Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) – 9110, Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)) - 91K0 ter nižinski ekstenzivno gojeni travniki - 6510. Za te tri habitatne tipe bo Slovenija uveljavljala odstop od cilja za leto 2050, in sicer se bo do leta 2050 obnovilo 80 % površine teh habitatnih tipov, ki zahtevajo obnovo (Tabela 1).

Tabela 1: Široko razširjeni habitatni tipi za odstopanja po členu 4(2) in površine, ki jih bo potrebno izboljšati

Habitatni tip s površino večjo od 3% države	Odstotek med 80 in 90 % površine habitatnega tipa, ki ga je potrebno izboljšati do leta 2050	Površina, ki jo je treba izboljšati do leta 2050 (najboljša ocena ali razpon)
Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) 9110 – Alpska bioregija	80 %	14,40 – 20,80 km ²
Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) 9110 – Kontinentalna bioregija	80 %	88 – 117,60 km ²
Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion)) 91K0 – Alpska bioregija	80 %	162,40 - 193,60 km ²
Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) 6510 – Alpska bioregija	80 %	16,80 km ²
Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) 6510 – Kontinentalna bioregija	80 %	31,20 km ²

9110 Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)

Gozdni habitatni tip 9110 je v Sloveniji med tremi najbolj razširjenimi gozdnimi habitatnimi tipi. Zaradi prisotnosti habitatnega tipa na večjih površinah in razširjenosti v različnih delih Slovenije je splošna ocena njegovega ohranitvenega stanja razmeroma ugodna. Vendar pa so predvsem gorski in zgornjegorski (visokogorski) kisloljubni bukovi gozdovi, ki jih uvrščamo v ta habitatni tip pogosto zelo zasmrečeni zaradi načina gospodarjenja, samonikle širitve smreke na opuščene kmetijske površine in načrtnega sajenja smreke v preteklosti. V teh sestojih smreka (*Picea abies*) s svojim deležem prevladuje nad bukvijo (*Fagus sylvatica*), ki je po naravi ključna vrsta teh gozdov. Delež smreke se v teh gozdovih zaradi različnih dejavnikov (ujme, škodljivci) v zadnjem obdobju zmanjšuje, zaradi česar se drevesna sestava približuje naravnejši.

Tudi kisloljubni bukovi gozdovi nižjih leg, ki jih uvrščamo v ta habitatni tip, so bili v preteklosti in so še dandanes pod večjimi pritiski zaradi bližine naselij. V njih ponekod namesto nosilnih vrst, bukve, gradna (*Quercus petraea*) in pravega kostanja (*Castanea sativa*), lahko prevladujejo iglavci, npr. rdeči bor (*Pinus sylvestris*) in smreka ali tudi drugi listavci. V preteklosti so ponekod te gozdove intenzivno sekali, posledično se je spremenjalo drevesna sestava, smreko pa so pogosto tudi sadili. V predelih, kjer so daljše obdobje steljarili (npr. grabili listje in druge organske ostanke, kosili praprot in grabili/strgali mahovno plast), so tla osiromašena in so slabše razmere za rast zahtevnejših drevesnih vrst. V gozdovih tega habitatnega tipa v zadnjem obdobju opuščajo steljarjenje, zato se večinoma izboljšujejo razmere glede povečevanja deleža bukve.

Za razliko od številnih drugih evropskih držav je v Sloveniji uveljavljen sistem sonaravnega, trajnostnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Naravno pomlajevanje in ohranjanje/zasledovanje naravne drevesne sestave se že izvajajo na velikem delu površin, zato dodatni ukrepi obnove pogosto niso potrebni.

Zaradi navedenega lahko zmanjšamo ciljne površine za aktivno obnovo.

91K0 Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion))

Habitatni tip je od vseh gozdnih habitatnih tipov Natura 2000 v Sloveniji najbolj razširjen in je prostorsko, vsebinsko in funkcionalno zelo široka kategorija. Velik del površin 91K0 je dobro ohranjen. Po določenih merilih lahko v ta habitatni tip uvrstimo kar petindvajset različnih rastiščnih tipov, kar mu daje veliko ekološko širino in povečuje odpornost proti motnjam, kot so ujme, škodljivci in podnebne spremembe. Zaradi tega habitatni tip ni med najbolj ranljivimi, za katere bi bila potrebna maksimalna stopnja aktivne obnove.

Za razliko od številnih drugih evropskih držav je v Sloveniji uveljavljen sistem sonaravnega, trajnostnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Naravno pomlajevanje in ohranjanje/zasledovanje naravne drevesne sestave se že izvajajo na velikem delu površin, zato dodatni ukrepi obnove pogosto niso potrebni.

Zaradi tega bo Slovenija raje glavnino sredstev in kadrovskih zmogljivosti pri obnovi gozdnih habitatnih tipov usmerila v redkejše, malopovršinske gozdne habitatne tipe, ki so v slabšem stanju ohranjenosti ter s tem omogočila večji naravovarstveni prispevek k ciljem Uredbe o obnovi narave.

Zaradi navedenega lahko zmanjšamo ciljne površine za aktivno obnovo.

6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Nižinski ekstenzivno gojeni travniki so habitatni tip, ki je po svojih ekoloških značilnostih izmed vseh travniških habitatnih tipov v Sloveniji najbližje intenzivnim travnikom. Območje razširjenosti habitatnega tipa zajema skoraj celotno državo, razen visokogorskih predelov in kraških predelov. V nekaterih za kmetovanje manj ugodnih predelih države, kjer se kmetijstvo opušča, habitatni tip 6510 sčasoma nastaja na opuščenih intenzivnejših traviščih in manjših ekstenzivno rabljenih njivah, če se nahajajo v krajinskem mozaiku, kjer na sosednjih zemljiščih še obstajajo zaplate habitatnega tipa 6510. Ocenjujemo, da bo z dinamiko kmetijskih zemljišč zaradi različnih socioekonomskih dejavnikov tudi brez aktivnih ukrepov obnove narave nastalo dovolj zaplat s habitatnim tipom, da je ciljne površine za aktivno obnovo mogoče zmanjšati.

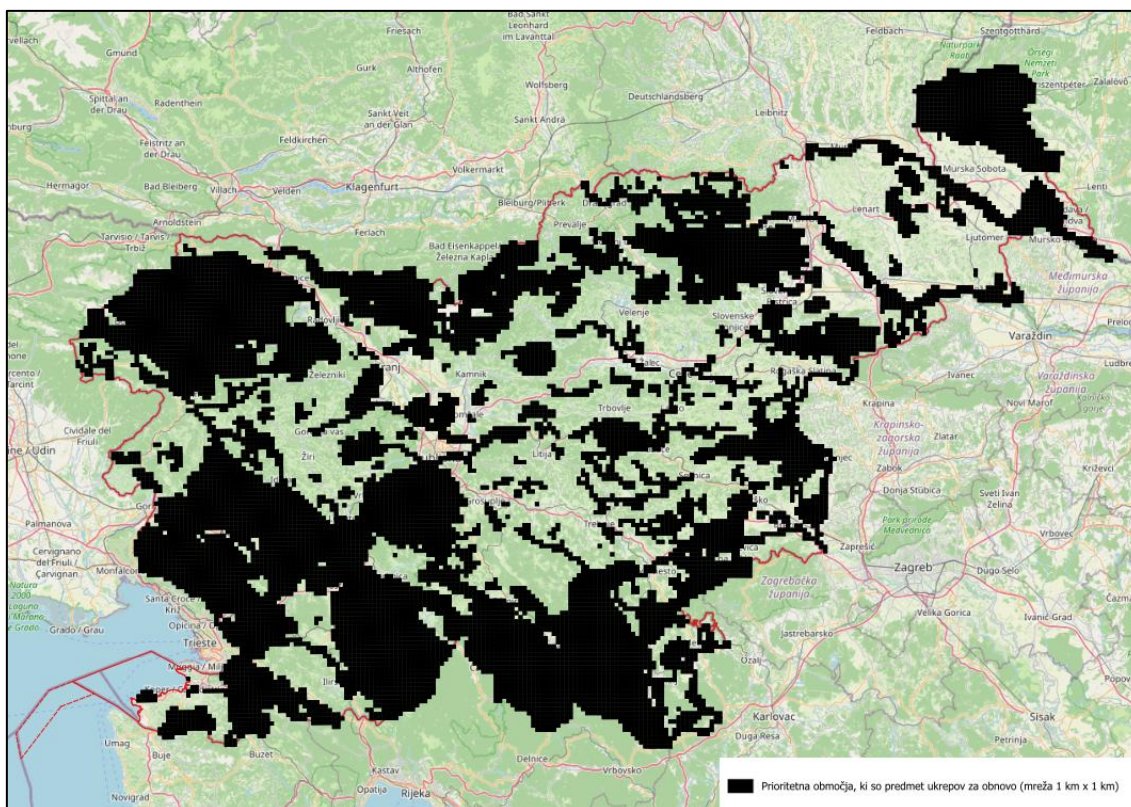
Zaradi navedenega lahko zmanjšamo ciljne površine za aktivno obnovo.

7.1.3.2 Izboljševanje stanja do 2030

Obnova habitatov se bo v Sloveniji do leta 2030 izvajala na naslednjih skupinah habitatnih tipov:

- Mokrišča,
- Travišča in drugi pašniški habitati,
- Reke, jezera, obrežni in obrečni habitati,
- Gozdovi.

Okvirna skupna površina habitatnih tipov, na katerih se bodo izvajali ukrepi za obnovo za izboljšanje stanja do leta 2030 se giblje v razponu med 244,90 in 298,80 km², s srednjo vrednostjo 271,85 km². Te površine se po iskalo znotraj prioriteten območij za izboljšanje stanja, podanih na karti spodaj (Slika 5).

Slika 5: Širša prioritetna območja, znotraj katerih se bo iskalo površine za obnovo

7.1.3.3 Derogacije po členu 4(5)

Poleg odstopanj za široko razširjene habitatne tipe, pa lahko države članice ob obrazložitvi odstopajo od cilja za leto 2050 tudi pri drugih habitatnih tipih. Cilje se lahko zmanjša na najmanj 90 % območij potrebnih obnove do leta 2050. Slovenija bo ta odstop uporabila za vse preostale habitatne tipe (Tabeli 2 in 3).

Tabela 2: Habitatni tipi za katere se uveljavlja odstopanje po členu 4(5)

Skalni habitati in sipine¹:
8340 Stalni ledeniki
Mokrišča:
7220 Lehnjakotvorni izviri (Cratoneurion)
7230 Bazična nizka barja
91D0 Barjanski gozdovi
Travišča in drugi pašniški habitati:
6110 Skalna travišča na bazičnih tleh (Alyso-Sedion albi)
6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco-Brometalia) (*pomembna rastišča kukavičevk)
6230 Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (Nardus stricta) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem
62A0 Vzhodna submediteranska suha travišča (Scorzonetalia villosae)

¹ Teh habitatnih tipov se kljub temu, da so v slabem stanju ne bo obnavljalo, ker ni mogoče ustaviti naravnih procesov, ki doprinašajo k slabemu stanju.

6410 Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)
6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520 Gorski ekstenzivno gojeni travniki
Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati:
91E0 Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))
91F0 Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>), vzdolž velikih rek (<i>Ulmenion minoris</i>)
3240 Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (<i>Salix eleagns</i>) vzdolž njihovih bregov
3230 Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojvcem (<i>Myricaria germanica</i>) vzdolž njihovih bregov
3220 Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov
3150 Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez <i>Magnopotamion</i> ali <i>Hydrocharition</i>
3270 Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez <i>Chenopodion rubri</i> p.p. in <i>Bidention</i> p.p.
3260 Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez <i>Ranunculion fluitantis</i> in <i>Callitricho-Batrachion</i>

Tabela 3: Habitatni tipi z odstopanji in površinami za ponovno vzpostavitev

Habitatni tip	Odstotek med 90 in 100 % območja, ki bo ponovno vzpostavljeno do leta 2050	Površina, ki jo je treba ponovno vzpostaviti do leta 2050 (najboljša ocena ali razpon)
Mokrišča:		
7210 Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze <i>Caricion davallianae</i>	90 %	2,80 – 5,40 km ² (skupna številka, ker se ti habitatni tipi v naravi prepletajo)
7220 Lehnjakotvorni izviri (<i>Cratoneurion</i>)	90 %	
7230 Bazična nizka barja	90 %	
Travišča in drugi pašniški habitati:		
6110 Skalna travišča na bazičnih tleh (<i>Alyso-Sedion albi</i>) – Kontinentalna bioregija	90 %	0,29 km ²
6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*pomembna rastišča kukavičevk) – Alpska bioregija	90 %	7,20 km ²
6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*pomembna rastišča kukavičevk) – Kontinentalna bioregija	90 %	23,40 km ²
6230 Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (<i>Nardus</i>)	90 %	(ni podatka koliko je izginilo)

stricta) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem		
62A0 Vzhodna submediteranska suha travišča (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) – Kontinentalna bioregija	90 %	27,90 km ²
6410 Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>) – Alpska bioregija	90 %	(ni podatka koliko je izginilo)
6410 Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>) – Kontinentalna bioregija	90 %	(ni podatka koliko je izginilo)
6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) – Alpska bioregija	90 %	37,80 km ²
6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) – Kontinentalna bioregija	90 %	103,50 km ²
6520 Gorski ekstenzivno gojeni travniki – Alpska bioregija	90 %	17,10 km ²
6520 Gorski ekstenzivno gojeni travniki – Kontinentalna bioregija	90 %	0,045 km ²
Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati:		
91E0 Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))	90 %	Zaenkrat je tu vrzel v znanju in ni mogoče vzpostaviti ciljev obnove, dokler se ta vrzel ne premesti
91F0 Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>), vzdolž velikih rek (<i>Ulmenion minoris</i>)	90 %	
3240 Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (<i>Salix eleagns</i>) vzdolž njihovih bregov	90 %	
3230 Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojevcem (<i>Myricaria germanica</i>) vzdolž njihovih bregov	90 %	
3220 Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov	90 %	
3150 Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez <i>Magnopotamion</i> ali <i>Hydrocharition</i>	90 %	
3180 Presihajoča jezera	90 %	
3270 Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez <i>Chenopodion rubri</i> p.p. in <i>Bidention</i> p.p.	90 %	

3260 Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez <i>Ranunculon fluitantis</i> in <i>Callitricho-Batrachion</i>	90 %	

Narava v Sloveniji je kljub potrebi po obnovi razmeroma dobro ohranjena. Ekosistemi so ohranili zmožnost samoobnove. To pomeni, da naravna dinamika na velikih površinah poteka. Omogočeni so procesi migracije organizmov, plavljenja materialov v tekočih vodah, akumulacije biomase, postopnega omočenja zaradi naravnega spreminjanja hidroloških razmer. Ohranjene so velike površine ekosistemov v dobrem stanju ohranjenosti, ki imajo vlogo donorskih površin za obnovo populacij in habitatnih tipov. Predvsem manjše zaplate ekosistemov, ki so v slabem stanju imajo tako določen naravni potencial, da se same obnovijo. Še posebej to velja v predelih države, ki so podvrženi opuščanju kmetijske rabe prostora. V teh predelih lahko poteka prehajanje njivskih površin, vinogradov ter sadovnjakov preko določenih vmesnih faz v ekstenzivna travnišča. Nastajajo sukcesijske faze delno zaraščenih kmetijskih površin, ki so za določene vrste posebej pomembne (v teh primerih kmetje niso primarni izvajalci vzdrževalnih del). Tudi mokrotni habitatni tipi se bodo do določene mere obnovili z opuščanjem najmanj donosnih kmetijskih zemljišč, s procesi zaraščanja in naravnega kopičenja biomase. K obnovi mokrotnih habitatov prispeva tudi bober, ki je v državi v ekspanziji. Za razliko od številnih drugih evropskih držav je v Sloveniji uveljavljen sistem sonaravnega, trajnostnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Naravno pomlajevanje in ohranjanje/zasledovanje naravne drevesne sestave se že izvajajo na velikem delu površin, zato dodatni ukrepi obnove pogosto niso potrebni. Aktivna obnova narave bo ustvarila tudi nova jedra ekosistemov v dobrem stanju in tako samoobnovo še pospešila.

Poleg obnove habitatov in ekosistemov v slabem stanju, pa Uredba o obnovi narave zahteva tudi ponovne vzpostavitev habitatnih tipov, ki so bili izgubljeni, dokler se ne doseže ugodnih referenčnih površin. Slovenija namerava izvesti ukrepe za ponovne vzpostavitev obalnih, travniških, mokriščnih in gozdnih habitatnih tipov. Pri njihovem prostorskem umeščanju bodo prednostno upoštevana degradirana območja, območja v procesu naravnega zaraščanja (npr. opuščena kmetijska zemljišča ali zemljišča v sekundarni sukcesiji), koridorje ob infrastrukturnih in energetskih objektih ter območja, določena za izvajanje ukrepov varstva pred poplavami.

Uredba zahteva tudi ukrepe za obnovo habitatov vrst, kjer so le te v slabem stanju. Ukrepi obnove v Programu upravljanja z območji Nature 2000 že naslavljajo alpsko možino (*Eryngium alpinum*), Skopolijev repnjak (*Arabis scopoliana*), Lorkovičevega rjavčka (*Erebia calcaria*) in močvirski meček (*Gladiolus palustris*).

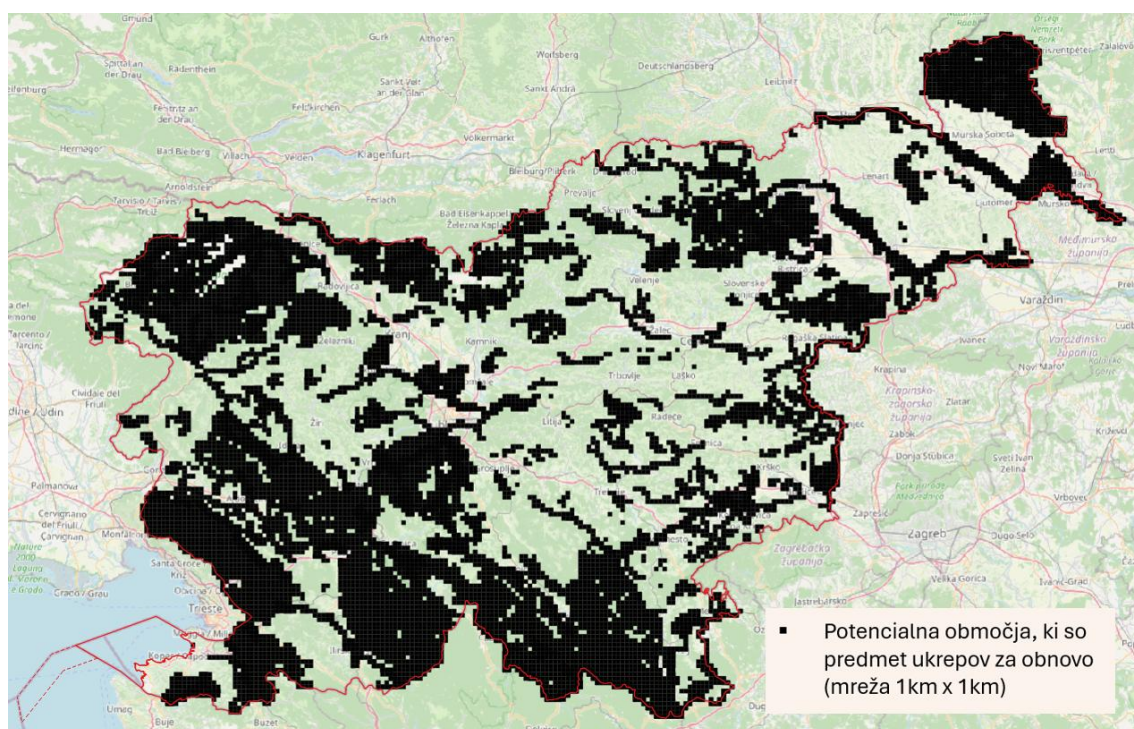
Za habitatne tipe z neznanim ohranitvenim stanjem, se bo izvedlo tudi več ciljnih ukrepov za premoščanje teh vrzeli v znanju. Površina habitatnih tipov travnikov in pašnikov v državi je preobsežna, da bi jo bilo mogoče v celoti spremljati z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov. Slovenija zato aktivno razvija metode daljinskega zaznavanja izkoriščajoč podatke programa Copernicus in druge podatke daljinskega zaznavanja. Razvoj poteka v smeri prepoznavanja posameznih habitatnih tipov ter izboljšanja detekcije rabe travnišč (košnje, paše, zaraščanja). Mokriščni habitatni tipi se praviloma pojavljajo v mozaikih, ki jih je z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov lahko zajamemo le kot kompleks in ne kot posamezni habitatni tip. V okviru naslavljanja podnebnih sprememb in skladiščenja ogljika bomo posebno pozornost namenili tudi dodatnemu razvoju podrobnih metod spremljanja stanja mokriščnih habitatnih tipov. Za sladkovodne habitatne tipe pa se bo izvedlo terenske preglede stanja vodotokov in vodnih teles ter z vodo povezanega prostora. Razvijajo se tudi pristopi daljinskega

zaznavanja in uporabe tehnologij za pregledovanje stanja na terenu (predvsem za travniške habitatne tipe).

Medtem ko pričujoči NNON zajema le ukrepe do leta 2032, so nadaljnji ukrepi obnove predvideni tudi do let 2040 in 2050 za obalne, traviščne, gozdne in mokriščne habitatne tipe in ekosisteme.

7.1.3.4 Ponovna vzpostavitev habitatov do leta 2030

V Sloveniji se bo ponovno vzpostavljalo travišča in druge pašniške habitate, mokrišča, ter reke, jezera ter obrežne in obrečne habitate, kjer podatki kažejo, da so izginili in ne dosegajo ugodnega referenčnega območja. Površine za ponovno vzpostavitev se bo iskalo znotraj prioriteten območij, ki so razvidni na karti spodaj (Slika 6).

Slika 6: Širša prioriteten območja znotraj katerih se bo iskalo površine za ponovno vzpostavitev habitatnih tipov

Kot ugodno ohranitveno stanje se upošteva izhodiščno stanje, ki znaša:

- 1.756 km² za travišča in druge pašniške habitate
- 16,90 – 19,90 km² za mokrišča
- 280,30 – 304,90 km² za reke, jezera ter obrežne in obrečne habitate.

Spodaj navedeni habitatni tipi pri katerih je trenutna površina več kot 2 % manjša od ugodnega ohranitvenega območja, ki jih bo torej potrebno ponovno vzpostavljati (Tabela 4). Od spodaj navedenih habitatnih tipov se ne bo ponovno vzpostavljalo Nižinskih in montanskih do alpskih hidrofilnih robnih združb z visokim steblikovjem (6430) in presihajočih jezer (3180).

Tabela 4: Habitatni tipi s površino, ki je več kot 2% nižja od ugodnega ohranitvenega območja

Mokrišča:
7210 Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze <i>Caricion davallianae</i>

7220 Lehnjakotvorni izviri (Cratoneurion)
7230 Bazična nizka barja
Travišča in drugi pašniški habitati:
6110 Skalna travišča na bazičnih tleh (Alyso-Sedion albi)
6210 Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco-Brometalia) (*pomembna rastišča kukavičevk)
6230 Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (Nardus stricta) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem
62A0 Vzhodna submediteranska suha travišča (Scorzoneretalia villosae)
6410 Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinion caeruleae)
6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
6520 Gorski ekstenzivno gojeni travniki
Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati:
3240 Alpske reke in lesnata vegetacija s sivo vrbo (<i>Salix eleagns</i>) vzdolž njihovih bregov
3230 Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojcem (<i>Myricaria germanica</i>) vzdolž njihovih bregov
3220 Alpske reke in zelnata vegetacija vzdolž njihovih bregov
3150 Naravna evtrofna jezera z vodno vegetacijo zvez <i>Magnopotamion</i> ali <i>Hydrocharition</i>
3270 Reke z muljastimi obrežji z vegetacijo zvez <i>Chenopodion rubri</i> p.p. in <i>Bidenton</i> p.p.
3260 Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez <i>Ranunculion fluitantis</i> in <i>Callitricho-Batrachion</i>
91E0 Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae))
91F0 Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>), vzdolž velikih rek (<i>Ulmion minoris</i>)

Cilji za ponovno vzpostavitev do leta 2030, so tako naslednji:

- 73,30 km² za travišča in druge pašniške habitate,
- 1,35 km² za mokrišča.

7.1.3.5 Obnova habitatov vrst do leta 2050

Obnavljalo se bo tudi habitate vrst, ki so trenutno v slabem stanju (Tabela 5). Habitati vrste ali skupine vrst, ki jih je treba obnoviti so:

- Mokrišča (obalna in celinska)
- Travišča
- Reke, jezera, obrečni in obrežni ekosistemi
- Gozdni ekosistemi

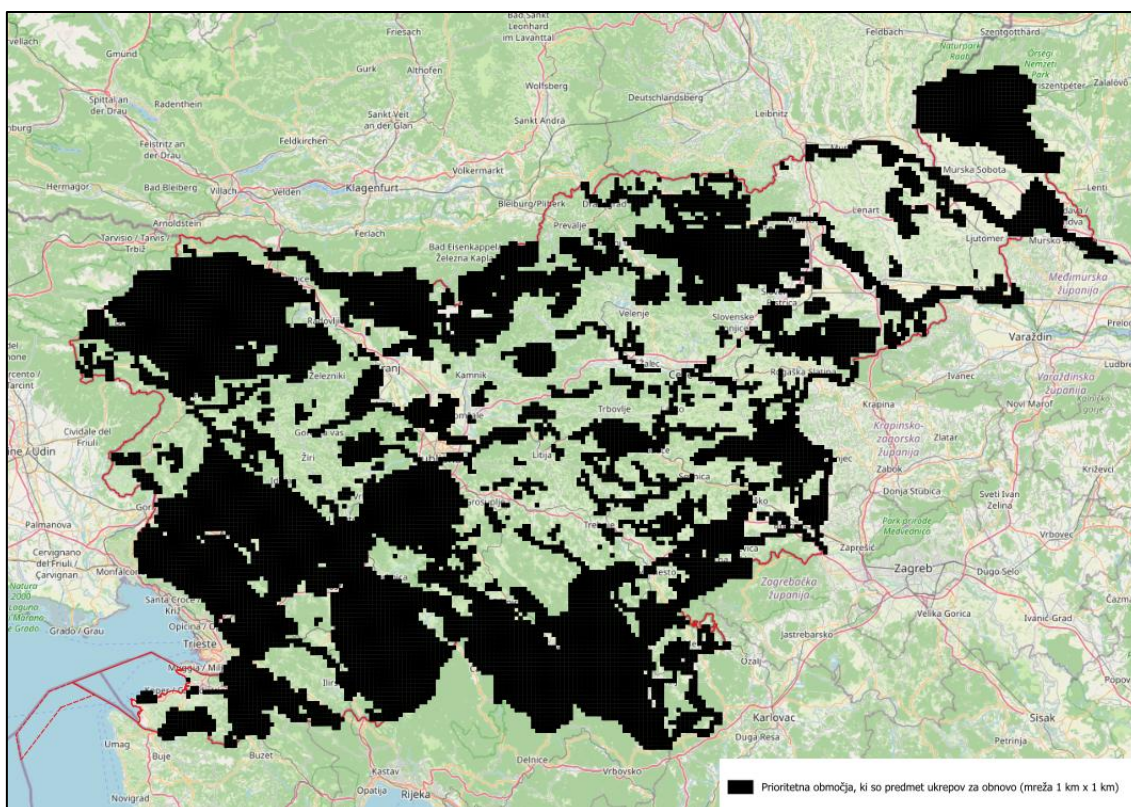
Okvirna skupna površina habitatnih tipov, na katerih se bodo izvajali ukrepi za obnovo za izboljšanje stanja do leta 2030 se giblje v razponu med 244,90 in 298,80 km², s srednjo vrednostjo 271,85 km². Te površine se po iskalo znotraj prioritetnih območij za izboljšanje stanja, podanih na karti spodaj (Slika 7).

Tabela 5: Seznam vrst, katerih habitate je potrebno obnoviti

Vrste, katerih habitat je potrebno obnoviti:
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (rakar)
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (srpična trstnica)
<i>Actitis hypoleucos</i> (mali martinec)
<i>Aegolius funereus</i> (koconogi čuk)
<i>Alburnus albidus</i> (primorska belica)
<i>Alcedo atthis</i> (vodomec)
<i>Anas clypeata</i> (žličarica)
<i>Anas platyrhynchos</i> (mlakarica)
<i>Apium repens</i> (plazeča zelena)
<i>Arabis scopoliana</i> (Scopolijev repnjak)
<i>Ardea purpurea</i> (rjava čaplja)
<i>Aspius aspius</i> (bolen)
<i>Austropotamobius pallipes</i> (primorski koščak)
<i>Austropotamobius torrentium</i> (navadni koščak)
<i>Aythya fuligula</i> (čopasta črnica)
<i>Aythya nyroca</i> (kostanjevka)
<i>Barbus meridionalis</i> (pohra)
<i>Barbus plebejus</i> (grba)
<i>Bombina bombina</i> (nižinski urh)
<i>Bombina variegata</i> (hribski urh)
<i>Botaurus stellaris</i> (bobnarica)
<i>Carabus variolosus</i> (močvirski krešič)
<i>Castor fiber</i> (bober)
<i>Cerambyx cerdo</i> (hrastov kozliček)
<i>Chalcalburnus chalcoides</i> (pegunica)
<i>Charadrius dubius</i> (mali deževnik)
<i>Ciconia nigra</i> (črna štoklja)
<i>Circus aeruginosus</i> (rjavi lunj)
<i>Cobitis elongata</i> (velika nežica)
<i>Cobitis taenia</i> (nežica)
<i>Coenagrion ornatum</i> (koščični škratec)
<i>Cottus gobio</i> (kapelj)
<i>Cucujus cinnaberinus</i> (škrlatni kukuj)
<i>Dendrocopos leucotos</i> (belohrbti detel)
<i>Dryocopus martius</i> (črna žolna)
<i>Egretta alba</i> (<i>Casmerodius albus</i>) (velika bela čaplja)
<i>Egretta garzetta</i> (mala bela čaplja)
<i>Emys orbicularis</i> (močvirska sklednica)
<i>Erebia calcaria</i> (Lorkovičev rjavček)
<i>Eryngium alpinum</i> (alpska možina)
<i>Eudontomyzon</i> spp. (potočni piškurji)
<i>Ficedula albicollis</i> (belovrati muhar)

<i>Ficedula parva</i> (mali muhar)
<i>Fulica atra</i> (liska)
<i>Gladiolus palustris</i> (močvirski meček)
<i>Glaucidium passerinum</i> (mali skovik)
<i>Gobio albipinnatus</i> (beloplavuti globoček)
<i>Gobio kessleri</i> (keslerjev globoček)
<i>Gobio uranoscopus</i> (zvezdogled)
<i>Graphoderus bilineatus</i> (ovratniški plavač)
<i>Gymnocephalus baloni</i> (grbasti okun)
<i>Haliaeetus albicilla</i> (belorepec)
<i>Hucho hucho</i> (sulec)
<i>Ixobrychus minutus</i> (čapljica)
<i>Leipicus medius</i> (srednji detel)
<i>Lethenteron zanandreae</i> (laški potočni piškur)
<i>Leuciscus souffia</i> (blstavac)
<i>Leucorrhinia pectoralis</i> (dristavični spreletavec)
<i>Locustella luscinioides</i> (trstni cvrčalec)
<i>Lutra lutra</i> (vidra)
<i>Mergellus albellus</i> (mali žagar)
<i>Mergus merganser</i> (veliki žagar)
<i>Merops apiaster</i> (čebelar)
<i>Misgurnus fossilis</i> (činklja)
<i>Mormus funereus</i> (bukov kozliček)
<i>Numenius arquata</i> (veliki škurh)
<i>Ophiogomphus cecilia</i> (kačji potočnik)
<i>Osmoderma eremita</i> (puščavnik)
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> (pritlikavi kormoran)
<i>Philomachus pugnax</i> (togotnik)
<i>Picoides tridactylus</i> (triprsti detel)
<i>Picus canus</i> (pivka)
<i>Podiceps grisegena</i> (rjavovrati ponirek)
<i>Porzana parva</i> (mala tukalica)
<i>Porzana porzana</i> (grahasta tukalica)
<i>Proteus anguinus</i> (človeška ribica)
<i>Rallus aquaticus</i> (mokož)
<i>Rana latastei</i> (laška žaba)
<i>Remiz pendulinus</i> (plašica)
<i>Rhodeus sericeus amarus</i> (pezdir)
<i>Rhysodes sulcatus</i> (brazdar)
<i>Riparia riparia</i> (breguljka)
<i>Rosalia alpina</i> (alpski kozliček)
<i>Rutilus pigus</i> (platnica)
<i>Rutilus rubilio</i> (mazenica)
<i>Sabanejewia aurata</i> (zlata nežica)

<i>Salmo marmoratus</i> (soška postrv)
<i>Sterna hirundo</i> (navadna čigra)
<i>Strix uralensis</i> (kozača)
<i>Tringa glareola</i> (močvirski martinec)
<i>Triturus carnifex</i> (veliki pupek)
<i>Triturus dobrogicus</i> (panonski pupek)
<i>Umbra krameri</i> (velika senčica)
<i>Unio crassus</i> (navadni škržek)
<i>Vanellus vanellus</i> (priba)
<i>Vertigo angustior</i> (ozki vrtenec)
<i>Zingel streber</i> (upiravec)
<i>Zingel zingel</i> (čep)

Slika 7: Širše prioritne površine znotraj katerih se bo iskalo površine za obnovo habitatov vrst

7.1.3.6 Zapiranje vrzeli v znanju

Trenutno je delež površine habitatnih tipov z neznanim stanjem 3,5 %, kar predstavlja gozdni habitatni tip 9180, glede na celotno površino vseh habitatnih tipov. V neznanem stanju so tudi vodni habitatni tipi 3150, 3220, 3230, 3240, 3260 in 3270 za katere nimamo ocene površine in je tako ni mogoče vključiti v ta delež.

TRAVIŠČA IN DRUGI PAŠNIŠKI HABITATI

Površina habitatnih tipov travnikov in pašnikov v državi je preobsežna, da bi jo bilo mogoče v celoti spremljati z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov. Slovenija zato aktivno razvija metode daljinskega zaznavanja izkoriščajoč podatke programa

Copernicus in druge podatke daljinskega zaznavanja. Razvoj poteka v smeri prepoznavanja posameznih habitatnih tipov ter izboljšanja detekcije rabe travišč (košnje, paše, zaraščanja), ob rednem preverjanju rezultatov na terenu, da se zagotovi pravilna interpretacija.

MOKRIŠČA

Mokriščni habitatni tipi se praviloma pojavljajo v mozaikih, ki jih je z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov lahko zajamemo le kot kompleks in ne kot posamezni habitatni tip. V okviru naslavljanja podnebnih sprememb in skladiščenja ogljika bomo posebno pozornost namenili tudi dodatnemu razvoju podrobnih metod spremljanja stanja mokriščnih habitatnih tipov.

VODE

Zaradi velike površine, časovne spremenljivosti oz. dinamike in razpršenosti večine sladkovodnih habitatnih tipov v državi njihovega stanja ni mogoče v celoti spremljati zgolj z metodo terenskega kartiranja habitatnih tipov. V prihodnjih letih se bomo pri pregledovanju stanja sladkovodnih HT usmerili tudi na uporabo novih pa tudi že uveljavljenih tehnologij daljinskega zaznavanja, kot je program Copernicus. Spodbujali bomo medsektorsko povezovanje za spremljanje stanja vodnih teles, poplavnih ravnic, podzemne vode, HT tipov vezanih na vode. Del vrzeli pri spremljanju nekaterih sladkovodnih habitatnih tipov bo zapolnila tudi nova nacionalna metodologija, s katero bomo določili odseke prosto tekočih rek. Vrzeli v poznavanju so deloma povezane tudi zaradi z dinamičnostjo (sukcesijskim značajem) habitatnih tipov tekočih voda in s tem povezanih manjkajočih podatkov o izhodiščnem in trenutnem stanju. Napore moramo usmeriti tudi v pridobivanje podatkov, da bomo na podlagi tega lahko pripravili primerne analize in metodologije za spremljanje stanja in posledično za izdelavo ukrepov obnove. V Slovenijo moramo prenesti nekatere primere dobrih praks na tem področju, ki jih že izvajajo v tujini. Zato je nujno povezovanje s tujimi inštitucijami in strokovnjaki za prenos znanja in izkušenj.

7.1.4 Cilji po juniju 2032 in strateški pregled

7.1.4.1 Izboljšanje stanja habitatov do 2040 in 2050

Za izboljšanje stanja do let 2040 in 2050 so predvidene naslednje skupine habitatov s površinami, ki niso v dobrem stanju:

- Travišča in drugi pašniški habitati – 290,40 km²,
- Mokrišča – 5,70 – 7,30 km²,
- Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati – 97,20 – 155,20 km²,
- Gozdovi – 467 – 596 km².

Pri površinah za reke, jezera ter obrežne in obrečne habitate so podani podatki le za habitatne tipe 3180, 91E0 in 91F0, medtem ko manjkajo podatki za vodne habitatne tipe (3150, 3220, 3230, 3240, 3260 in 3270). Pri gozdovih manjkajo podatki za habitatni tip 9180, ki je v slabem stanju, vendar ne vemo, koliko je tega slabega stanja.

Na podlagi teh podatkov, je trenutna okvirna skupna površina na katerih se bodo izvajali ukrepi za obnovo in izboljšanje stanja naslednja:

- Do 2040
  - Travišča in drugi pašniški habitati – 170,20 km²,
  - Mokrišča – 3,20 – 4,40 km²,
  - Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati – 58,30 – 93,10 km²,

- Gozdovi – 258,10 – 329,90 km².
- Do 2050
  - Travišča in drugi pašniški habitati – 255,30 km²,
  - Mokrišča – 4,80 – 6,60 km²,
  - Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati – 87,50 – 139,70 km²,
  - Gozdovi – 387,20 – 494,90 km².

7.1.4.2 Ponovna vzpostavitev habitatov do 2040 in 2050

Ponovno vzpostavljanje habitatov do let 2040 in 2050 bo potekalo za naslednje skupine habitatov:

- Travišča in drugi pašniški habitati,
- Mokrišča,
- Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitati.

Na podlagi razpoložljivih podatkov, so trenutne okvirne skupne površine na katerih se bodo ponovno vzpostavljali habitati teh skupin:

- Do 2040
  - Travišča in drugi pašniški habitati – 146,60 km²,
  - Mokrišča – 1,80 – 3,60 km².
- Do 2050
  - Travišča in drugi pašniški habitati – 219,90 km²,
  - Mokrišča – 2,80 – 5,40 km².

Trenutno nimamo podatkov za vodne, obrečne in obrežne habitatne tipe (3150, 3220, 3230, 3240, 3260, 3270, 91E0 in 91F0), za katere bodo po premostitvi vrzeli v znanju tudi potrebna območja ponovnih vzpostavitvev.

7.1.5 Ukrepi za preprečevanje večjega poslabšanja

Zagotovi se redno spremljanje stanja izvedenih obnovitvenih ukrepov. Na območjih, kjer bodo izvedeni obnovitveni ukrepi, se uvede monitoring habitatnih tipov in vrst, ki so vezane na posamezne habitatne tipe. Zagotovi se zakonodajna podlaga (predpisi, smernice), da se na območjih, ki so bila obnovljena, onemogoči posege v okolje, ki bi ponovno poslabšali stanje ali nepopravljivo uničili izvedene ukrepe obnove. Stanje obnovitvenih ukrepov spremljajo pristojne strokovne in nadzorne službe. Zagotovi se sredstva, da se območja, kjer so bili izvedeni obnovitveni ukrepi, redno pregledujejo in po potrebi vzdržujejo z namenom ohranjanja oziroma izboljševanja stanja. Izvaja se izobraževanje strokovne in splošne javnosti o dobrobiti izvedenih ukrepov obnove. Odločevalci in njihove inštitucije morajo zagotoviti izvajanje smernic, ki so podane v strokovnih mnenjih in bodo lahko vključevale tudi omejitve in usmerjanje rekreacije izven območij pomembnih za ohranjanje vrst. Odločevalci morajo prepoznati pomen in dobrobit obnovitvenih ukrepov in poskrbeti, da ne pride do njihovega uničevanja.

Redno spremljanje stanja habitatnih tipov, ki ga izvajajo pristojne strokovne in nadzorne službe. Ohranjanje razmer, ki ne vodijo v poslabšanje stanja habitatov. Zagotavljati take razmere v okolju, da se lahko izvajajo dolgoročni podrobnejši varstveni cilji za posamezne HT in ciljne vrste zapisani v PUN. Zagotoviti zakonodajne podlage/smernice/sistemske ukrepe za omejeno poseganje v habitate. Ohranjanje ugodno stanje habitatov brez ali z minimalnimi in neinvazivnimi vzdrževalnimi posegi. Omogočati prednostni odkup ali zamenjavo zemljišč z namenom ohranjanja trenutnega dobrega stanja/neposlabšanja HT. Odločevalci in njihove inštitucije morajo zagotoviti spoštovanje

in izvajanje smernic, ki so podane v strokovnih mnenjih za ohranjanje ugodnega stanja HT in ciljnih vrst. Odločevalci morajo prepoznati pomen in dobrobit ukrepov za ohranjanje ugodnega stanja HT in ciljnih vrst ter preko mehanizmov zagotoviti, da ne pride do njihovega poslabšanja.

Pomembno poslabšanje, ki se mu ni mogoče izogniti, lahko v prihodnje potencialno pričakujemo pri nekaterih travniških, mokriščnih, vodnih in gozdnih habitatnih tipih na območju kontinentalne in alpske biogeografske regije. Habitatni tipi, ki so po trenutnih ocenah najbolj ogroženi zaradi vpliva napredujočih podnebnih in/ali demografskih dejavnikov so: 6210, 6410, 9410, 91D0, 91E0 in 91F0. Ranljive so predvsem lokacije, kjer so abiotiski dejavniki rahlo suboptimalni za značilen razvoj habitatnega tipa.

Izravnalni ukrepi v primeru tovrstnega poslabšanja habitatnih tipov se bodo po letu 2030 po potrebi izvajali tudi na območjih izven omrežja Natura 2000. Za posamezen habitatni tip bodo po potrebi izvedeni enaki ukrepi, kot znotraj omrežja Natura 2000.

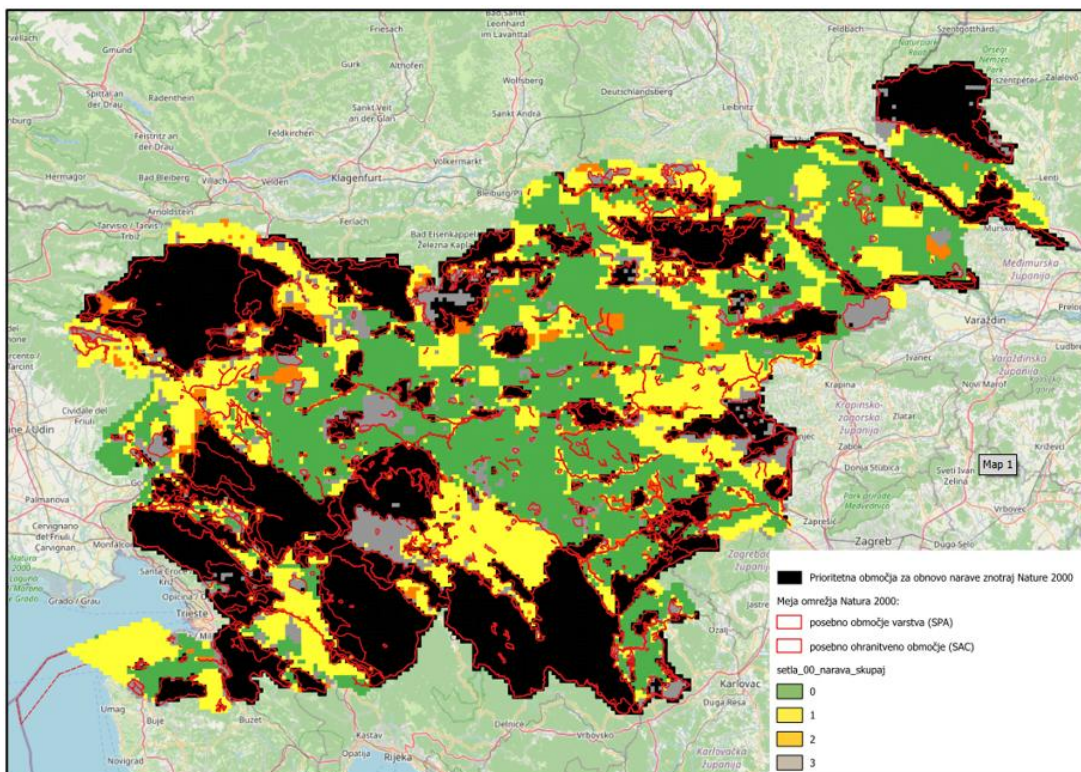
Spremljanje stanja in trendov stanja habitatov vrst in habitatnih tipov v Sloveniji poteka skupaj z monitoringi stanja posameznih vrst in kartiranji habitatnih tipov ter posredno s spremljanjem okoljskih kazalcev, ki je podrobneje opisano v poglavju 5.1. Predviden je tudi nadaljnji razvoj spremljanja stanja z daljinskim zaznavanjem.

Poročanje o poslabšanju habitatnih tipov bomo izvajali v skladu z navodili Evropske komisije. Pri tem bomo uporabili vse v državi razpoložljive podatke.

Uporaba člena 4(13) je predvidena za obdobje po letu 2030. Ta mehanizem bomo uporabili, ko bomo znotraj omrežja Natura 2000 izčrpali vse možnosti.

Mehanizem, ki v Sloveniji velja tudi na območjih izven omrežja Natura 2000 so presoje na zavarovanih območjih. Imamo tudi sistem varstva naravnih vrednot, ki omogoča poudarjeno varstvo ekosistemskih, botaničnih in zooloških naravnih vrednot. Nacionalna zakonodaja predvideva tudi sistem pogodbenega varstva in odkupa na območju naravnih vrednot kot potencialnega ukrepa za obnovo. Varstvo narave je vključeno tudi v sprejemanje strategij in programov sektorskih politik preko sistema naravovarstvenih smernic in mnenj, kjer se upoštevajo: Uredba o habitatnih tipih, Uredba o prostoživečih živalskih vrstah in Uredba o prostoživečih rastlinskih vrstah. V primeru znatnega poslabšanja lahko ob novem finančnem ciklu damo večji poudarek k varstvu habitatnih tipov v sektorskih politikah.

Za potrebe RES bo država po letu 2030 uporabljala in razvijala določila na podlagi člena 6 Uredbe o obnovi narave. Območja pospeševanja obnovljivih virov energije in prioriteta območja za obnovo narave v trenutnem NNON se ne prekrivajo (Slika 8).

Slika 8: Prikaz prioritetnih območij za obnovo narave (črna) in območij pospeševanja OVE (zelena, rumena, oranžna, siva).

7.2 Obnova morskih ekosistemov (5. člen)

7.2.1 Informacije o habitatnih tipih

Morski habitatni tipi v Republiki Sloveniji so kartirani v okviru izvajanja Direktive o habitatih (rastišča pozejdonke, morski grebeni) ter v okviru širših habitatnih tipov po Okvirni direktivi o morski strategiji (ODMS), kjer se stanje opredeljuje glede na obseg habitata, ne pa glede na strukture in funkcije. Podrobnejšega kartiranja habitatnih tipov do ravni EUNIS 4 in 5 Slovenija trenutno še nima.

Za skupine 1-6 so identificirani naslednji habitatni tipi s skupno površino 41,25 km²:

- Cirkalitoralni biogeni greben (ODMS) – 0,05 km²
- Cirkalitoralno kamnito dno (ODMS) – 0,22 km²
- Infralitoralni grobi sediment, pesek, mulj (ODMS) – 4,38 km²
- Infralitoralno kamnito dno (ODMS) – 0,69 km²
- Litoralni sediment (ODMS) – 0,52 km²
- Litoralno skalovje (ODMS) – 0,37 km²
- Morski grebeni (HD) – 0,16 km²
- Rastišče pozejdonke (HD) – 0,008 km²
- Asociacija z rodoliti na obalnem detritnem dnu (ODMS) - 14,52 km²
- Facies z ogromnimi spužvami in redkimi rdečimi algami (ODMS) – 20,33 km²

Za skupino 7 so identificirani naslednji habitatni tipi s skupno površino 207,42 km²:

- Cirkalitoralni pesek (ODMS) – 78,13 km²
- Cirkalitoralni mulj (ODMS) – 129,29 km²

Stanje habitatnih tipov je znano le za habitatne tipe zavarovane po Habitatni direktivi (rastišče pozejdonke in morske grebene), kjer je stanje ocenjeno kot dobro, vendar s slabim prihodnjim trendom. Stanje ostalih habitatnih tipov je ocenjeno na nivoju širših habitatnih tipov in ne v podrobnejših tipih, ki jih določa Priloga II Uredbe o obnovi narave, po Okvirni direktivi o morski strategiji, ki opredeljuje obseg habitatov, ne pa njihovih struktur in funkcij. Tako podatkov o površinah habitatnih tipov v slabem stanju za skupine 1–6 in 7, z izjemo habitatov po Direktivi o habitatih, Slovenija trenutno nima.

Slovenija namerava v največji možni meri izkoristiti sodelovanje z obstoječimi in prihodnjimi EU projekti, za izboljšanje kartiranja in poznavanje stanja teh habitatnih tipov.

7.2.2 Ugodno referenčno območje in ponovno vzpostavljanje

Podatki o potrebni površini za ponovno vzpostavitev do ugodnega referenčnega območja (FRA) so na voljo le za rastišče pozejdonke in morske grebene. Morski grebeni ohranjajo površino iz časa designacije, pri čemer ni podatkov, da bi bili v preteklosti bolj razširjeni kot danes. Rastišče pozejdonke se je od referenčnega stanja zmanjšalo za 0,0078 km². Ugodno referenčno območje znaša 0,016 km² in je določeno na podlagi izhodiščnega stanja ob designaciji, skladno z metodologijo poročanja po 17. členu Direktive o habitatih.

Cilj obnove do leta 2030 za ponovno vzpostavitev referenčnega območja rastišča pozejdonke znaša 0,0023 km². Skupna okvirna površina za ponovno vzpostavitev habitatnih tipov do leta 2030 tako znaša 0,0023 km².

7.2.3 Minimalne površine za obnovo in premostitev vrzeli v znanju

Glede na obstoječe podatke ni mogoče določiti minimalnih površin za izboljšanje stanja habitatnih tipov za skupine 1–6 in 7, saj so znani habitatni tipi v dobrem stanju, velika večina habitatnih tipov pa ima neznano stanje.

Minimalna površina, za katero je potrebno poznati stanje do leta 2030 za skupine 1–6, znaša 20,54 km². Za skupino 7 do leta 2030 ni določenega minimalnega območja.

Slovenija bo v največji možni meri izkoristila sodelovanje z obstoječimi in prihodnjimi projekti EU za izboljšanje kartiranja in poznavanja stanja habitatnih tipov. V okviru ESPRA bodo financirane ekološke študije vrst (predvsem mehkužcev – veliki leščur, sredozemskih vranjekov, želv, hrustančnic, evropskih jegulj in morskih sesalcev) in njihovih habitatov. Strokovno delo poteka tudi na območjih načrtovanih širitev morskih zavarovanih območij.

Vrzeli v znanju je treba zapolniti za habitatne skupine 1, 2, 4, 5 in 7.

7.2.4 Skupine habitatov za ukrepe obnove

Ukrepi obnove so predvideni za naslednje skupine habitatov:

- Skupina 1: Podmorski travniki z morsko travo
- Skupina 2: Gozdovi makroalg
- Skupina 4: Podmorski travniki z apnenčastimi morskimi algami (maerl)
- Skupina 5: Podmorski travniki s spužvami, koralami in koraligeni

Skupna površina, ki jo bodo pokrivala razširjena morska zavarovana območja za potrebe pasivne obnove je 18,76 km² (8,81 % slovenskega morja). Spodnja Tabela 6 pa podaja obseg kartiranih širših habitatnih tipov ter površino le teh, ki jih predlagana zavarovana območja zajamejo. Iz tabele je razvidno, da z izjemo cirkalitoralnih peskov, muljev in kamnitega dna (Skupina 7), predlagane širitve zavarovanih območij zajamejo vsaj polovico znanih območij habitatnih tipov (ne glede na to v kakšnem stanju so, Slika 9).

Skupina 1: Podmorski travnik z morsko travo 2,47 km²

Skupina 2: Gozdovi makroalg 8,89 km²

Skupina 4: Podmorski travnik z apnenčastimi morskimi algami (maerl) 10,52 km²

Skupina 5: Podmorski travnik s spužvami, koralami in koraligeni 7,67 km²

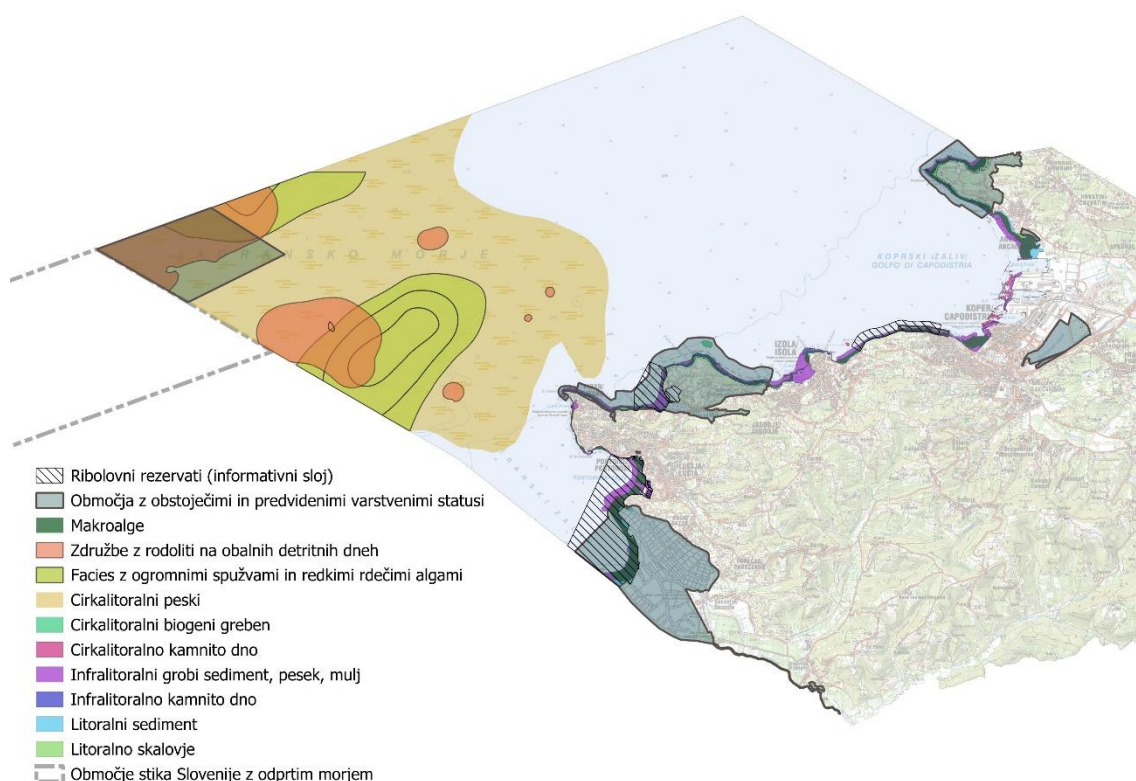
Skupina 7: Mehki sedimenti (ne globlje kot 1 000 metrov globine) 17,88 km²

Tabela 6: Obseg kartiranih širših habitatnih tipov s površinami in deleži zajetimi v predlagana in obstoječa zavarovanja na morju

Širši habitatni tipi	Površina kartiranj (km ²)	Površina zajeta v predlagana zavarovanja (km ²)	Delež znanega obsega habitata, pod obstoječimi in predlaganimi zavarovanji (%)
Litoralno skalovje	0,37	0,32	85,95
Litoralni sediment	0,52	0,26	49,74
Infralitoralno kamnito dno	0,69	0,5	72,29
Infralitoralni grobi sediment, pesek, mulj	4,38	2,47	56,31
Cirkalitoralni pesek	81,07	8,05	9,92
Cirkalitoralni mulji	126,35	7,1	5,62
Cirkalitoralni biogeni greben	0,05	0,05	100
Cirkalitoralno kamnito dno	0,22	0,02	6,95

Poleg tega se bo z ESPRA sredstvi izvajalo tudi aktivno obnovo podmorskih gozdov makroalg (*Cystoseira*) v obsegu vsaj 1.000 m² na območju Krajinskega parka Strunjan, kjer se bo preprečilo pritiske objedanja, da se omogoči uspešno razmnoževanje rjavih alg.

Vključno z območji, kjer bodo potekale raziskovalne aktivnosti za hrustančnice, velike leščurje in kartiranja morskih habitatnih tipov, ki bodo lahko imeli za posledico pasivne ali aktivne ukrepe varstva habitatov vrst in habitatnih tipov, je skupno območje slovenskega morja predvideno pod ukrepi obnove 52,11 km² (24,46 % slovenskega morja).

Slika 9: Pregled kartiranih morskih habitatnih tipov ter območji z obstoječimi in predvidenimi varstvenimi statusi

7.2.5 Derogacije v skladu s členom 5(3)

Slovenija bo uporabila derogacijo za naslednje habitatne tipe za 90 % površin: MB252, MB2521, MB5521, MB5534, MB5535, MB5541, MB5544, MB151G, MB1524, MC1511, MC1515, MC3521, MB151E, MB151α, MC151G, MA65, MB35, MB55, MB65, MC55, MC65. Ti habitatni tipi so bili izbrani glede na najboljše trenutno znanstveno znanje o habitatnih tipih, ki se v slovenskem morju pojavljajo, tudi če še niso bili skartirani (Tabela 7).

Tabela 7: EUNIS habitatni tipi, za katere se predvideva, da se pojavljajo v morju v pristojnosti RS

EUNIS koda	Ime habitatnega tipa
MB252	Biocenoza vrste <i>Posidonia oceanica</i>
MB2521	Ekomorfoza travšč vrste <i>Posidonia oceanica</i> v obliki pasov
MB5521	Asociacija z vrsto <i>Cymodocea nodosa</i> na dobro premešanih finih peskih
MB5534	Asociacija z vrsto <i>Cymodocea nodosa</i> na površinskih muljastih peskih v zavetnih vodah
MB5535	Asociacija z vrsto <i>Zostera noltei</i> na površinskih muljastih peskih v zavetnih vodah

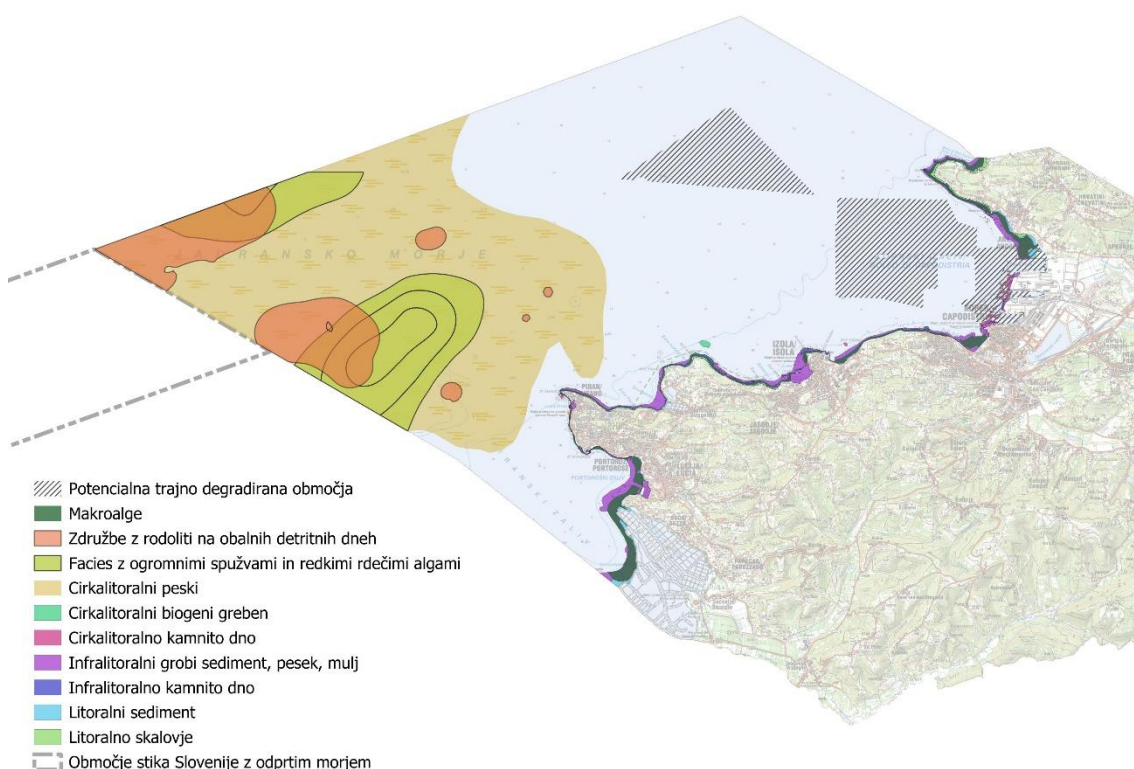
MB5541	Asociacija z vrsto <i>Ruppia cirrhosa</i> in/ali <i>Ruppia maritima</i> na pesku
MB5544	Asociacija z vrsto <i>Zostera noltei</i> v evrihalinem in evritermnem okolju na pesku
MB151G	Asociacija z vrsto <i>Cystoseira crinita</i>
MB151W	Asociacija z vrsto <i>Cystoseira compressa</i>
MB1524	Asociacija z vrsto <i>Cystoseira barbata</i>
MC1514	Asociacija z vrsto <i>Cystoseira corniculata</i>
MB3511	Asociacija z rodoliti na grobih peskih in finem produ, ki jih mešajo valovi
MB3521	Asociacija z rodoliti na grobih peskih in finem produ pod vplivom tokov na dnu
MC3521	Asociacija z rodoliti na obalnih detritnih dneh
MB151E	Facies z vrsto <i>Cladocora caespitosa</i>
MB151α	Facies in asociacija koraligene biocenoze (v enklavi)
MC151G	Facies z ogromnimi spužvami in redkimi rdečimi algami
MC251	Koraligene platforme
MA65	Sredozemski litoralni mulj
MB35	Sredozemski infralitoralni grobi sediment
MB55	Sredozemski infralitoralni pesek
MB65	Sredozemski infralitoralni mulj
MC55	Sredozemski cirkalitoralni pesek
MC65	Sredozemski cirkalitoralni mulj

Glavni razlog za uporabo derogacije je izrazita geografska omejenost slovenskega morja (213 km²) ter prisotnost trajnih in neodstranljivih antropogenih rab. Pomorski prostorski plan Slovenije določa obseg Luke Koper, njenega sidrišča, ter potencialnih območji na katerih bi se lahko odlagalo izkopani mulj pri poglobljanju vplovnih kanalov v pristanišče. To območje predstavlja potencialna trajno degradirana območja morskega dna, ki pokrivajo 20,80 km² (9,77 % celotnega slovenskega morja, ter 10,03% vseh habitatov Skupine 7, Slika 10).

Na teh območjih so habitatni že periodično ali stalno močno degradirani ali uničeni ali pa se take rabe lahko v okviru Pomorskega prostorskega načrta še načrtujejo. Zaradi sidranja, poglobljanja vplovnih kanalov ter zgodovinskega onesnaženja z živim srebrom je obnova habitatov na teh območjih ni mogoča. Del območja je tudi že opredeljeno kot umetno preoblikovano vodno telo po Okvirni vodni direktivi.

Glede na velik delež površine slovenskega morja, ki ga predstavljajo ti (potencialno) trajno uničeni oziroma degradirani deli slovenskega morja, je polno izpolnjevanje ciljev Uredbe do leta 2050, z ukrepi na 90 % vseh morskih habitatov, ki potrebujejo obnovo, nemogoče, prav tako pa bi do leta 2050 izpolnjevanje ciljev lahko pomenilo uvedbo ukrepov na celotnem preostalem delu slovenskega morja, kjer pa tudi obstajajo druge rabe (med drugimi tudi mednarodni pomorski koridorji IMO do pristanišč v severnem Jadranu – Koper, Trst, Tržič, kjer so režimi plovbe določeni in jih ne moremo spreminjati sami ter ribolovne in turistične dejavnosti).

Pomorski prostorski plan Slovenije predvideva odmik meje sidrišča od Krajinskega parka Debeli rtič ter vplivno območje za rastišče pozejdonke pri Žusterni, s čimer se zmanjšujejo neposredni pritiski na pomembne habitatne tipe.

Slika 10: Prikaz potencialno trajno degradiranih območij po Pomorskem prostorskem planu

7.2.6 Obnova habitatov vrst

Na področju habitatov vrst je do leta 2030 predvideno naslavljanje pridnenih školjk.

Leščurji so kritično ogroženi zaradi masovne smrtnosti. Trenutno ni preverljivih podatkov o primernih habitatih ali obsegu odpornih populacij. Aktivnosti v okviru projekta LIFE Pinna so pokazale neuspešnost presaditev na zgodovinske lokacije.

Obstajajo nepreverjene informacije o prisotnosti odporne populacije v slovenskem morju. Pripravljen bo raziskovalni projekt s podporo Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (ESPRA) za preveritev teh informacij in oblikovanje ukrepov na podlagi

rezultatov. Trenutno ni mogoče zagotoviti okvirne skupne površine ali kart za ukrepe obnove.

Podatki poročanja po 17. členu Direktive o habitatih kažejo tudi na slabo stanje vrste velika pliskavka (*Tursiops truncatus*) zaradi velike vsebnosti PCB spojin v tkivih organizmov. Z izjemo tega je populacija v Tržaškem zalivu v dobrem stanju, številčna, stalna in se pojavlja v celotnem obsegu morja v pristojnosti Republike Slovenije. Iz tega razloga dodatni ukrepi obnove za to vrsto niso predvideni.

Do vrst navedenih v Prilogi III Uredbe o obnovi narave (predvsem hrustančnice in nekaj drugih vrst rib), se v slovenskem morju le občasno (na vsaki 2-3 leta) pojavlja morski pes orjak (*Cetorhinus maximus*). Vrsta je že obravnavana kot zavarovana, njen lov je prepovedan, vrsta pa je tudi zavarovana pod sredozemskimi konvencijami. V slovenskem morju so bile podane določene indikacije, da se različne vrste mladih hrustančnic pogosto zadržujejo v kanalih Sečoveljskih solin, zato jih bodo ukrepi predvidene širitve zavarovanega območja na tem področju tudi zajele. Hkrati se bo s podporo EPSRA sredstev izvedlo tudi raziskave hrustančnic in evropskih jegulj na območjih predlaganih in obstoječih morskih zavarovanih območij z namenom zagotovitve strokovnih podlag za varstvene režime in ukrepe za te vrste.

7.2.7 Izboljšanje stanja do 2040 in 2050

Izboljšanje stanja habitatnih tipov je predvideno za skupine 1, 2, 4, 5 in 7, pri čemer bo za skupine 2, 4, 5 in 7 obseg potreb po ponovni vzpostavitvi znan šele po dodatnih kartiranjih do leta 2030. Za skupino 1 je ponovna vzpostavitev načrtovana.

7.2.8 Sodelovanje z ribiškim sektorjem

V okviru skupne ribiške politike so relevantna zlasti določila Uredbe (ES) št. 1967/2006 o ukrepih za upravljanje za trajnostno izkoriščanje ribolovnih virov v Sredozemskem morju, in sicer prvega in drugega odstavka 13. člena, ki prepoveduje uporabo vlečnega orodja znotraj pasu 3 navtičnih milj od obale, ter uporabo vlečnih mrež znotraj pasu 1,5 navtične milje od obale. V skladu z določili devetega odstavka 13. člena te uredbe je bil pripravljen Nacionalni načrt upravljanja ribištva (NUR), v skladu s katerim je Sloveniji odobrena derogacija za vlečne mreže tipa volantina v pasu 1,5-3 navtične milje od obale na podlagi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2023/974 z dne 16. maja 2023 o podaljšanju odstopanja od Uredbe Sveta (ES) št. 1967/2006 glede najmanjše oddaljenosti od obale in najmanjše morske globine za ribolov s plovili z vlečnimi mrežami tipa „volantina“ v teritorialnih vodah Slovenije.

Nadaljnji ukrepi v zvezi z upravljanjem ribištva, ki zmanjšujejo vpliv na morske habitate, so opredeljeni v Zakonu o morskem ribištvu (Uradni list RS, št. 115/06, 76/15, 69/17, 44/22 in 56/25). Prvi odstavek 19. člena tega zakona med drugim prepoveduje uporabo vseh vrst strgač v notranjih morskih vodah ter celotnih teritorialnih vodah Republike Slovenije, kar je med drugim pomembno z vidika izogibanja poškodbam bentosa ter zmanjševanja vpliva na bentoške organizme.

Poleg tega 32. člen tega zakona opredeljuje dva ribolovna rezervata v slovenskih vodah, in sicer: portoroški ribolovni rezervat, ki obsega notranji del Piranskega zaliva s pripadajočimi solinami; in strunjanski ribolovni rezervat, ki obsega morje ob obali ob rtiču Strunjan in notranji del Strunjanskega zaliva s pripadajočo laguno ter solinami.

V obeh ribolovnih rezervatih je prepovedan tako gospodarski kot pristočni ribolov, pod pogojem, da ni v nasprotju s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave, pa je v ribolovnih rezervatih dovoljen izlov zimskih jat cipljev na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov, ter izlov orad in drugih rib, ki se prehranjujejo s školjkami, med drugim zaradi preprečitve škod v marikulturi na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov.

K ohranjanje morskih habitatov prispeva tudi t.i. koridor, ki je opredeljen v slovenskih teritorialnih vodah za ribolov z vlečnim ribolovnim orodjem. Na podlagi 9. člena Pravilnika o podrobnem označevanju ribolovnih orodij in zagotavljanju trajnostne rabe rib (Uradni list RS, št. 87/08 in 11/10) je ponoči v koridorju prepovedano polaganje oziroma uporaba pasivnih ribolovnih orodij, ribolov z aktivnim ribolovnim orodjem pa je ponoči dovoljen samo v koridorju.

Slovenija ne načrtuje predložitve skupnih priporočil, glede na to da je celotno morje v pristojnosti Republike Slovenije v teritorialnih vodah.

7.2.9 Pristop za zagotovitev neposlabšanja stanja

Zagotavljanje neposlabšanja stanja morskih habitatov bo temeljilo na razširitvi morskih zavarovanih območij, prostorskem načrtovanju pomorskih dejavnosti, izvajanju ukrepov ribiškega upravljanja ter nadaljnjem izvajanju ukrepov po ODMS. Poseben poudarek bo namenjen zaščiti rastišč pozejdonke in drugih občutljivih habitatov z omejevanjem ali odmikanjem človekovih dejavnosti.

V skladu z Zakonom o vodah (37. člen) na vodnem in priobalnem zemljišču ni dovoljeno posegati v prostor razen v izjemnih primerih opredeljenih v zakonu. V skladu z Uredbo o obnovi se bo predloge za te izjeme še bolj spremljalo, da ne bodo povečevale potreb po obnovi narave. Posebna pozornost bo namenjena umeščanju umetnih struktur, kot so na primer umetni podvodni grebeni, saj so vzpostavljanja takih umetnih struktur ukrepi obnove le v primeru, ko se obnavlja na tistem mestu izgubljen podoben habitatni tip (recimo, da je koralni greben uničen zaradi pridnenega ribolova, sidranja, ali infrastrukturnih posegov, potem se ga lahko nadomesti z umetno strukturo). V vseh ostalih primerih, je pa peščeni ali muljasti habitatni tip na morskem dnu, sam po sebi prioriteten habitatni tip po Prilogi II Uredbe o obnovi narave in tako postavitev umetnih struktur pomeni degradacijo prisotnega, naravnega habitatnega tipa.

7.3 Obnova urbanih ekosistemov (8. člen)

Na nacionalni ravni so trenutne aktivnosti na področju urbanih zelenih površin in upravljanja dreves v mestih usmerjene v vzpostavitev celovitega in usklajenega sistema upravljanja zelenih površin in drevnine. Ukrepi se načrtujejo in izvajajo v vseh mestih in drugih urbanih naseljih ne glede na njihovo vključenost v območje urbanih ekosistemov po Uredbi.

Povečevanje deleža urbanih zelenih površin ter deleža pokritosti s krošnjami bo zmanjšalo pojavnost urbanih toplotnih otokov, pripomoglo k boljšemu upravljanju z vodami v mestih (zadrževanje padavinske vode), prispevalo k kakovosti bivanja, povečalo dostopnost zelenih površin za vse in izboljšalo javno zdravje. Ukrepi, kot so povečanje pokritosti z drevesnimi krošnjami, zelene strehe, zelene fasade in prepustne površine, prispevajo k večji odpornosti urbanega prostora na podnebne ekstreme.

V pripravi je sistemski pravni okvir, ki bo občinam in izvajalcem javnih služb zagotovil enotno, pregledno in na dokazih temelječo podlago za učinkovitejše izvajanje obvezne občinske gospodarske javne službe urejanja in čiščenja javnih površin, vključno z zelenimi površinami in drevjem izven gozdnih površin. Enoten regulativni okvir bo opredelil standarde upravljanja in vzdrževanja, zahteve glede podatkov in evidenc, pogoje za izvajalce ter okrepljene mehanizme nadzora. V tem okviru so drevesa in zelene površine obravnavani kot sestavni del zelenega sistema naselij.

Vzporedno ministrstvo izvaja podporne strokovne aktivnosti. V pripravi so sprejem Zakona o gospodarski javni službi urejanje in čiščenje javnih površin, Operativni program za gospodarsko javno službo urejanje in čiščenje javnih površin ter Uredba o vrstah dejavnosti, nalogah, standardih in pogojih za izvajanje občinske javne službe urejanja in čiščenja javnih površin.

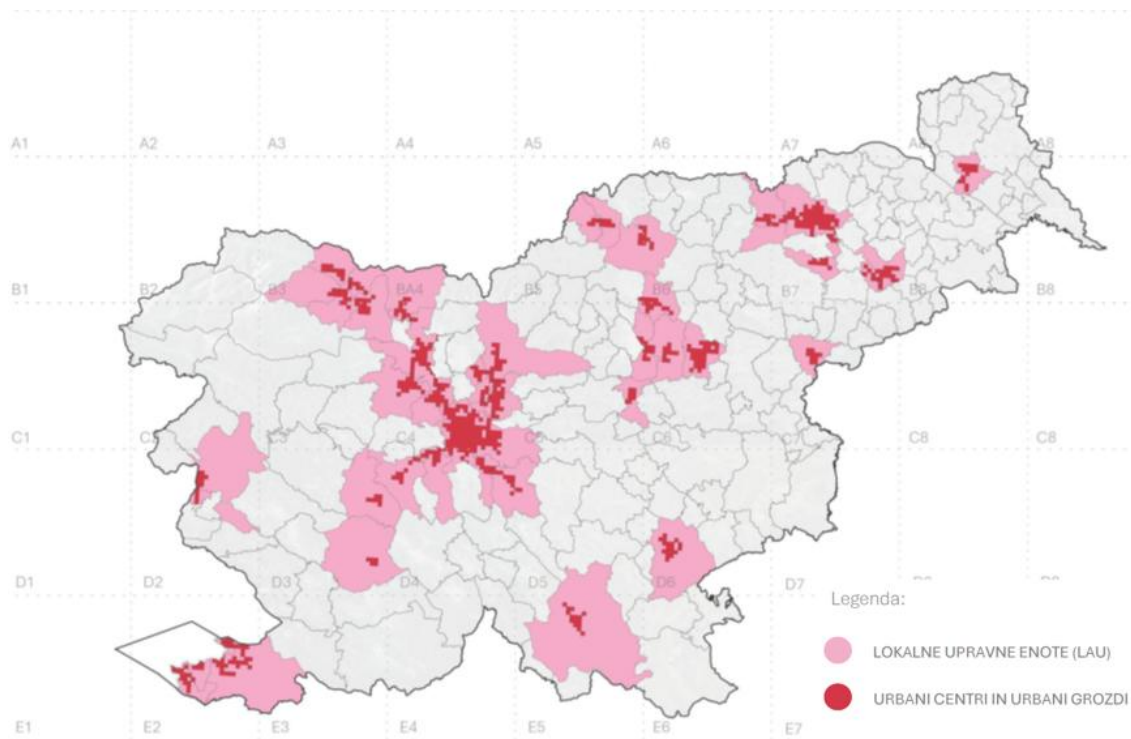
Pripravljajo se tudi Smernice za ravnanje z drevesi v urbanem prostoru izven gozdnih površin, katerih namen je vzpostaviti enotna strokovna izhodišča za načrtovanje, sajenje, vzdrževanje in varstvo dreves; njihov zaključek je predviden leta 2026. Ključni cilj je vzpostavitev dolgoročnega, stabilnega in izvedljivega sistema upravljanja, ki bo okrepil varstvo dreves in zelenih površin ter prispeval k večji odpornosti in kakovosti bivalnega okolja. Prav tako se pripravljajo tudi smernice za vzdrževanje zelenih površin v urbanih območjih in občinsko evidenco javnih površin, vzpostavlja pa se tudi evidenco mestnih dreves ter katastre dreves v prednostnih občinah.

Na ravni občin je pri spremembah občinskih prostorskih načrtov potrebno dosledno upoštevati smernice za ohranjanje zelenih površin. Od občin se pričakuje tudi upoštevanje priporočil nacionalnega prostorskega okvira glede minimalnega deleža prepustnih površin in zahtevanega števila dreves.

Na projektni ravni se nadaljuje podpora projektom urbane prenove in ozelenjevanja, na primer prek mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN) in dogovorov za razvoj regij. Ti instrumenti podpirajo širok nabor pristopov k ozelenjevanju mest, vključno z urejanjem parkov in drugih zelenih površin, drevoredov, revitalizacijo obrežij vodotokov ter ponovno uporabo padavinske vode. Takšni ukrepi prispevajo k izboljšanju kakovosti bivanja ter k blaženju vplivov podnebnih sprememb.

7.3.1 Določitev površine urbanih ekosistemov

Slovenija je izbrala določitev urbanih ekosistemov, ki vključuje urbana središča in urbane grozde, ki so deli mest in manjših mest ali predmestij. Na spodnji sliki so izbrane površine urbanih ekosistemov prikazane v temno rdeči barvi (Slika 11).

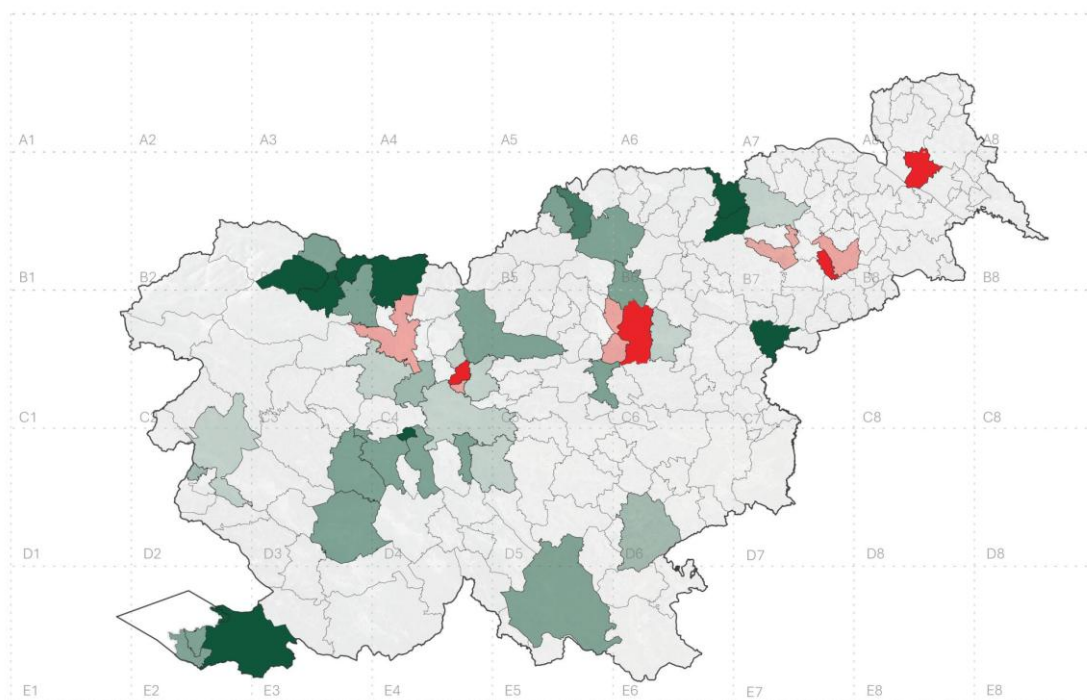
Slika 11: Prikaz urbanih lokalnih upravnih enot, ter urbanih centrov in grozdov.

Za vsa izbrana območja urbanih ekosistemov so bile tudi izračunane površine urbanih zelenih površin (na osnovi podatkov Copernicus po metodologiji predpisani v Uredbi o obnovi narave, Tabela 8 in Slika 12). Območja urbanih ekosistemov so poimenovana z imeni občin na katerih teritoriju se nahajajo.

Tabela 8: Izračun urbanih zelenih površin na območjih urbanih ekosistemov

Območje urbanega ekosistema	Urbane zelene površine (km ²)
Ankaran/Ancarano	4,07
Bled	1,84
Brezovica	2,51
Celje	5,19
Domžale	1,48
Gorje	2,09
Grosuplje	4,09
Hajdina	2,36
Izola/Isola	8,17
Jesenice	0,95

Kamnik	16,79
Kočevje	64,63
Komenda	4,39
Koper/Capodistria	14,22
Kranj	31,92
Ljubljana	10,62
Logatec	10,42
Log-Dragomer	5,19
Maribor	20,34
Medvode	8,30
Mengeš	2,79
Miklavž na Dravskem polju	12,31
Murska Sobota	3,55
Nova Gorica	3,37
Novo mesto	8,11
Piran/Pirano	10,21
Polzela	5,92
Postojna	5,33
Prebold	12,42
Prevalje	9,86
Ptuj	11,36
Rače - Fram	6,35
Radovljica	5,04
Ravne na Koroškem	9,06
Rogaška Slatina	2,90
Ruše	9,85
Selnica ob Dravi	5,67
Slovenj Gradec	5,29
Šempeter - Vrtojba	4,26
Škofja Loka	23,45
Škofljica	5,23
Trbovlje	4,97
Trzin	7,83
Tržič	7,80
Velenje	9,53
Vrhnika	5,66
Žalec	3,60
Žirovnica	2,50
Površine (v km²) nacionalnih urbanih zelenih območij v področjih urbanih ekosistemov:	423,77

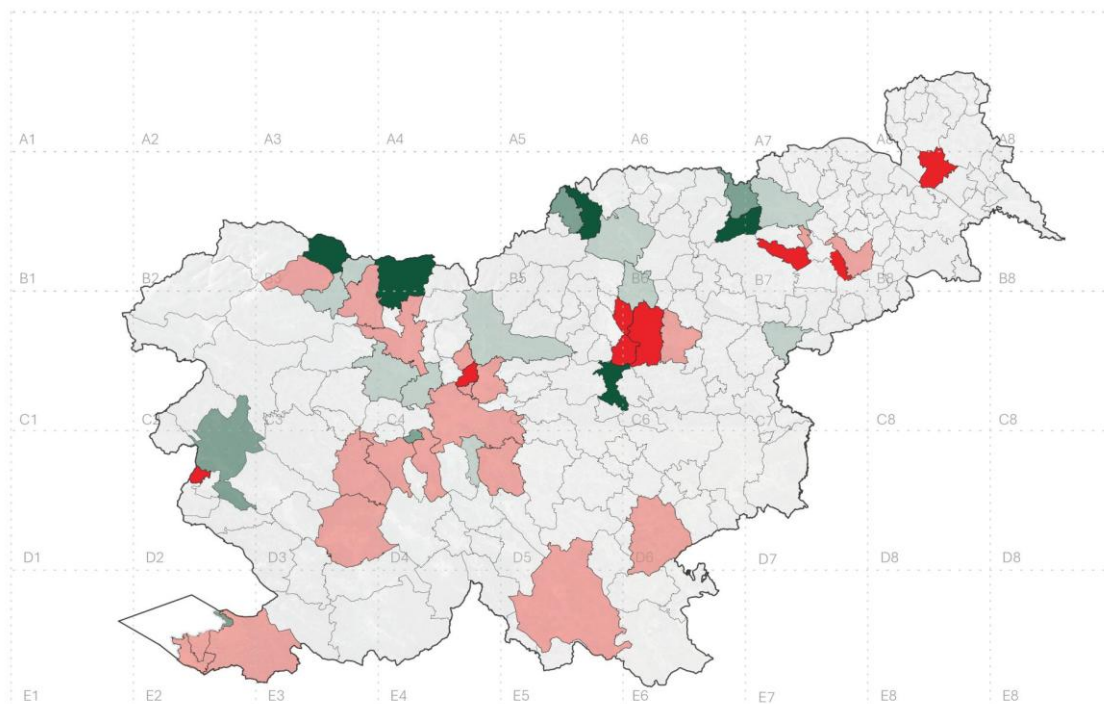
Slika 12: Prikaz obsega zelenih urbanih površin na območjih urbanih ekosistemov

Za ista območja so bile preračunane tudi površine urbanega pokrova drevesnih krošenj (glej Sliko 12 in Tabelo 9 spodaj).

Tabela 9: Izračunane površine urbanega pokrova drevesnih krošenj za območja urbanih ekosistemov

Območje urbanega ekosistema	Urbani pokrov drevesnih krošenj (km ²)
Ankaran/Ancarano	2,50
Bled	7,83
Brezovica	5,33
Celje	20,34
Domžale	14,22
Gorje	3,60
Grosuplje	8,30
Hajdina	2,51
Izola/Isola	3,55
Jesenice	9,06
Kamnik	12,42
Kočevje	10,21
Komenda	4,39
Koper/Capodistria	23,45
Kranj	16,79
Ljubljana	64,63
Logatec	5,04
Log-Dragomer	4,26
Maribor	31,92
Medvode	12,31

Mengeš	1,84
Miklavž na Dravskem polju	1,48
Murska Sobota	4,07
Nova Gorica	5,19
Novo mesto	10,62
Piran/Pirano	9,85
Polzela	2,09
Postojna	3,37
Prebold	2,36
Prevalje	2,90
Ptuj	8,17
Rače - Fram	4,09
Radovljica	9,86
Ravne na Koroškem	5,29
Rogaška Slatina	7,80
Ruše	4,97
Selnica ob Dravi	5,23
Slovenj Gradec	8,11
Šempeter - Vrtojba	2,79
Škofja Loka	10,42
Škofljica	6,35
Trbovlje	5,67
Trzin	0,95
Tržič	9,53
Velenje	11,36
Vrhnika	5,92
Žalec	5,19
Žirovnica	5,66
Skupna površina (v km²) urbanega pokrova drevesnih krošenj na območju urbanih ekosistemov:	159,56

Slika 13: Prikaz obsega pokrova urbanih zelenih krošenj na območjih urbanih ekosistemov

7.3.2 Izločitev površin urbanih ekosistemov (Člen 8(1))

Urbani ekosistemi v RS dosegajo visoke povprečne deleže urbanih zelenih površin in prekritosti z drevesnimi krošnjami. Ker so v primerjavo z Evropo urbani grozdi v RS manjši, je precejšen delež urbanih ekosistemov podeželskega značaja (majhna in relativno redko poseljena naselja) z zelenimi površinami v neposrednem zaledju imajo pa tovrstni urbani ekosistemi zaradi agrarnega značaja nizek delež urbanih zelenih površin. Država se bo zato v sklopu tega načrta do leta 2030 prednostno osredotočila na urbane ekosisteme, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitve v Uredbi o obnovi narave (območja urbanih ekosistemov, ki trenutno ne izkazujejo vsaj 45 % zelenih površin in vsaj 10 % pokritosti s krošnjami, Tabela 10). To so urbani ekosistemi v občinah Mengeš, Murska Sobota, Hajdina, Polzela, Prebold, Šempeter – Vrtojba in Žalec, pri čemer so območja urbanih ekosistemov so določena kot urbani centri in urbani grozdi. Ukrepi navedeni v tem načrtu se lahko izvajajo tudi na območjih urbanih ekosistemov, ki dosegajo pogoje za izločitev.

Tabela 10: Urbani ekosistemi, ki ne izpolnjujejo obeh pogojev za izločitve

Območje urbanega ekosistema	Delež zelenih urbanih površin (%)	Delež pokrova krošenj (%)	urbanega drevesnih
Mengeš	34	6	
Murska Sobota	27	7	
Hajdina	36	6	
Polzela	46	2	
Prebold	49	9	
Šempeter - Vrtojba	63	5	

Žalec	41	6

V teh urbanih ekosistemih se načrtuje ukrepe na skupni površini 53,46 km², pri čemer se bodo na površinah znotraj tega izvajali tako ukrepi za doseganje nič neto izgub in po letu 2030 pozitivnega trenda celotnih zelenih urbanih površin, ter tudi ukrepi za povečevanje pokritosti s krošnjami (v obeh primerih gre za zaustavitev zmanjševanja površin do konca 2030 in povečevanja le-teh po letu 2030, Tabela 11).

Tabela 11: Najboljše ocene površin za ukrepe v urbanih ekosistemih, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev

Območje urbanega ekosistema	Površina
Polzela	4,51
Šempeter - Vrtojba	4,35
Mengeš	5,39
Žalec	12,74
Hajdina	6,88
Murska Sobota	14,86
Prebold	4,73
Najboljša ocena površine (v km²) za ukrepe (kjer delež urbanih zelenih površin done presega 45 % in delež površin urbanega pokrova drevesnih krošenj ne presega 10 %)	53,46

Spodaj pregled površin za ukrepe, kjer se bo zaustavilo zmanjševanje deleža urbanih zelenih površin (Tabela 12).

Tabela 12: Najboljše ocene površine ukrepov za povečanje deleža urbanih zelenih površin v urbanih ekosistemih, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev

Območje urbanega ekosistema	Površina
Murska Sobota	14,86
Mengeš	5,39
Hajdina	6,88
Žalec	12,74
Najboljša ocena površine (v km²) ukrepov za povečanje deleža urbanih zelenih površin dokler ni dosežena zadovoljiva raven.	39,87

Spodaj pregled površin za ukrepe, kjer se bo zaustavljalo zmanjševanje deleža urbanega pokrova drevesnih krošenj.

Tabela 13: Najboljše ocene površin ukrepov za dviganje deleža površin urbanega pokrova drevesnih krošenj za urbane ekosisteme, ki ne izpolnjujejo pogojev za izločitev

Urbani ekosistem	Površina
Polzela	4,51
Šempeter - Vrtojba	4,35
Mengeš	5,39
Žalec	12,74

Hajdina	6,88
Murska Sobota	14,86
Najboljša ocena površine (v km²) ukrepov za dviganje deleža površin urbaneg apokrova drevesnih krošenj dokler ni dosežena zadovoljiva raven.	48,73

7.4 Obnova rečne povezljivosti in naravnih funkcij poplavnih ravnic

7.4.1 Nacionalni pristop

Obnova rečne povezljivosti obsega ukrepe, s katerimi se vzpostavlja vzdolžna, prečna in vertikalna povezljivost vodotokov, kar pomeni, da so vodotoki prosto povezani (brez ovir) vzdolžno od izvira do izliva, prečno od struge vodotoka do poplavnih ravnic in vertikalno s podzemno vodo. Ohranja oziroma ponovna vzpostavitev poplavnih ravnic je pomembna tudi v povezavi z ukrepi prilagajanja na podnebne spremembe, saj poplavne ravnice omogočajo naravno zadrževanje voda ter s tem pozitivno vplivajo na zmanjševanje poplavne ogroženosti, predvsem pa na blaženje vpliva suš.

Na nacionalni ravni smo z aktivnostmi delovne skupine za 9. člen Uredbe pričeli maja 2025. Ker takrat še ni bilo dokončne metodologije za določitev prosto tekočih odsekov rek (Slika 14), smo pričeli z aktivnostma: inventarizacijo naravovarstvenih prioritetenih con za izvajanje naravovarstvenih ukrepov glede na obstoječi Program upravljanja z območji Natura 2000 ter zbiranjem podatkov o ukrepih (projekti), ki so bili od leta 2020 izvedeni z namenom izboljšanja hidromorfološkega stanja voda in stanja habitatov.

4 koraki za določitev prosto tekočih rečnih odsekov

Lokalna raven

- 1. korak: Določitev homogenih rečnih odsekov
- 2. korak: Ocena vzdolžne, prečne in navpične povezljivosti homogenih rečnih odsekov
- 3. korak: Preveritev minimalne dolžine homogenih rečnih odsekov, ki zagotavljajo hidromorfološke procese in ekološko funkcionalnost

Raven porečja / povodja

- 4. korak: Ocena gorvodnih in dolvodnih obremenitev z vplivom na prosto tekoče odseke (upoštevajoč vpliv premeščanja sedimenta in prehodnosti za ribe)

Vir slike: prilagojeno po: <https://www.therro.co.uk/why-restore>

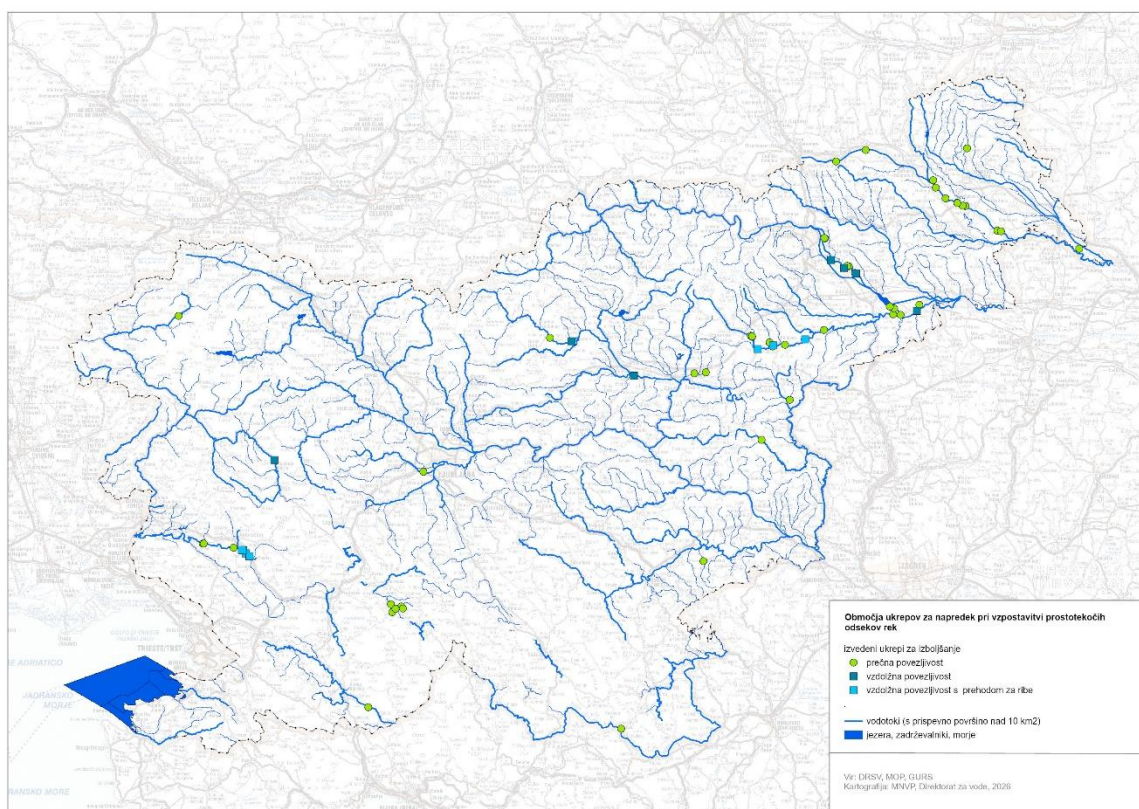
Vir fotografij: DRSV

Slika 14: Prikaz povzetka EU metodologije za določitev prostotekočih rečnih odsekov

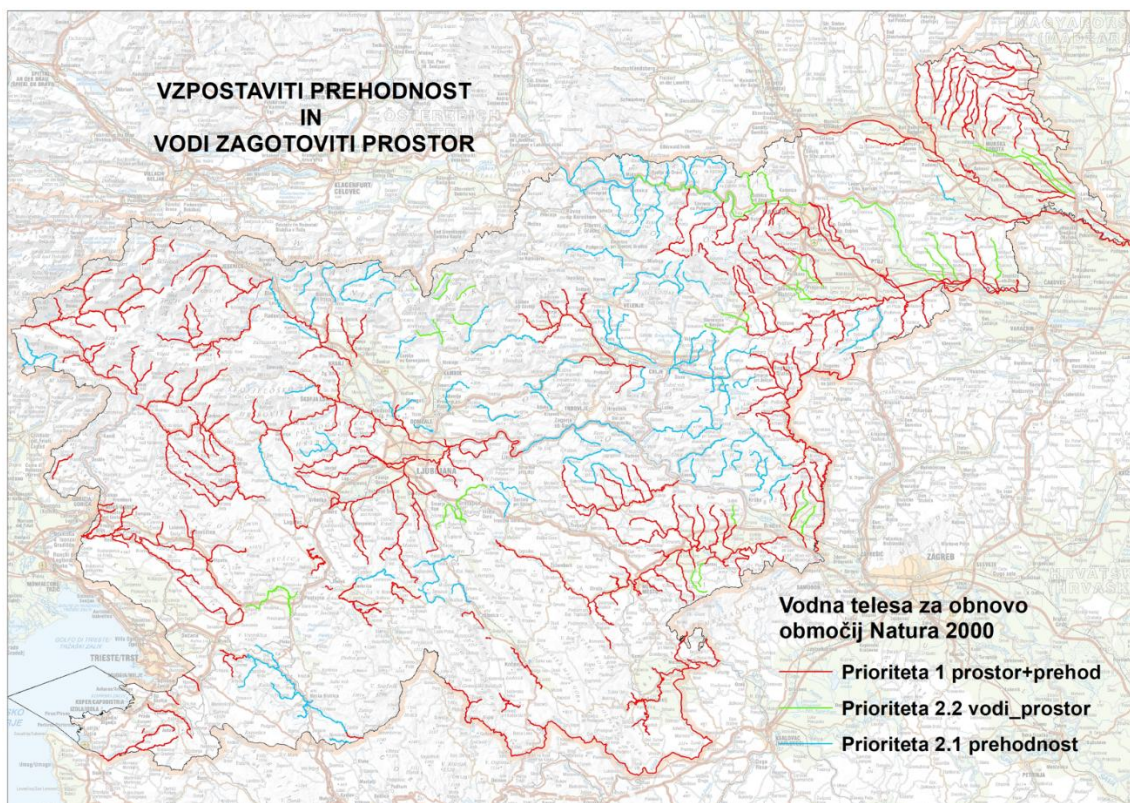
Zbrali smo 68 projektov, ki so bili izvedeni v okviru evropskih ali nacionalnih projektov. V okviru projektov so bile izvedene predvsem revitalizacije vodotokov na način širitev strug in vzpostavitev večje rečne dinamike, vzpostavitev stranskih rokavov in obnove mrtvic, rekonstrukcije prečnih objektov za namenom vzpostavitev prehodnosti za ribe ter vzpostavitev obrežnih pasov in zasaditve z avtohtono obrežno vegetacijo. Z ukrepi se je tako naslavljal predvsem vzpostavitev večje prečne povezljivosti vodotokov, določeni

ukrepi pa naslavljajo tudi vzdolžno povezljivost (Slika 15). Vse te intervencije so bile izvedene na dolžini 42,4 km. V kolikor se pri vzpostavitvi prehodnosti upošteva tudi dolžina vpliva ukrepa (torej dolžina vzpostavljene prehodnosti) je skupna dolžina ukrepov 56,9 km. Skupna površina izvedenih ukrepov je 80,46 ha.

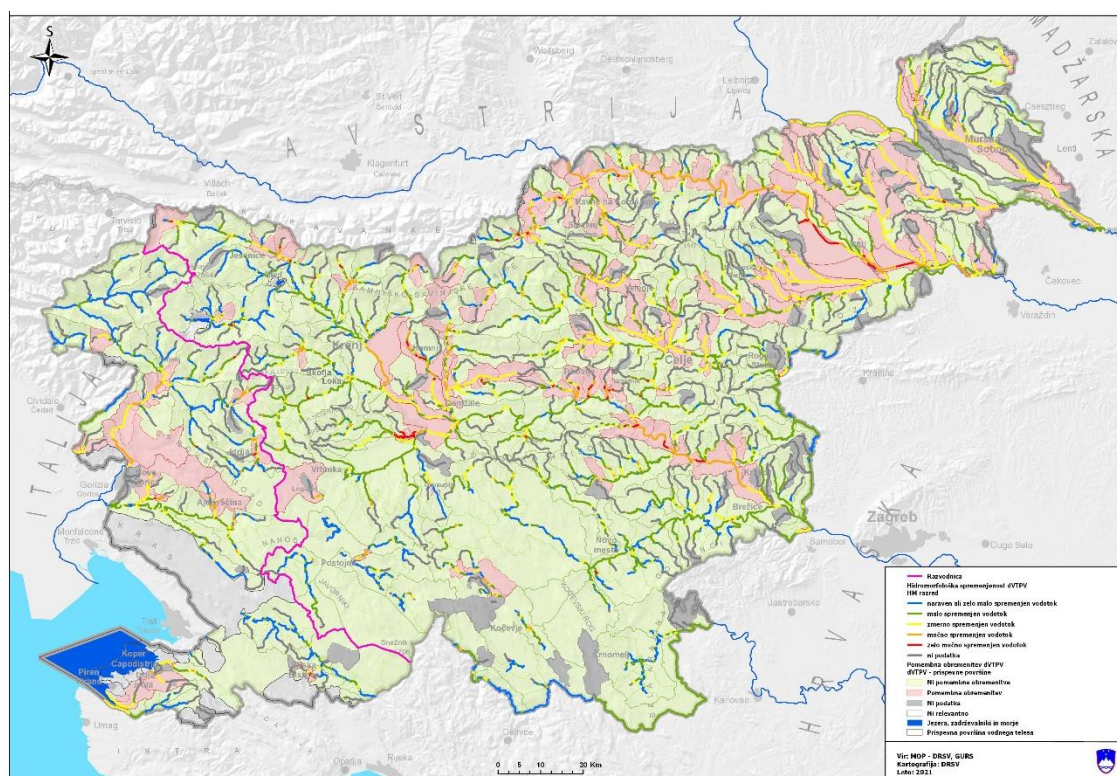
V letu 2027, bodo določeni odseki rek bodo določeni odseki rek, za katere se bo pripravil program odstranjevanja ovir prostemu toku vode in sedimentov ter omogočil hidrološke in morfološke povezave s poplavnimi površinami. V največji meri se bodo upoštevale smernice CIS 41, s katerimi se bo ovrednotilo možnosti uspeha in ustreznost implementacije člena 9 Uredbe o obnovi narave. Nacionalni cilj je 70 km novih odsekov prostotekočih vodotokov v Sloveniji. Pri izbiri odsekov vodotokov za obnovo bodo upoštevani naravovarstveni cilji, socioekonomske vrednosti, funkcionalni pomen objektov v vodnem prostoru (obvladovanje škodnih potencialov zaradi hidromorfoloških procesov, Slika 17) in cilji Okvirne direktive o vodah glede doseganja ekološko dobrega stanja. Še posebej pa se bodo upoštevale naravovarstvene prioritete iz Programa upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji (navezava na 4. člen Uredbe o obnovi narave, Slika 16). Rečna povezljivost se prednostno izboljšuje tam, kjer ni ogrožena energetska varnost, vendar ima ukrep visok ekološki in protipoplavni učinek.

Slika 15: Dosedanji doprinosi k izboljšanju prehodnosti rek v Sloveniji

Slika 16: Prikaz vodnih teles za obnovo, glede na prioritete v Programu upravljanja z območji Nature 2000

Slika 17: Hidromorfološka spremenjenost vodotokov in pomembne obremenitve

7.5 Raznovrstnost in populacije opraševalcev

Splošni cilj Republike Slovenije je do leta 2030 zaustaviti upad populacij divjih opraševalcev ter izboljšati njihovo številčnost, razširjenost in vrstno pestrost, skladno z Uredbo o obnovi narave. Ključni korak je vzpostavitev nacionalnega sistema spremljanja stanja populacij opraševalcev ter postopno izboljševanje habitatov v kmetijski krajini, gozdovih in urbanih območjih. Cilji se izvajajo usklajeno s kmetijsko in gozdarsko politiko. V kmetijski krajini so ukrepi usmerjeni v izboljšanje habitatne raznolikosti in prehranskih virov za opraševalce. Strateški načrt Skupne kmetijske politike vključuje več intervencij, ki prispevajo k izboljšanju habitatov, večji razpoložljivosti prehranskih virov ter zmanjševanju pritiskov pesticidov, intenzivne rabe tal in homogenizacije krajine.

- Eko-scheme v okviru neposrednih plačil spodbujajo vzpostavljanje nekošenih pasov, prahe z medovitimi rastlinami, ohranjanje krajinskih značilnosti (mejice, drevoredi, suhozidi) ter prilagojene kmetijske prakse za varstvo vrst in habitatnih tipov na trajnem travinju. S tem zagotavljajo neprekinjeno cvetenje, zatočišča in boljšo povezanost habitatov
- Intervencije KOPOP podpirajo ohranjanje trajnega travinja, pozno košnjo, omejeno gnojenje in prepoved uporabe določenih pesticidov. Posebej pomembni so ukrepi za ohranjanje vrstno bogatih travnikov in habitatov na območjih Natura 2000.
- Podpora prehodu na ekološko kmetovanje in ohranjanju ekološke pridelave prispeva k večji raznolikosti rastlinskih vrst, medovitih kultur in mikrohabitatov.
- Intervencije za ohranjanje krajinskih značilnosti spodbujajo ohranjanje in vzpostavljanje neproizvodnih površin ter elementov, kot so mejice, drevoredi, vodni pasovi in travni robovi.
- Podpora območjem z omejenimi možnostmi za kmetovanje (OMD) ohranja kmetijsko rabo in tradicionalne prakse, kot sta ekstenzivna paša in pozna košnja.
- Naložbe v trajnostne kmetijske prakse in sistemi svetovanja kmetom lahko pomembno prispevajo k izboljšanju stanja opraševalcev.

Gozdnogospodarski načrti vključujejo usmeritve za ohranjanje gozdnih robov, jas, odmrlega lesa in habitatnih dreves. Nacionalni gozdni program poudarja prilagajanje gozdov podnebnim spremembam, spodbujanje vrstne in genetske raznolikosti, naravne obnove ter uporabe avtohtonih drevesnih vrst. Pomembni so tudi izobraževanje, raziskave in sodelovanje med gozdarskim in naravovarstvenim sektorjem.

V urbanih in infrastrukturnih območjih se spodbuja razvoj zelenih površin, prijaznih opraševalcem, kot so cvetoči travniki, zasaditve avtohtonih medovitih rastlin ter prilagojeni režimi košnje. V okviru NNON bodo pripravljene tudi smernice za vzdrževanje urbanih zelenih površin in ravnanje z drevesi. Prav tako bodo preskrbljene nove javne zelene površine in prenovljene degradirane ter javne zelene površine, skupaj z zelenimi strehami in ozaveščanjem na področju načrtovanja in urejanja zelenih površin in dreves.

7.5.1 Okvirna površina pod ukrepi obnove

Ukrepi za kmetijske in gozdne ekosisteme neposredno doprinašajo tudi k obnovi populacij opraševalcev. Kmetijski ukrepi (Poglavje 7.6) bodo po oceni potencialno pokrili 533 km². Ukrepi v gozdovih (Poglavje 7.7) pa 1.122,74 km².

Program za upravljanje z območji Nature 2000 za metulje tudi uveljavlja ukrepe, ki jih NNON povzema na površini 344,63 km², od tega je 45,95 km² ukrepov preko kmetijske politike in se prekrivajo z zgornjimi površinami.

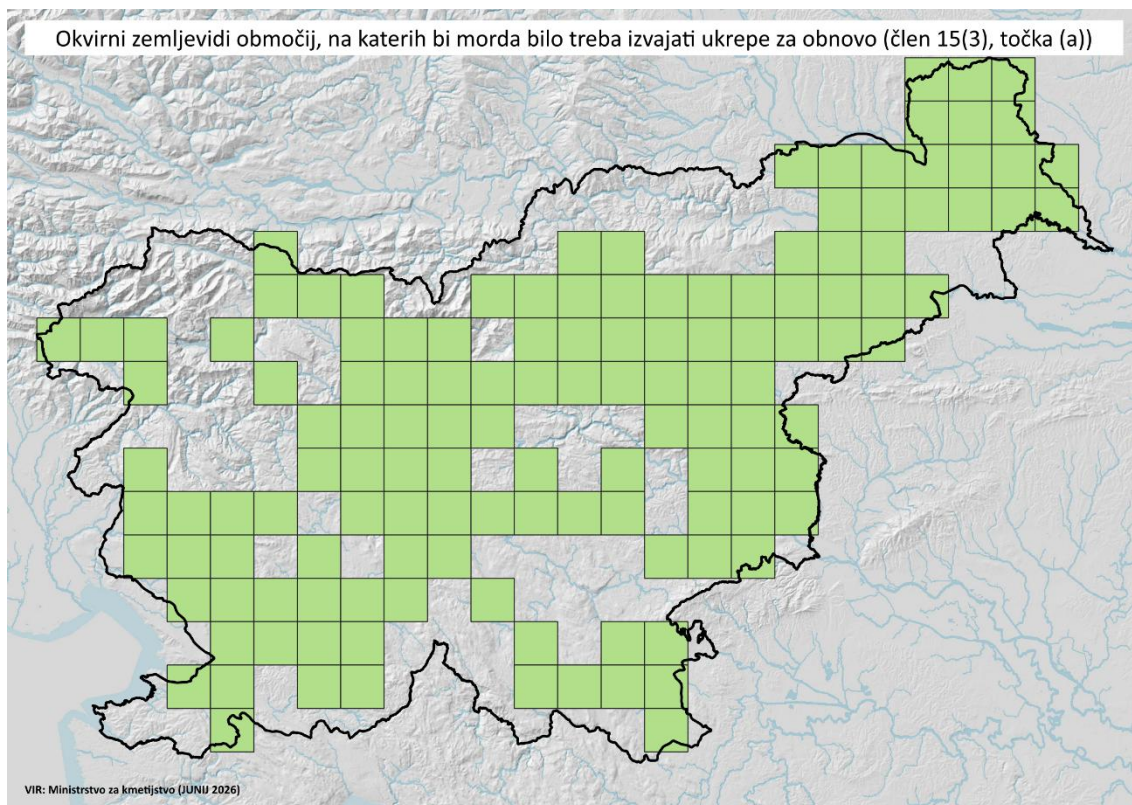
Skupna površina ukrepov za opraševalce je torej 1.954,42 km².

7.5.2 Okvirna površina pod ukrepi obnove

Ukrepi za kmetijske in gozdne ekosisteme neposredno doprinašajo tudi k obnovi populacij opraševalcev. Kmetijski ukrepi (Poglavje 7.6) bodo pokrili 533 km². Ukrepi v gozdovih (Poglavje 7.7) pa 1.122,74 km² (Slika 18).

Program za upravljanje z območji Nature 2000 za metulje tudi uveljavlja ukrepe, ki jih NNON povzema na površini 344,63 km², od tega je 45,95 km² ukrepov preko kmetijske politike in se prekrivajo z zgornjimi površinami.

Skupna površina ukrepov za opraševalce je torej 1.954,42 km².

Slika 18: Okvirni zemljevid območij za obnovo kmetijskih ekosistemov, ki imajo lahko vpliv tudi na opraševalcev

7.5.3 Okvirne celotna površina pod ukrepi obnove po 2030

Strateški pristop po letu 2032 temelji na nadaljnjem sodelovanju s člani 4 in 11. Glede na ocenjeno slabo stanje in izginule površine kmetijskih habitatnih tipov (travišča) je 537,075 km². Izboljševanje stanja se bo dosegalo v okviru zahtev 4. člena Uredbe, medtem, ko cilji za doseganje zadovoljivih ravni po izbranih kazalnikih po 11. členu Uredbe bodo določeni, ko bodo določene zadovoljive ravni do leta 2030.

7.6 Kmetijski ekosistemi

7.6.1 Izbrani kazalniki

Za spremljanje stanja in napredka pri obnovi kmetijskih ekosistemov sta bila izbrana naslednja kazalnika:

- zaloge organskega ogljika v obdelanih mineralnih tleh
  - Povečanje organske snovi v tleh predstavlja pomemben ukrep za izboljšanje rodovitnosti tal, povečanje ponorov ogljika (blaženje) ter povečanje odpornosti kmetijstva na suše in ekstremne padavine (vključno s prilagajanjem na podnebne spremembe). Smiselno je okrepiti povezavo ukrepov obnove kmetijskih ekosistemov z ukrepi Strateškega načrta Skupne kmetijske politike (SKP), zlasti na področju regenerativnih kmetijskih praks,
- delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine

Poleg teh dveh kazalnikov, bo Slovenija, kot druge države članice sledila tudi obveznemu indeksu ptic kmetijske krajine, kateremu se sledi že od leta 2008.

Indeks ptic kmetijske krajine

Monitoring ptic kmetijske krajine (Slovenski indeks ptic kmetijske krajine - SIPKK) je pomemben kazalnik stanja kmetijskih ekosistemov. Spremljanje populacij značilnih vrst ptic kmetijske krajine omogoča oceno splošnega stanja in funkcionalnosti kmetijske krajine, saj so ptice zaradi svoje ekološke vloge in občutljivosti na spremembe v rabi tal primeren pokazatelj širših sprememb v ekosistemu.

V Sloveniji je bil trend za ptice kmetijske krajine od leta 2008 do 2015 padajoč, medtem ko je trend v zadnjih 10 letih (od leta 2015) stabilen, tako za generaliste, kot tudi za travniške specialiste. V celotnem obdobju spremljanja upadajo predvsem travniške vrste, vendar tudi generalisti, le da ti zelo počasi.

V letu 2025 je bila izvedena tudi poglobljena analiza upada štirih vrst ptic v Sloveniji (poljski škrjanec, drevesna cipa, rjava penica in repnik; Bordjan, 2025). Ta analiza izpostavlja več potencialnih dejavnikov, ki lahko doprinašajo k upadu, ki je bil zaznan do sedaj:

- zaraščanje,
- težave pri selitvah in prezimovanju,
- intenzifikacija kmetijstva (tudi upad mejic).

Upadi škrjanca in cipe so sicer zaznani tudi drugod po Evropi v podobnih obsegi, bolj mešani pa so izsledki za preostali dve vrsti (ponekod upad, ponekod porast). Glede na to, da je v Sloveniji kmetijska krajina v veliki meri obdana z gozdom ali lesnimi prvinami, je izhodiščni prostorski okvir razmeroma ugoden. Vendar pa so na posameznih območjih, zlasti tam, kjer prevladujejo večje njivske površine, intenzivna travišča ali kjer prihaja do težav zaradi zaraščanja, potrebni dodatni ukrepi za izboljšanje krajinske strukture.

V prihodnjem obdobju bo ključnega pomena sistematično povezovanje podatkov SIPKK z drugimi kazalniki iz tega poglavja, zlasti z deležem visoko raznovrstne krajine, napredovanjem zaraščanja, izvajanjem ukrepov za ohranjanje ekstenzivnih travišč in mejic (stara drevesa z dupli, suhi zidovi na Krasu in Istri), izvajanje ukrepov za

usmerjanje paše (čredinke) ter obvodne drevnine. Takšen integriran pristop bo omogočil učinkovitejše načrtovanje ukrepov ter postopno izboljšanje stanja kmetijskih ekosistemov in s tem tudi trenda populacij ptic kmetijske krajine.

Zaloge organskega ogljika v obdelanih mineralnih tleh

Ministrstvo za kmetijstvo (MKM) spremlja zaloge organskega ogljika v obdelovanih mineralnih tleh od leta 2016. Podatki se zbirajo in letno poročajo v okviru Nacionalnega inventarnega poročila (NIR – National Inventory Report) ter so vključeni tudi v Podnebno poročilo o stanju v kmetijstvu.

Zaloge organskega ogljika v tleh so rezultat medsebojnega delovanja več dejavnikov, med drugim:

- vrste tal,
- podnebnih dejavnikov,
- rabe tal in kmetijskih praks,
- strukture rastlin,
- količine in kakovosti rastlinskih ostankov,
- degradacijskih procesov.

Spremljanje tega kazalnika omogoča celovito oceno stanja tal tako z okoljskega kot s kmetijskega vidika. Organski ogljik v tleh pomembno vpliva na rodovitnost, stabilnost talne strukture ter odpornost tal na degradacijske procese in je pomemben z vidika vezave ogljika in s tem blaženja podnebnih sprememb. Kazalnik zato predstavlja ključno podlago za presojo trajnosti upravljanja kmetijskih zemljišč.

Podatki, zbrani od leta 2016 dalje, omogočajo spremljanje trendov in predstavljajo izhodiščno stanje za načrtovanje nadaljnjih ukrepov v okviru nacionalnega načrta.

Delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine

Drugi izbrani kazalnik se nanaša na delež kmetijske krajine, ki vsebuje značilnosti visoko raznovrstne krajine (npr. varovalni pasovi, mejice, posamezna drevesa ali skupine dreves, drevoredi, robovi polja, zaplate, jarki, potoki, majhna mokrišča, terase, kamnita znamenja, kamniti zidovi, majhni ribniki in kulturne značilnosti). V Sloveniji je predvsem na območjih kjer so pretežno njive na nekaterih pokrajinah zaznana nezadostna prisotnost takšnih krajinskih značilnosti. Na teh območjih se strukture podrobneje spremljajo in se že izvajajo določeni ukrepi v okviru SKP z namenom njihovega ohranjanja in povečanja obsega.

Na drugih območjih države je teh struktur dovolj, kar odraža specifično prostorsko strukturo Slovenije. Slovenija ima namreč:

- približno 29 % kmetijskih površin,
- približno 59 % gozdnih površin,
- preostanek predstavljajo pozidane površine, neplodna zemljišča, vode in druge površine.

GERKi so v povprečju velike 0,6 ha, kar kaže na izrazito razdrobljenost zemljišč. Visoka intenzivnost obdelave je prisotna na nekaterih območjih. Večina strnjene kmetijske rabe je praviloma obdana z gozdom ali lesnimi prvinami, kar pomembno prispeva k krajinski raznolikosti.

Ta prostorska struktura predstavlja pomembno izhodišče za doseganje ciljev obnove kmetijskih ekosistemov, saj že sama krajinska matrica v veliki meri podpira prisotnost raznolikih habitatnih elementov.

7.6.2 Informacije o organskih tleh v kmetijski rabi, vključujoč šotišča

V Sloveniji se šotišča pojavljajo zelo lokalno, predvsem na območju Pokljuke in Pohorja. Ta območja so večinoma izven kmetijske rabe ter so zavarovana pred izsuševanjem in spremembo rabe, poleg tega pa so tudi že predmet zaščite znotraj Triglavskega narodnega parka in Regijskega parka Pohorje. Poleg formalne zaščite v zavarovanih območjih, se na območjih teh aktivnih visokih barij izvajajo usmerjeni kohezijski projekti za izboljševanje stanja teh habitatnih tipov in za njihovo obnovo (npr. VrH Julijcev in prihajajoči VrH Julijcev 2, ter Pohorka in Pohorka 2, MirNa).

V preteklosti je bilo eno največjih šotišč južno od Alp na območju Ljubljanskega barja. Intenzivnejša izsuševanja so se začela v 18. stoletju, hkrati z izkoriščanjem šote. Pred intenzivnim izkoriščanjem je šota pokrivala približno 70 % Barja (okoli 110 km²). Do prve svetovne vojne se je območje s šoto skrčilo na približno 14 km², petdeset let kasneje pa je bila šota prisotna le še na slabem 1,5 km² območja. Rezanje šote je povzročilo dodatno zniževanje površja.

Danes so ostanki šotišč na Ljubljanskem barju zavarovani v okviru Krajinskega parka in niso v kmetijski rabi. Na ozemlju Republike Slovenije ni drugih izsušenih šotišč, ki bi bila v kmetijski rabi (Zorn, M., & Hribar, M. Š. (n.d.). *A landscape altered by man as a protected area: A case study of the Ljubljana Marsh (Ljubljansko Barje)*). Glede na zgodovinsko zmanjšanje in preoblikovanje rabe Ljubljanskega barja na tem območju šotišč skoraj ni več že vsaj 60 let.

Glede na navedeno je mogoče ugotoviti, da na nacionalni ravni ni prisotnih organskih tal oziroma šotišč v kmetijski rabi, ki bi zahtevala ukrepe obnove v smislu ponovnega namakanja ali spremembe rabe. Posebne zahteve glede obnove izsušenih šotišč v kmetijski rabi zato v slovenskem kontekstu niso relevantne.

7.6.3 Okvirne površine in karte za ukrepe obnove

Ukrepanje na področju kmetijskih ekosistemov bo v okviru tega načrta obnove narave temeljilo predvsem na izboljšanju oziroma ohranjanju stanja tal in kapacitete za hrambo organskega ogljika ter doseganju ustreznega deleža visoko raznovrstnih krajinskih značilnosti na nivoju države. Pri hrambi organskega ogljika v obdelovanih tleh je sicer treba poudariti, da samo segrevanje ozračja zaradi globalnega segrevanja tudi doprinaša k zmanjševanju količine ogljika, ki se lahko hrani v tleh, ne glede na rabo tal.

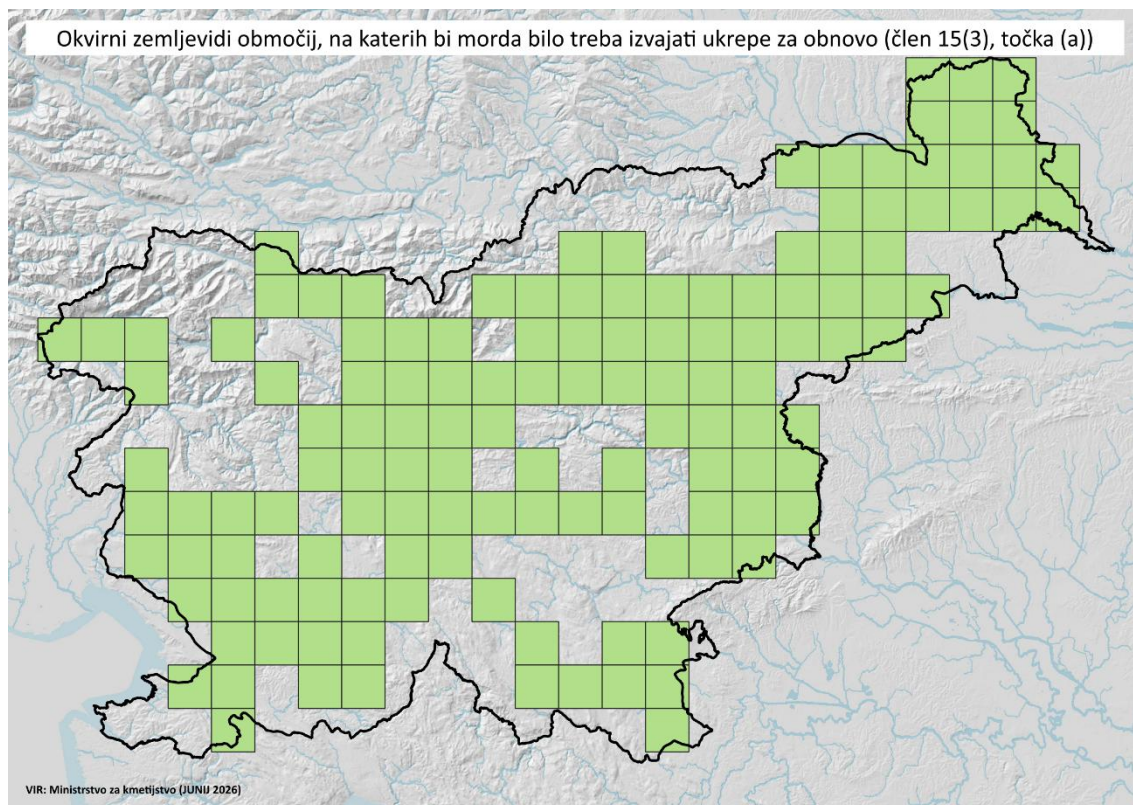
Ker Slovenija razpolaga s približno 29 % kmetijskih površin, ki so prostorsko razdrobljene in pogosto obdane z gozdom ali lesnimi prvinami, je prostorsko načrtovanje ukrepov usmerjeno predvsem na tista območja z večjim deležem njiv in z manjšo prisotnostjo krajinskih struktur.

Okvirne površine za ukrepe obnove bodo določene na podlagi:

- podatkov o stanju zaloga organskega ogljika v tleh,
- analiz deleža visoko raznovrstnih krajinskih značilnosti,
- obstoječih podatkov, zbranih v okviru SKP in nacionalnih poročanj.

Ker se ukrepi za povečanje krajinskih značilnosti že izvajajo v okviru SKP, bodo nadaljnji posegi usklajeni z obstoječimi instrumenti.

Najboljša ocena, v km² (a) skupna površina, namenjena doseganju ciljev iz člena 11, brez prekrivanj je 533 km² (od tega 450 km² v območjih Natura 2000, Slika 19).

Slika 19: Okvirni zemljevid širših prioritarnih območij za iskanje površin za ukrepe obnove narave

7.6.4 Cilji in zahteve po 2032 in strateški pregled (okvirne karte in površine)

Strateški pristop po letu 2032 temelji na nadaljnjem spremljanju izbranih kazalnikov ter prilagajanju ukrepov glede na ugotovljene trende. Glede na ocenjeno slabo stanje in izginule površine kmetijskih habitatnih tipov (travišča) je 537,075 km². Izboljševanje stanja se bo dosegalo v okviru zahtev 4. člena Uredbe, medtem, ko cilji za doseganje zadovoljivih ravni po izbranih kazalnikih bodo določeni, ko bodo določene zadovoljive ravni do leta 2030 (Slika 20).

Na področju zalog organskega ogljika v obdelanih mineralnih tleh bo poudarek na:

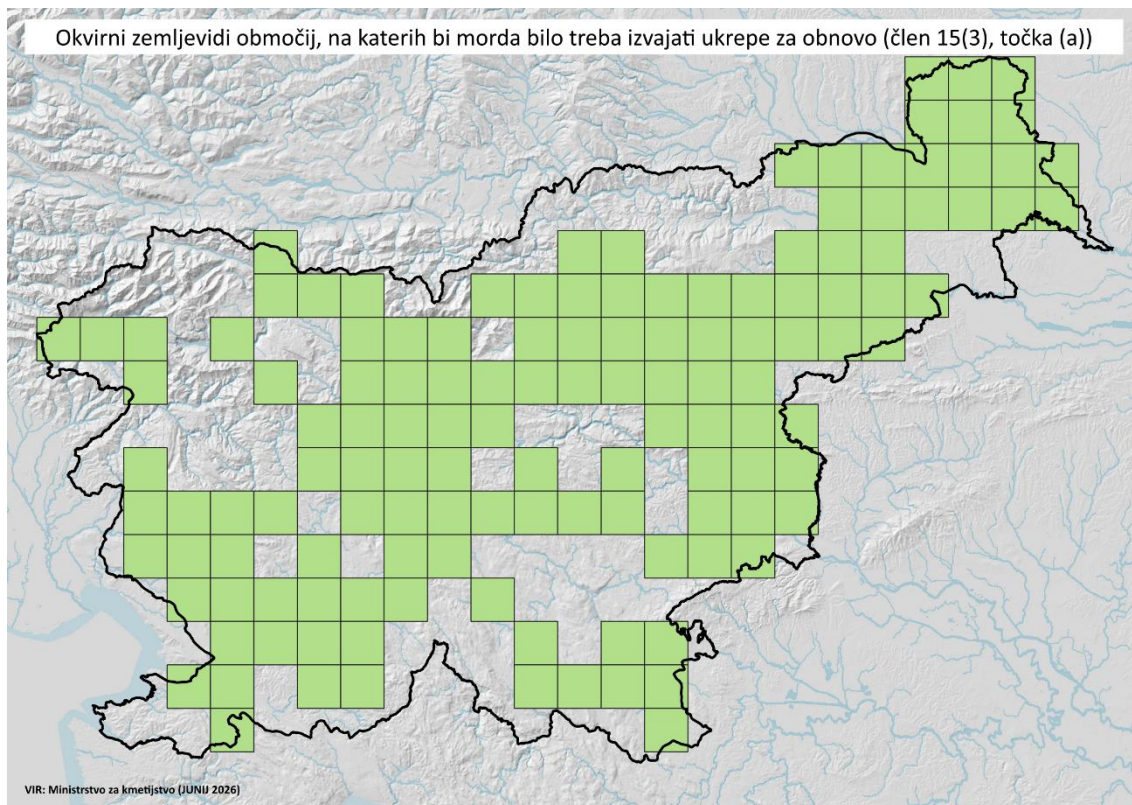
- ohranjanju oziroma izboljšanju stanja tal,
- preprečevanju degradacijskih procesov,
- dolgoročnem spremljanju trendov preko NIR in podnebnih poročil.

Na področju visoko raznovrstnih krajinskih značilnosti bo nadaljnji razvoj usmerjen v:

- ohranjanje obstoječih krajinskih struktur,
- povečanje deleža visoko raznovrstnih značilnosti na območjih, kjer jih primanjkuje,

- usklajevanje ukrepov z instrumenti SKP.

Ker večji del Slovenije predstavlja gozd, kmetijske površine pa so razdrobljene in pogosto obdane z lesnimi prvinami, je izhodiščni položaj glede visoko raznovrstnih krajinskih značilnosti relativno ugoden. Nadaljnji strateški pregled bo temeljil na rednem vrednotenju kazalnikov in po potrebi prilagajanju ukrepov, da se zagotovi dolgoročna odpornost in funkcionalnost kmetijskih ekosistemov.

Slika 20: Okvirni zemljevid širših prioriternih območij za iskanje površin za ukrepe obnove narave

7.7 Gozdni ekosistemi

Gozdni ekosistemi predstavljajo eno temeljnih naravnih značilnosti Republike Slovenije. Gozdovi pokrivajo 58 % površine države oziroma 11.757,18 km², kar Slovenijo uvršča med najbolj gozdnate države v Evropi. Gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji sledi Slovenski gozdarski šoli, ki temelji na načelih trajnosti, večnamenskosti in sonaravnosti, načrtnem gospodarjenju z gozdom kot ekosistemom po načelih kontrolne metode (adaptivnega upravljanja). Gospodarjenje z gozdom zato presega klasično izrabo gozdnih lesnih virov temveč je usmerjeno v zagotavljanje vseh ekoloških, ekonomskih in socialnih učinkov, ki jih družba in lastniki gozdov od gozda pričakujejo. Varstvo narave tako ni le cilj upravljanja z gozdovi temveč je vgrajeno v način ravnanja z gozdom. To potrjuje tudi dejstvo, da je približno 44 % vseh gozdov v Sloveniji uvrščenih v mrežo območij Natura 2000 (70 % vse Nature 2000 je v gozdovih), upravljanje Nature 2000 v gozdovih pa se izvaja z gozdnogospodarskimi načrti, ki so hkrati tudi načrti za upravljanje Nature 2000 v gozdovih.

Sonaravno gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji se je uveljavilo v 60. in 70. letih preteklega stoletja, večnamensko gospodarjenje v 80., trajnostno gospodarjenje pa z načrti za tolminske gozdove pred 250 leti. Zakon o gozdovih iz leta 1993 pa zagotavlja formalno-pravni okvir za uveljavljanje sonaravnega, trajnostnega in večnamenskega pristopa h gospodarjenju z gozdovi, ne glede na njihovo lastništvo. Temeljni cilj tega pristopa je posnemanje naravne dinamike gozdnih ekosistemov in zagotavljanje trajnega ter optimalnega delovanja gozdov kot ekosistema, kar vključuje gospodarjenje v skladu z načeli varstva okolja in naravnih vrednot, trajno in optimalno delovanje gozdov kot ekosistema ter uresničevanje njihovih funkcij. Upravljanje temelji na Nacionalnem gozdnem programu ter načrtih za gospodarjenje z gozdovi, ki zagotavljajo ohranitev ali vzpostavitev naravne sestave gozdnih združb, krepitev odpornosti gozdov ter usklajenost med gojenjem, izkoriščanjem lesa in drugimi funkcijami gozda. Nadalje, Resolucija o nacionalnem gozdnem programu in Operativni program za 2022-2026 tudi že določajo kriterije in kazalnike za ponore ogljika in prilagajanje gozdov na podnebne spremembe, ohranjanje in povečevanje gozdne biodiverzitete, optimizacijo gospodarjenja z gozdovi in upravljanja z divjadjo.

Pri upravljanju gozdnih ekosistemov je treba dodatno upoštevati tudi prilagajanje gozdov na podnebne spremembe, zlasti z večanjem strukturne raznolikosti gozdov, povečevanjem deleža avtohtonih vrst, ki so odpornejše na sušo, ter zmanjševanjem ranljivosti gozdov na vetrolome, požare in izbruhe škodljivcev.

7.7.1 Izbor kazalnikov

Vsem izbranim kazalnikom se tako skozi obstoječi sistem gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji že sledi, prav tako se skozi obstoječe gozdnogospodarske načrte in Program upravljanja z območji Nature 2000 tudi že izvaja ukrepe za izboljševanje stanja (npr. ukrepi prepuščanja gozdov naravnemu razvoju, ohranjanje habitatnih dreves in zagotavljanje določene minimalne vrednosti odmrle lesne biomase, kot tudi ukrepi, ki so ključni za ohranjanje in izboljševanje stabilnosti, odpornosti in biotske pestrosti gozdnih ekosistemov – gozdnogojitveni, varstveni in biomeliorativni ukrepi). Gospodarjenje ohranja naravno strukturo gozdov z raznodobnimi in raznomernimi gozdovi. Gozdovi v Sloveniji so dokaj enakomerno razširjeni v prostoru in zagotavljajo povezljivost, poleg tega pa se kartira tudi biokoridorje, ki omogočajo povezljivost različnih prstoživečih živalskih vrst in je to povezljivost nujno potrebno ohraniti. Uvedeni so ukrepi za povečanje ponorov ogljika v sektorju LULUCF, sledi pa se tudi že ogljiku v mineralnih

tleh. Trenutno je le zelo majhen delež, krajevno omejen del gozdov poraščen s tujerodnimi vrstami (ali z že desetletja prisotnimi drevesnimi vrstami, kot npr. robinija, ali pa z omejenimi poskusi na tujerodnih vrstah - duglazija, rdeči hrast). Obstajajo predeli gozdov, ki so porasli z domorodnimi, vendar rastišču neprimernimi vrstami, kjer se pa v gozdnogospodarskih načrtih že načrtuje postopne premene in omejuje dodatna sadnja rastišču neprimernih drevesnih vrst.

V tem okviru se že sistematično spremlja vseh sedem izbirnih kazalnikov iz 12. člena Uredbe (EU) 2024/1991 in tako ne bomo izločili nobenega od teh kazalnikov:

- stoječi odmrli les,
- ležeči odmrli les,
- delež gozdov z raznomerno strukturo,
- gozdna povezljivost,
- zaloge organskega ogljika,
- delež gozdov s prevlado avtohtonih vrst,
- raznolikost drevesnih vrst.

Poleg tega je na novo vzpostavljeno tudi spremljanje stanja pogostih ptic gozdne krajine, ki se ga v Sloveniji do sedaj še ni izvajalo, ga pa zahteva Uredba o obnovi narave, za namen izračunavanja indeksa ptic gozdne krajine. V letu 2025 je bila pridobljena strokovna podlaga za vzpostavitev tega monitoringa, v letu 2026 pa se je to spremljanje stanja že začelo izvajati.

Stoječi odmrli les

Stoječi odmrli les predstavlja enega ključnih strukturnih elementov naravnih in sonaravno upravljanjih gozdov. Njegova prisotnost je neposredno povezana z biotsko raznovrstnostjo, saj zagotavlja habitat številnim vrstam ptic, žuželk, gliv in drugih organizmov. V slovenskem sistemu gospodarjenja z gozdovi je ohranjanje določenega deleža stoječega odmrlega lesa vključeno v gozdnogospodarske načrte, ki določajo minimalne vrednosti odmrle lesne biomase, za katere obstaja tudi nacionalna pravna podlaga v Pravilniku o varstvu gozdov, ki določa da mora v gozdu ostati vsaj 3 % lesne zaloge kot odmrle lesne biomase. V okviru gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot se na meritvah stalnih vzorčnih ploskev določa tudi stoječa odmrla biomasa.

V praksi se to zagotavlja z ukrepi, kot so ohranjanje habitatnih dreves in vzpostavljanje prepuščanja gozdov naravnemu razvoju (t. i. ekocelice), kjer se razvoj gozda za 20 let prepušča naravni dinamiki. Dodatno Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa predvideva dodatnih 2400 ha površin gozdnih rezervatov do konca leta 2026. Takšni ukrepi omogočajo postopno povečevanje količine odmrlega lesa in ustvarjanje strukturne raznolikosti, ki je primerljiva z naravi prepuščenimi gozdnimi sestoji. Posebej pomembno je, da se ti ukrepi izvajajo sistematično in na celotnem območju države ter predvsem na območjih, kjer se tudi izboljšuje stanje vrst ali na negospodarjenih gozdovih.

V prihodnje bo potrebno nadaljevati z doslednim spremljanjem količine stoječega odmrlega lesa ter po potrebi prilagajati ciljne vrednosti glede na razvoj sestojev in vplive naravnih motenj. Povečevanje strukturne kompleksnosti gozdov bo prispevalo k večji odpornosti na podnebne spremembe in krepitvi ekoloških funkcij.

Ležeči odmrli les

Ležeči odmrli les ima pomembno vlogo pri kroženju hranil, ohranjanju talne vlage ter ustvarjanju mikrohabitatov. V slovenskih gozdovih je njegova prisotnost rezultat načrtnega sonaravnega gospodarjenja ter naravnih procesov. Gozdnogospodarski načrti določajo minimalne količine odmrle lesne mase, ki jih je treba ohraniti v sestoji, kar vključuje tudi ležeči odmrli les.

Ta element je pomemben tudi z vidika dolgoročnega skladiščenja ogljika, saj razkrajajoči se les predstavlja začasno zalogo ogljika v gozdnem ekosistemu. Poleg tega izboljšuje strukturo tal in prispeva k ohranjanju talne biote. Njegovo ohranjanje je zato povezano tako z biodiverzitetnimi kot s podnebnimi cilji.

Delež gozdov z raznomerno strukturo

Raznomerna struktura gozdov pomeni prisotnost različnih starostnih razredov in debelinskih razredov dreves na nekem popisnem območju ter tudi malopovršinsko enomerni sestoji, kjer se razvojne faze gozdov prepletajo na površinah od 0,25 do 2 ha. Takšna struktura je značilna za naravne gozdove in pomembno prispeva k njihovi stabilnosti. V Sloveniji se raznomerna in raznodobna struktura ohranja kot osrednji cilj sonaravnega gospodarjenja.

Z načrtnim posnemanjem naravne dinamike se spodbuja naravno pomlajevanje sestojev in postopno prehajanje med razvojnimi fazami brez velikopovršinskih posegov. To omogoča večjo odpornost na ujme, škodljivce in podnebne spremembe ter hkrati zagotavlja stalno pokritost tal z drevesno vegetacijo.

V prihodnje bo pomembno nadaljevati z usmerjanjem gospodarjenja v zmanjševanje ranljivosti sestojev in povečevanje odpornosti gozdnih sestojev, zlasti v luči pogostejših naravnih motenj. Ob tem pa je potrebno poudariti, da že trenutno veljavni območni gozdnogospodarski načrti za obdobje 2021-2030 vključujejo pomen in usmeritve za zagotavljanje odpornosti gozdov na podnebne spremembe.

Gozdna povezljivost

Gozdovi v Sloveniji so prostorsko enakomerno razprostranjeni, kar zagotavlja visoko stopnjo krajinske povezljivosti. Povezanost gozdnih habitatov je ključna za migracijo vrst, genetsko izmenjavo in dolgoročno ohranjanje populacij. Kartiranje biokoridorjev, ki omogočajo povezljivost različnih prostoživečih živalskih vrst dodatno potrjuje sistematičen pristop k ohranjanju funkcionalne povezanosti.

Velik delež gozdov v območjih Natura 2000 še dodatno krepí njihovo vlogo kot osrednjih habitatnih območij. Povezljivost je tako zagotovljena ne le na lokalni, temveč tudi na regionalni ravni. V okviru priprave območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljaljskih načrtov so bili po enotni metodologiji pripravljeni koridorji povezljivosti na nacionalni ravni. To predstavlja pomembno prednost pri doseganju ciljev obnove narave.

V prihodnje bo ključno ohranjati to povezljivost ter preprečevati fragmentacijo gozdnega prostora. Prostorsko načrtovanje in usklajevanje z drugimi rabami prostora bosta pri tem igrala pomembno vlogo.

Zaloge organskega ogljika

Gozdovi predstavljajo pomemben ponor ogljika, kar je vključeno tudi v nacionalne obveznosti v okviru LULUCF. Spremljanje zalog ogljika v lesni biomasi in mineralnih tleh že poteka, s čimer se zagotavlja podlaga za vrednotenje prispevka gozdov k blaženju podnebnih sprememb.

Sonaravno gospodarjenje, ki temelji na naravnem pomlajevanju in trajni pokritosti tal, prispeva k stabilnim ali rastočim zalogam ogljika. Ohranjanje odmrlega lesa in raznomerne strukture dodatno podpira dolgoročno skladiščenje ogljika, k čemur se lahko prispeva tudi skozi izločanje novih gozdnih rezervatov (v skladu z Operativnim programom za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa), ker se skozi debelejša drevja in sekvestracijo v tla povečuje delež zalog organskega ogljika.

Glavno orodje za usklajevanje podnebnih in ekonomskih ciljev je sistem gozdarskega načrtovanja, kjer območni gozdnogospodarski načrti upoštevajo tudi cilje zagotavljanja ponorov CO₂. V prihodnje bo potrebno še naprej usklajevati cilje proizvodnje lesa (npr. proizvodnja lesa za vgradnje v lesne izdelke) in podnebne cilje, pri čemer bo poudarek na ohranjanju ponorov ogljika ter prilagajanju gozdov podnebnim spremembam.

Delež gozdov s prevlado avtohtonih vrst

Večina slovenskih gozdov temelji na avtohtonih drevesnih vrstah, kar je rezultat dolgoročne usmeritve v sonaravno gospodarjenje. Prisotnost tujerodnih vrst je krajevno omejena in v manjšem obsegu povezana z zgodovinskimi zasaditvami ali poskusnimi nasadi. Obstoječa nacionalna zakonodaja (Zakon o ohranjanju narave in Uredba o posebnih varstvenih območjih) že omejuje rabo tujerodnih vrst, poleg principov sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki so postavljeni v gozdarski zakonodaji.

Ohranjanje prevlade avtohtonih vrst prispeva k stabilnosti gozdnih ekosistemov, saj so te vrste prilagojene lokalnim rastiščnim razmeram. S tem se zmanjšuje tveganje za pojav bolezni in škodljivcev ter povečuje odpornost na podnebne spremembe. Odločitve o uporabi tujerodnih drevesnih vrst mora že sedaj upoštevati načelo previdnosti in biti dobro premišljena.

V prihodnje bo pomembno ohranjati to usmeritev ter skrbno presoјati morebitne vnose novih vrst, ob hkratnem spremljanju njihovega vpliva na ekosistem.

Raznolikost drevesnih vrst

Raznolikost drevesnih vrst in ohranjanje ustrezne zmesi vseh vrst, ki so del naravnih gozdnih ekosistemov, sta ključni za funkcionalnost in odpornost gozdnih ekosistemov in ju je potrebno jemati v luči naravne drevesne sestave za različne gozdne habitatne tipe. V Sloveniji se število vrst sistematično spremlja, upravljanje pa spodbuja naravno mešanost sestojev.

Mešani sestoji zagotavljajo večjo stabilnost, saj različne vrste različno reagirajo na motnje in podnebne vplive. Takšna struktura zmanjšuje tveganje za obsežne poškodbe in prispeva k dolgoročni trajnosti gozdov.

V prihodnjem obdobju bo poudarek na ohranjanju in po potrebi povečevanju vrstne raznolikosti avtohtonih in rastišču primernih drevesnih vrst, zlasti v luči podnebnih

sprememb. S tem se bo okrepila odpornost gozdov in njihova sposobnost zagotavljanja vseh ekosistemskih funkcij.

7.7.2 Okvirna površina in strateški pregled

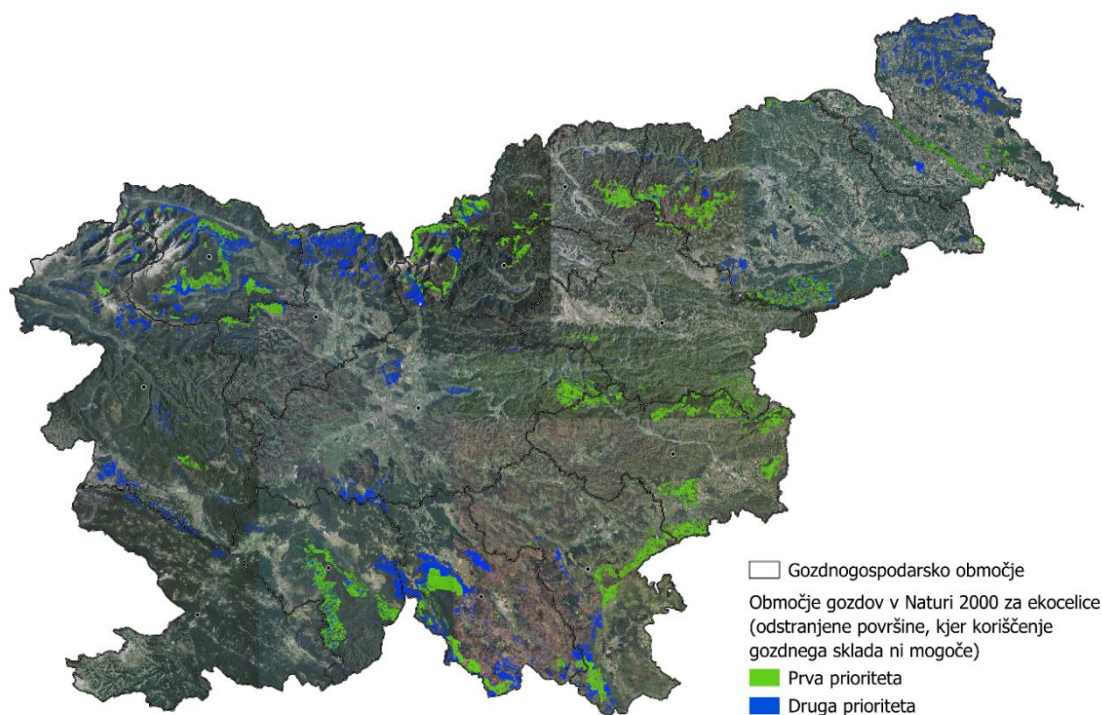
Gozdnogospodarski ukrepi, s katerimi se naslavlja tudi vsi kazalniki, se sicer načrtujejo na celotni površini gozdov Republike Slovenije (torej 11.757,18 km²). Vendar pa se bodo v okviru NNON ukrepi primarno izvajali na gozdovih znotraj omrežja Nature 2000 (5.173,16 km²), kamor se tudi usmerjajo sredstva nacionalnega Gozdnega sklada za ukrepe v Naturi 2000. Ta sredstva omogočajo tako splošne ukrepe nege, kot tudi prostovoljne vpise ekocelice (gozdov brez gospodarjenja za obdobja 20 let) in habitatnih dreves (dreves, ki se jih pusti razpasti v gozdu). Glede na omejitve usmerjanja sredstev Gozdnega sklada v gozdove v zasebni lasti, ter z dodatnim usmerjanjem izven gozdnih rezervatov, zavarovanih območij, ter v gozdove v primerni fazi razvoja, se območje ukrepov obnove omeji na 1.122,74 km² (Slika 21).

Možne površine za izvajanje ukrepov obnove sovpadajo s celotnim gozdnim območjem Republike Slovenije, znotraj katerega se na podlagi gozdnogospodarskih načrtov določajo konkretni ukrepi.

Posebna pozornost se namenja:

- območjem Natura 2000,
- območjem z določenimi naravovarstvenimi usmeritvami,
- območjem, kjer se izvajajo ukrepi prepuščanja gozdov naravnemu razvoju in ohranjanja habitatnih dreves,
- območjem z ukrepi za povečanje ponorov ogljika.

Prostorska razporeditev ukrepov je določena v okviru načrtov za gospodarjenje z gozdovi in se prilagaja značilnostim posameznih gozdnogospodarskih območij.

Slika 21: Okvirna karta možnih površin za ukrepe obnove, kamor se bo usmerjalo sredstva Gozdnega sklada

7.7.3 Cilji in zahteve po 2032 in strateški pregled (okvirne karte in površine)

Po letu 2032 bo strateški pristop temeljil na nadaljnjem spremljanju vseh kazalnikov, rednem vrednotenju trendov ter prilagajanju ukrepov v okviru obstoječega sistema načrtovanja. Sonaravno gospodarjenje ostaja temeljni mehanizem za zagotavljanje dolgoročne odpornosti, biotske raznovrstnosti in podnebne stabilnosti slovenskih gozdov. Ciljne površine bodo določene po določitvi zadovoljivih ravni za vse izbrane kazalnike do leta 2030.

Medtem, ko se ukrepi že izvajajo na celotni površini gozdov, v skladu z Zakonom o gozdovih in gozdnogospodarskimi načrti, pa se ukrepe specifično za izboljševanje stanja Natura 2000 habitatnih tipov in vrst v zasebnih gozdovih usmerja in financira tudi preko Gozdnega sklada, s čimer nameravamo tudi usmerjati ukrepe obnove v okviru tega prvega Nacionalnega načrta za obnovo narave.

Po letu 2032 bo strateški pristop temeljil na nadaljnjem spremljanju vseh sedmih izbirnih kazalnikov in obveznega kazalnika indeksa pogostih ptic gozdne krajine ter na prilagajanju ukrepov glede na ugotovljene trende.

Ključne usmeritve vključujejo:

- zagotavljanje primerne količine stoječega in ležečega odmrlega lesa;
- nadaljnje zagotavljanje raznomerne strukture gozdov;
- ohranjanje visoke gozdne povezljivosti;
- ohranjanje oziroma povečevanje ponorov ogljika v okviru LULUCF;
- ohranjanje prevlade avtohtonih drevesnih vrst;
- spremljanje in ohranjanje raznolikosti drevesnih vrst.

Obstoječi sistem načrtovanja in upravljanja že vključuje večino zahtev iz Uredbe (z izjemo ponorov ogljika v tla). Nadaljnji strateški pregled bo temeljil na rednem vrednotenju kazalnikov, vključevanju zahtev v sektorske načrte, da sonaravno gospodarjenje ostaja temelj dolgoročne odpornosti in ekološke stabilnosti slovenskih gozdov.

S tem pristopom Slovenija zagotavlja, da se cilji obnove gozdnih ekosistemov izvajajo celovito, sistematično in na celotnem gozdnem območju države.

7.8 Sadnja dodatnih treh milijard dreves

Glede na obrazložitve podane spodaj, bo doprinos Slovenije k EU cilju 3 milijard na novo zasajenih dreves skromen, v rangu **50.000 dreves** zasajenih med letoma 2020 in 2030.

V Sloveniji z 58 % gozdnatostjo nadaljnje povečevanje površine gozdov ni smiselno. Slovenija nima obsežnih degradiranih ali opuščenih površin, kjer bi bilo mogoče izvajati masovne zasaditve brez poseganja v druge pomembne rabe prostora.

Dodatno omejitev predstavlja pravni okvir, ki praviloma ne dopušča pogozdovanja kmetijskih zemljišč. Kmetijska zemljišča so v Sloveniji strateški vir za zagotavljanje prehranske varnosti in ohranjanje kulturne krajine, zato je njihova namembnost varovana.

Pomemben dejavnik je tudi dolgotrajen trend naravnega zaraščanja opuščenih površin. Ta proces povečuje delež lesne vegetacije in prispeva k doseganju ciljev pobude 3 milijarde dodatno zasajenih dreves, vendar pa hkrati zmanjšuje površine odprte krajine, ki so ključne za ohranjanje habitatov in vrst.

Slovenija že izvaja obsežno obnovo gozdov v okviru javne gozdarske službe. Letno se v povprečju zasadi skoraj milijon sadik, predvsem zaradi sanacije posledic naravnih ujm, podlubnikov in drugih motenj v gozdovih ter v sklopu zasaditev po sečnjah in premenah. Ta sadnja poteka na podlagi strokovnih gozdnogospodarskih in gojitvenih načrtov, ter temelji na načelih sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Uporabljajo se avtohtone in rastišču primerne drevesne vrste, ki zagotavljajo dolgoročno stabilnost in odpornost gozdov. Sadike zagotovi javna gozdarska služba, lastniki gozdov pa zasaditve izvedejo sami, pri čemer so upravičeni tudi do nadomestil za delo in do sredstev za zaščito mladja pred objedanjem. Ta sadnja predstavlja zakonsko obvezno obnovo gozdov v okviru gospodarjenja z gozdovi in zato ne šteje kot dodatni prispevek k evropskemu cilju.

Možnosti znotraj gozdne krajine so dodatno omejene predvsem na izboljšanje kakovosti obstoječih sestojev. V določenih primerih je mogoče malodonosne gozdove postopno s premeno vzgojiti v visoke gozdove, prav tako pa z dopolnilno sadnjo z vrstami, ki so bolj prilagojene spremenjenim podnebnim razmeram zagotoviti večji ponor ogljika v prihodnosti. Obseg teh aktivnosti je razmeroma majhen.

Kljub navedenim omejitvam, Slovenija izvaja sadnje v urbanih okoljih, kjer se letno posadi število dreves poveča za približno tri tisoč. V desetletnem obdobju to pomeni približno trideset tisoč novih dreves, ki prispevajo k blaženju učinka toplotnih otokov, izboljšanju kakovosti zraka ter zadrževanju padavinskih voda. Sadnja v mestih sicer ni regulirana na državni ravni, temveč jo izvajajo občine v okviru svojih razvojnih politik.

Pomemben, čeprav količinsko omejen prispevek je mogoč tudi v kmetijski krajini z vzpostavljanjem mejic, protiveternih pasov ter posameznih drevesnih vrst ob cestah in poljih. Takšne zasaditve ne pomenijo spremembe namembnosti zemljišč, temveč dopolnjujejo obstoječo rabo in povečujejo krajinsko pestrost.

Dodatne možnosti obstajajo tudi pri vzpostavljanju in krepitvi drevesne vegetacije v obrečnih prostorih. Čeprav skupno število tako posajenih dreves ne more bistveno vplivati na doseganje evropskega numeričnega cilja, prispevajo k dolgoročni trajnostni odpornosti prostora.